

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtvte
Et Statv Religionis**

Qvo Qvid Contineatvr, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari prouenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quam in
specie, De Religione Societatis Jesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

Liber Primvs. De varietate religionum in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

TRACTATVS NONVS
DE VARIETATE RE-
LIGIONVM, TAM IN GE-
NERE, QVAM IN SPECIE, COMPLE-
CTENS LIBROS DVOS.

LIBER PRIMVS.

De varietate religionum in genere.

C A P V T I.

*Vtrum potuerit, vel debuerit esse in Ecclesia religio-
num varietas.*

fus. disp. qu. 35. vbi querit, an expedit in eodem pa-
go plures esse religiosorū conuentus, responder nō
expedit; tum quia difficile est vnum inuenire con-
dignum prælatum, ne dum plures; tum quia inter
eos qui sunt eiusdem artis, facilē oriuntur conten-
tiones, & emulationes, quod (inquit) idēm ferē in
hac vita solet accidere. *Initio enim contentiones à rebus*
honesta auspiciantur, cum inter se certant aliis altos studiant
*superare, dum progressus maiore faciunt, postrem in studi-
tates contentiosas abeantur.* Loquitur autem Basilius
de monasteriis eiusdem rationis, & religionis, mul-
tò autem grauius sequuntur illa incommoda in di-
uersitate religionum. Accedit tādem, quod si semel
hæc varietas admittatur, in infinitum crescere, &
multiplicari potest, vt etiam experientia nos docet,
quia homines semper amant noua, & inuentiones
proprias; artificia nemnia multitudine non potest non
parere confusione, vt dicitur in c. vlt. de Regulari.
& cap. vnic. eodem tit. in 6. ergo, &c.

Nihilominus veritas Catholica est, varietate religionum ad decorum, & utilitatem Ecclesie; maiusque Dei obsequium pertinere. Hac veritas de finis certa est, ad quam confirmandam sufficiunt nobis sanctorum exempla, qui varias religiones insti- tuerunt, & communis Ecclesie consenserunt. Pontificumque auctoritas, quę illas approbarunt, & optimis verba Gregorii XIII. in quadam Conſt. *Aſſentio De Do- mino*, in Societatis confirmationem, vbi sic inquit, *Cum diuina prouidentia, pro temporum necessitate, varia, & salutaria ordinum inſtituta, in Ecclesie sua producerit, nouis que in ea subiunctis noſcenſib⁹ morbis nona remedium, nouis que emeritibus hostium impugnationibus, nona regulariū ordinum auxiliis excutari, & cuique illorum, iuxta cuiuslibet peculiariis gratia vocationem, peculiares quasdam nonas, peculiares in ſignis, & opportunitatibus, quin intendunt media ſuggiſſerit, &c.* Conſtat ergo varietate religionum diuina prouidentia introductam esse, eſſeque Ecclesie opportunam, & auxiliarem. Ut autem hac veritate magis explicitemus, & confirmemus, tria puncta declaranda sunt; Primum, qualis distinctio, & varietas inter religiones intelligi possit. Secundum, quia fit sufficiens ratio eius. Tertium, si qua incommoda ex illa naſci possint, quomodo caueantur per quod allatis in n. i. impugnationibus ſatisfiat.

Quales distinctio & varietas inter religiones intel-
ligi posse.

Circa primum statuendum in primis est, omnes religiones necessariò conuenire in substanciali ritu III.
Hac varia-
ritate ex
statu.

fine peculia-
ri, aut ex-
medio pe-
culi.

status religiosi, qui consistit in duobus, scilicet, in intendenda perfectione charitatis erga Deum, & consequenter etiam circa proximum, & in renunciatione seculi per tria vota substantialia, & traditionem illam talibus votis firmatam, per quam homo se totum consecrat, diuino obsequio. Hęc duo satis constant ex omnibus haec tenus dictis de statu religionis, cum hęc enim sint substantialia illi statutū, non possunt non conuenire omni verū religio- ni, siue illa sit substantialia generica, siue specifica, de quo statim. Hinc D. Thomas 2. 2. quast. 188. artic. 1. concludit, duobus tantum modis posse distinctionem inter religiones inueniri, scilicet, vel in fine proprio, vel in exercitiis, & mediis, quibus ad eundem finem tendit. Cum enim religio sit status tendens in finem perfectionis, necessitatis est ut per certa, ac determinata media tendat: ergo non potest alia distinctione inter religiones cogitari, nisi ex fine proprio, vel mediis.

IV.
Obiectio cō-
tra Varia-
tem ex fine.

Dices, inīd non videntur religiones distinguiri in finibus, sed solum in mediis, omnia enim, que in- tendunt, vel operantur, sunt media in finem charitatis perfecte, ergo solum possunt distinguiri in mediis, quibus vtuntur ad hunc finem charitatis per- fecta. Respondeo, verū quidem esse, omnes fines particulares religionum singularium, esse media, si cum generali perfectione charitatis comparantur, sunt tamen nihilominus fines proprii, quia sunt bona per se honesta, quae propter se proximè expetun- tur, & propter ipsa reliqua omnia exercitria talium religionum instituta sunt, vel assumuntur. Dici etiā possunt illi fines, quia sunt quasi formales quādam actiones ipsius charitatis, quae vt in se tales sunt, in- tenduntur vt fines, vt verò per eas comparatur per- fectio charitatis ab solutè, & secundum se spectatae, media dici possunt. Itaque si charitas secundum se confideretur, plura haber officia, in quibus exerce- tur, & eisdem proximè angetur: sunt autem illa ad- eo diuersa, vt non possint omnia, & singula per se primò ab omni religione intendi, quia quādam in contemplatione Dei, alia in operatione circa proximum versantur, & inter actiones erga proximum magna est varietas, qua non potest sub eodem vi- ta instituto principaliter intendi, vt redemptio capi- tiorum, infirmorum curatio, &c. Hinc ergo faciū est, vt quādam religio dicatur instituta ad hūc finem proprium, id est, ad hoc officium charitatis, alia ad alium, & hac ratione distinguuntur aliquæ religiones ex finibus, vt religio contemplativa, ab activa, & sic de aliis. Ad hunc autem finem propriū consequendum, & religiosè exercendum, vñit vna- quaque religio propriis modis, & obseruantis, vt orationibus, ieiuniis, operibus manu, & simili- bus, & hęc vocantur propria media, quia im- mediate referuntur ad illum proprium finem, & illo mediante ad generalem finē perfectionis cha- ritatis. Contingit autem aliquando duas religiones ad eundem proximum scopum esse institutas, vt ad militiam v.g. vii tamen diuersi obseruantis, ad il- lum finem religiosè exercendum; & tunc dicuntur religiones distinguiri in mediis, & non in fine; sicut motus interdum distinguuntur, quia ad diuersos terminos tendunt, aliquando verò quia ad eūdem tendunt diuersa figura, vel per diuersa spatiā: quae posterior distinctione foler à Philosophia reuocari ad distinctionem terminorum formalium, cūm prior distinctione sit per terminos reales, & formales: sicutque in proprio dici possunt religiones omnes di- stinguiri ex fine, quia licet aliqua in proximo fine realiter conuenire videantur, tamen quatenus illum intendunt per diuersa media, & exercitia, etiam in ipso formaliter distinguiri videntur, quia sub alia ratione, aut modo, aut perfectione illam in- tendunt. Modus autem loquendi Diui Thomae sic-

ut magis realis est, ita etiam est magis perspicuus, & clarus.

Ex quo recte idē infert, magis distinguiri religio- nes, quae ex fine, quādē quae ex solis mediis, siue ex- exercitiis in ordine ad eundem finem distinguuntur. Quod est per se satis clarum: tum quia distinctione in rebus moralibus maximè est ex finibus; religio au- tem moralis res est: tum etiam, quia religiones, que in finibus distinguuntur, regulariter etiam in mediis, & exercitiis diuersitatem habent, quia ad fines diuersos regulariter media diuersa requiruntur, etiam si in aliquibus eorum possit esse conuenientia: tum denique, quia quo maior est conuenientia inter aliqua duo, eo illa minus distinguuntur, religiones autem, quae in fine conuenient, magnam in- ter se habent conuenientiam, quam alia non habent: ergo. Quapropter adeò verū hoc est, ut religiones, quae in fine distinguuntur, possint quodammodo dici specie diuersa, alia verò tantum accidentaliter. Pater proportionali ratione, nam- nis est, quia in moralibus dat speciem; ergo religio- nes, que distinguuntur in fine, dici possunt specie diuersa. Item artes, que tendunt ad diuersos fines, specie distinguuntur, sed religiones sunt veluti quādē spirituales disciplinae, seu artes: ergo. Hęc au- tem distinctione in finibus tanto erit maior, quanto inter ipsos fines secundum se spectatos maior fuerit. Aliquando enim fines ipsi erunt quasi substan- tialiter diuersi, vt hospitalitas, & praedicatio verbi Dei, alia quando verò solum secundum magis, & mi- nus, vt contemplatio perpetua, seu diurna, vel solum definiti horis: item praedicatio Euangelij inter fideles, vel in vniuerso orbe, & inter inimicis, & sic de aliis. Claram est ergo maiorem esse diuersitatem religionum, quando fines sunt substantialiter diuersi, tuncque magis dici possit religiones ipsas substantia diuersas: quamvis in hoc opere magnam vim in verbis constitutae, quia hic re vera non potest esse diuersitas in substantia quia physi- ca, vt sic dicam, quia traditio, & tria substantialia vota, quae in omnibus religionibus sunt, eiusdem speciei, & essentiae sunt: igitur religionum diuersitas nō potest esse in substantia status. Moraliter au- tem dici possunt quodammodo substantialiter dif- ferre, quae in primaria fine differunt, comparatione earum, quae in ordine ad eundem finem solum in mediis, seu exercitiis distinguuntur.

Rursusque inter has tanto erit maior diuersitas, quanto media, & exercitia fuerint magis diuersa, aliquando enim tam parua est differentia, vt solum in habitu, & insigniis, & paucis ceremoniis distin- guantur, vt religio Sancti Benedicti, & S. Bernardi inter monachos; & inter militares, Alcantara, aut Calatrava, & similes, que videntur solum numero distinguiri, quamvis in ea latitudine magis distin- guantur, quādē duo monacheria eiusdem habitus, sicut in naturalibus homo albus, & niger, solum numero differunt, quamvis magis in ea latitudine, quādē duo homines albi distinguuntur videantur. At verò mendicantes religiones vt Minorum, & Pre- dicatorum, non videntur distinguiri in fine, sed in modo, & mediis, & est differentia longè maior, ita ut ad speciam differentiam magis accedere vi- deatur.

Maximè verò distinguuntur religiones, si in v- troque fine, scilicet, & exercitiis distinctionem ha- beant. Et præsentim si in votis ipsis, & in observan- tiis eorum diuersitatem habuerint, quia cūm in modis votis consistat substantia religionis, diuersitas in illis maximè ad substantiales accedit. Sic dicimus, beatos distinguiri in essentiali beatitudine, quia in re illa in qua est substantia beatitudinis, habent a- liquam varietatem, licet in rigore diuersitas illa specifica, aut essentialis non sit. Tandem aliquando intra

Difinitio
et diuersis
palat. s.

intr eandem religionem videtur esse tanta varie-
tas, ut plures religiones esse appareant, ut inter Mi-
niores, quod maximè verum est, quando sub diuer-
sis Praelatis generalibus verantur, quia tunc sunt
veluti diuersi exercitus, habentes diuersos duces, &
insignia distincta, & interdum etiam arma diuersa,
quamvis in fine, & alius multum conueniant. His
ergo modis potest distinctio, & varietas in religio-
nibus reperi.

VIII.
Vt in reli-
gionibus con-
traria, & v-
nitas finis
puncta.

Ex quibus intelligere licet, ad vnitatem religio-
nis requiri conuenientiam in fine, & in mediis, que
quanto maior fuerit, tanto erit maior vnitatis: nam
bonum ut aiunt ex integra causa, vnitatis autem ha-
bet rationem boni, pluralitas vero, quia talis, à per-
fectione declinat: nam ut dixit Augustinus serm. 27.
de verbis Domini, *proponit vnum multa, non enim à
multis vnum, sed multa ab uno.* Item res morales maxi-
mè recipiunt vnitatem vel distinctionem ex fine:
vnitas autem religionis, ut numer. 5. dicebam, mor-
alis est; maximè ergo requirit vnitatem & conuenientiam in fine proprio, qui est veluti scopus reli-
gionis.

IX.
Item ab u-
nitione
derunt.

Deinde necessaria est etiam conuenientia in me-
diis, tuu quia, ut numero 4. artigi, nunquam finis
est omnino & formaliter idem, si per diuersa me-
dia, & vias omnino distinctas queritur. Tum etiam
quia religio est quasi via quadam, & tendentia in
finem, via autem, ut sit eadem, non satis est quod ad
eundem terminum tendat, sed per eadem media. *Quae vni-
tatis in
fornicari in
habitu ser-
uanda in
Societate.*
Tum denique quia si media sunt diuersa, mores et
iam, & vita consuetudinem diuersa esse oportet,
cum qua diuersitate non stat vera vnitatis moralis.
Hoc autem intelligendum est de præcipuis & sub-
stantialibus mediis, quia nonnulla diuersitas in re-
bus minutioribus, & accidentibus, non obstat.
Intelligendum etiam est de mediis non subordi-
natis, aut conexis inter se, si quidem intra eandem
religionem possunt esse plura media, & consequen-
ter plures gradus personarum, quæ ad diuersa mu-
nera destinantur, quæ varietas non impedit vnitati-
tem, quia sunt velut membra eterogenea eiusdem
corporis.

X.
Vt in reli-
gionibus
condu-
ctio non
reponitur.

Præter illa autem duo, finis scilicet, ac mediorum
conuenientiam, requiri potest ad vnitatem, con-
uenientiam in vno capite, vel supremo prælato pro-
prio eiusdem religionis, sed si considerent ea,
que tractatu præcedente lib. 2. cap. 2. de prælatis
religionum diximus, hæc conditio non videtur ita
necessaria, si alias sit conuenientia in regula, & ori-
gine religionis; maximè secundum modum lo-
quendi, non solum vulgi, sed etiam iuris: sic enim
moniales omnes regulam sanctæ Clare, v. g. profi-
cientes, eiusdem religionis esse perhibentur, quan-
tum aliqua earum monasteria Episcopo subdantur,
aliqua vero prælato regulari, qui inter se minime
subordinantur; & eadem prælatorum diuersitas
in aliis, tam foeminarum, quam virorum con-
uenientibus facile reprehendit potest, quanquam neg-
ari non debet maiorem fuisse futuram vnitatem,
si non solum regulam, sed etiam prælatum eundem
habent, quia politicum corpus, qualis est reli-
gio, ex vnitate capitum recipit etiam vnitatem, siue
id caput vna sit persona, siue aggregatum ex pluri-
bus.

XI.
Addi præterea potest, requiri ad religionis vni-
tem conuenientiam in exteriori habitu: quia licet
hic non sit de substantia religionis, est tamen signu-
talis, vel talis professionis. Hæc etiam conditio non
est adeo necessaria, quia intra eandem religionem
nonnulla diuersitas in exteriori habitu permitta-
tur, ut sentiūt Glossa, & Doctores ex textu in Clem.
1. de electione, & vñ ipso confit. Et ratio est, quia
interdum ipsam regula postulat positivè (ut sic
dicam) hanc diuersitatem, iustas ob causas, ut vide-
Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

mus in religiosis laicis & clericis eiusdem religio-
nis. Aliquando vero illam diuersitatem permittit,
quatenus directè non prohibet, & id quod de ha-
bitu statuit, seruari potest cum aliqua diuersitate
in aliis conditionibus, ut si statuat de figura, & ma-
teria, non verò de colore habitus, tunc licet aliqua
varietas in colore in diuersis monasteriis aut pro-
vinciis permittatur, non erit contra vnitatem reli-
gionis. Hæc autem varieras in habitu nunquam
potest tanta esse, quia aliqua vnitatis seu conuenientia
conseruetur, quæ vnitatem talis religionis indi-
cet, ut videre est in religione S. Francisci Observan-
tia & Conventualium, ac Capucinorum, & in reli-
gione Sanctissime Trinitatis, ac multo magis in reli-
gione canoniconum regularium. Omitto Societa-
tem IE. S V, quia peculiarem habitum non assumptis,
& ita admittit illam varietatem, quam habetus cle-
ricorum in diuersis regionibus habuerit: seruando
tamen illam vnitatem, nimurum ut vbique eo ha-
bitu honesto, & ad statum religiosum decente vta-
tur. In aliis verò religionibus semper seruatur alia
qua vnitatis vel in figura, vel in colore, vel in vtrique
signo, vel in aliquo alio signo speciali, quod iuxta v-
niuersusque religionis regulam obseruandum est,
ut vnitatis religionis quoad habitum retineri cen-
seatur. Et hæc de primo punclo.

Approbatur ac defenditur dicta religionum
varietas.

Secundū dicendum est varietatem religionum
non sine magna diuina prouidentia dispositionem
& Spiritus Sancti directione inuenitam esse, & in Ec-
clesia introductam, tanquam illi valde vtilem. Ra-
tio penetrabilis est, quia status religionum proponit
hominibus tanquam via vtilissima ad per-
fectionem acquirendam, fieri autem non poterat,
moraliter loquendo, ut vna religio vniusque viuen-
di modus omnibus accommodaret propter va-
rias hominum complexiones ac propensiones; ut
notauit Gregor. 6. Moral. c. 26. alias 27. Nonnulli nam-
que hominum (ait) ita otiosa mentis sunt, ut se labora-
cupationis accipiant, in ipsa operi occupatione succumbant,
& nonnulli ita inquieti sunt, ut si vacationem laboris habe-
rint, grauius laborem, quia tanto deteriores tumultus sole-
rant, quanto eius lentius ad cogitationem vacat. Vnde nec-
esse est, ut nec quieta mens ad exercitationem se immoderatio-
per dilates, nec inquietus ad studium contemplationis angu-
stet. Ob hæc ergo causam vtilissimum fuit quafdam
esse religiones ad quietem, & otium contemplationis
ordinantis, alias ad actiones, alias ex vtrique
mixtas, ut omnes haberent, vnde, quod fibi magis
expedit, eligere possent. Et eadem est ratio de
aliis differentiis, hi enim his actionibus, & exercitiis
potius quam aliis delectantur, quidam ad solitaria,
alijs ad socialem vitam propensi sunt: quidam cor-
poribus fortiores ad labores, & rigores corporis
sunt apti, alijs ad studia, & spiritualia exercitia: sic
ergo per varietatem religionum omnibus subuen-
tum est. Alia ratio etiam valde generalis est, quia reli-
giones ex intentione Spiritus Sancti non solum in-
finitæ sunt ad bonum eorum qui in eis congrega-
tur, sed etiam ut per eos alij, atque adeo vniuersa
Ecclesia iuuentur: quia ergo varia sunt actiones, &
ministeria, in quibus possunt religiones Ecclesie in-
seruire, & non sufficit vna pro omnibus actionibus,
ideo ex earum varietate consurgit plenitudo mini-
strorum, qui possint omnibus modis, & in omni ac-
tionum genere Ecclesiam iuware. Et hoc est etiam
quod Gregor. XIII. citato loco dixit, *Pro temporam
etiam varietate prouidit Deum varias religiones, prout oc-
casione, vel necissitate temporum postulabant.* Addit etiā
Bernard. in Apolog. Guillel. Abb. ad pulchritudinem
Ecclesie pertinere hanc varietatem iuxta id Psal. 44.

A a

Astitit

Astitit regina ad dextram suis in vestitu deaurato, circundata
varitate. Nec mirum (inquit) si in hoc exilio, peregrinante
Ecclesi, si huiusmodi pluralis vanitas, & una pluralitas, cum
in illa quoque patria quando & ipsa regnabat, futura sit ali-
qua dispar aequalitas, cum scriptum sit, in domo patri mei
mansione, multe sunt.

XIII.

Ex his ergo constat, quām longē sit hæc religionū
distinctio ab omni Ecclesiæ diuinitate, & schismate,
sicut enim in eadem domo diuersitas manionum,
& cubiculorum, non destruit, sed pulcherrimè co-
struit unitatem domus, & in republica, vel ciuitate
pluralitas artium, & officiorum, non est contra
unitatem, sed potius est maximè necessaria, ut ciui-
tas sit consummata, & perfecta, ita in Ecclesiæ
varietate religionum eius unitatem non diuidit, sed il-
lustrat. Neque obstat quod charitatis perfectio vna
sit, quia via ad illam possunt esse plures, non quidē
quoad substantiam omnino diuersa, sed quoad a-
ctionē, vel quoad modū, & (ut ita dicā) quoad mi-
sionem, & participationem actionū. Omnes enim
religiones in substantia easdē ferē actiones exercēt,
tamen quædā in quibusdam excedunt, alia in aliis,
quædā hoc modo, alia alio illas participant, omnes
tamen sunt sanctæ, & ad supra dictos fines necessa-
ria. Incommoda autem, quæ ex hac varietate sequi-
obiciuntur, minoris momenti sunt, neque cum vi-
tuitatis numeratis possunt comparari. Res enim
humana huiusmodi sunt, ut nūquam omnibus in-
commodis careant, & ideo quando hac sequuntur,
nō ex re ipsa, vel actione, sed ex infirmitate, vel ma-
litia hominum, non sunt propter illa omittēda bo-
na maiora, sed adhibenda remedia, ne illa mala se-
quuntur; potissimum autem est charitas. Vnde ele-
gācer Bernard. in dicta Apologia. Requiratur (inquit)
a me, cur, cum omnes ordines laudem, omnes non teneant,
lendo enim mones, & diligo, ubiqueque iuste, & pie vivunt
in ecclesiæ ynum opere teneo, ceteros in charitate: facies a te
charitas (sideres loquar) ut ne illorum quidem fructu fra-
der, quorum instituta non sequor.

XIV.

Diuus autem Basilius citato loco non loquitur
propriè de diuersitate religionum, sed de multiplicati-
one domorum, seu monasteriorum eiusdē re-
ligionis in eodem oppido, tractatque prudentialē
quæsiōnem, an expediat talia monasteria multi-
plicari in eodem oppido: & ipse fert probable iu-
diciū expedire magis, ut in uno domicilio, & sub
vno prælato omnes aggregentur. Hæc autem que-
stio longè diuersa est ab ea, quam nunc tractamus,
estque in ea satis verisimile Basilius iudicium, & for-
tasse regulariter ita est; & maximè eo tempore, in
quo, ut supponere videtur Basilius, religiose domus
erant ita distinctæ, ut non vniuersit sub vno
capite, quarum multiplicatio vicina poterat facilè
discordiam parere, & non erat necessaria, quia re-
gula erat uniformis omnino in modo viuendi se-
parato, & remoto ab actionibus externis. Ait etiam
Basilius tunc penitentiam hominum, quia huius-
modi domos regere vtiliter possent, quia monachi
regulariter sacerdotes non erant, neque docti. Quæ
rationes hoc tempore cessant, nam in eadem reli-
gione sunt variae actiones, vel ad studia, vel ad cō-
ciones, & alia ministeria, est etiam yno earum in-
ter se, & sub vno superiori prælato, nec desunt ho-
mines docti, & prudentes, per quos possint guber-
nari, & ideo etiam hoc modo possunt vtiliter sive
monasteria in eadem ciuitate multiplicari. Quia
vero in vtrahque multiplicazione poterat esse exces-
sus, ideo multiplicatio religionum. Summo Ponti-
fici merito referuata est, ut patet ex Concil. Later. in
c. vlt. de Religio. dom. & Concil. Lugdun. in c. vnic.
eod. tit. in 6. In Concilio autem Trident. sess. 25. cap.
3. de Regul. ad alia incommoda viranda statuuntur,
ut sine licentia Episcopi monasteria non erigan-
tur.

C A P V T II.

Vtrum religiosa vita in solitariam, & canobii.
cam recte distinguitur: & utra perfec-
tior sit.

SVpponendum est, sermonem esse de proprio sta-
tu religioso, latè enim potest religiosa vita appellari
omni illa, quæ ad diuinum cultum instituitur,
etiam si non habeat omnia requisita ad religiosum
statum, ut ex superiori dictis latius notum est. Vide-
tur autem hoc modo non posse habere locum di-
stinctio proposita; quia repugnat vita esse vtrum
religiosa est, & esse solitariam. Primo, quia vota
religiosa esse debent sub speciali obedientia alicuius
prælati; qui autem solitariam vitam agit, nullius ob-
edientie specialiter subiectus est, ut patet de Io-
anne Baptista, de Paulo primo eremita, & simil-
ibus: ergo. Secundo, quia vita religiosa debet esse
regularis, debet enim statui, & firmari per profes-
sionem sub aliquo certa regula: vnde & in iure re-
ligiosi regulares appellantur, & pro eodem reputan-
tur: sed qui vitam solitariam agit nullam regu-
lam proficit, ut per se constat. ergo. Tertio, quia status
religiosus requirit Ecclesiæ approbationem, & acceptationem; in vita autem solitaria nihil horum
repperitur. In contrarium est, quia antiqui, &
perfektissimi monachi hanc vitam profecsi sunt: l-
iòm hac ratione Ioannes Baptista eorum princeps,
& dux in lege gratia appellari solet, & ante illum
in lege vicerit Elias censetur huic statui principium
dedisse: cuius exemplum etiam Christus dare vo-
luit, quando in deserto per quadraginta dies se-
cessit, ut ieiunio, & contemplationi vacaret. Aequa
ita est apud Patres vulgaris distinctio monachorum
in anachoretas, & cœnobitas, ut videtur licet apud
Hieronymum epist. 22. ad Eustochium de Custod.
virgin. Casianum collat. 18. cap. 4. Hidorum lib. 2.
de Offic. Ecclesiæ cap. 15. de Monachis, & lib. 7. ery-
molog. cap. 13. vbi anachoretas & eremitas in duos
ordines distinguitur, nam eremitas vocat qui semper
a principio solitariam vitam profitentur, ancho-
retas qui post acquisitione perfectionem in vita cœ-
nobitica, in solitudinem separantur. Sufficien-
tiam est bimembrius diuīsio: nam quicunque solita-
riam vitam agunt, utroque nomine appellari solet,
& cum illa duo membra quasi per contradicitorias
differentias distinguantur, adhuc quæ distinguunt
diuersum. Solent etiam Patres addere alia membra
illius diuīsionis, ut patet ex proximè citatis, & ex S. Be-
nedicto in principio sua Regule. Veruntamen illa
alia membra non pertinent ab ipsis & religiosis
monachos de quibus agimus, sed dantur de quibus
dam ficti & reprobis monachis, qui illis tempora-
bus vigeant.

Tota ergo difficultas huius diuīsionis, ut argu-
menta ostendunt, versatur in altero membro, scilicet
vita solitaria: nam de vita cœnobitica non est
dubium. Dicitur enim cœnobitica vita, quia agitur
in religiosa congregatio, cuiuscunq; ordinis illa sit, quæ etiam potest vita communis, & so-
cialis. Sed quia haec voces generaliores sunt, ideo reli-
giose vita, quia in conuentu fratrum sit, vox illa
accommodata est. Quod ergo hæc vita communis
ratio accommodatisima sit statui religioso, per se
notum est, cum ex yno Ecclesiæ, in qua hic modus
vita religiosa præualuit, ac ferre soles conser-
tur: cum etiam, quia ad omnia vota religiosi flau-
tui substantia, & ad proximam omnium consilio-
rum, & virtutum est valde opportuna, ut statim
magis patet. Vnde de hac interpretatur Augustin.
illud Psalm. 132. Quam bonum, & quam iucundum
habitat

habitate fratres in vnum: quia in huiusmodi religiosis cœnobitis ita sunt multi, ut tamen sit cor vnum, & anima vna, cuius initium, & quasi exemplar ait fuisse in cœnaculo, ubi post Christi Domini ascensionem erant Apostoli cum fidelibus congregati in vnum, orationibus instantes, & expectantes Spiritus Sancti aduentum. Et ideo in hos etiam cœnobitas interpretatur, optimè conuenire monachi nomen, quia licet ab vnitate sumptum sit, monos enim est vnu, unde monachus, quasi vnu & solitarius datus est; tamen etiam cœnobite monachi recte dicuntur, Nam quis sit vnu in vnu (ut August.) ut vnu hominem faciat, ut sit illis verum, sicut scriptum est, cor vnum, & anima vna, multa corpora, sed vnum cor, & vna anima, recte dicitur monos, de f. vnu folu. Igitur modis omnibus, & res, & vox religiosi status in huiusmodi congregations, carumque religiosos conuenit: de alio ergo membro videndum superest.

Est ergo vterius aduentendum, generaliter dici posse solitariam vitam omnem illam, quæ communis non est, neque in Societate multorum idem genus vita proficiunt, sive agatur in solitudine ab omni commercio hominum separata, quæ propriè dicitur vita eremita, sive agatur in pagis, villis, & ciuitatibus, in propriis tamen ac priuatis domibus: licet enim hæc non possit dici vita solitaria, quantum ad conuersationem, & coniunctum cum aliis hominibus: potest tamè dici solitaria, si aliqui religiosi sit quoad societatem, & vnitatem in eodem cultus in Ecclesia ab his hominibus, qui viam coniectorum, & perfectionis amplexi sunt. Nam de vita eremita extant clarissima antiquitatis exempla.

Tamen, ne sit ambiguitas in nomine, oportet aduertere, interdum dici eremitas eos, qui in cœnobitis degunt, quando talia monasteria solum in desertis locis, ac eremis construebant, & ex sua viuendi ratione talem separationem à populis hominum postulabant. Hoc modo fuerunt eremiti religiosi Sancti Basili, ut ex eo accipi potest in reg. 6. ex f. dispu. in hac etiam amplitudine videtur in illa de solitaria vita loqui Hieronym. cum illam mirè laudat in epist. 1. ad Heliодorum. Augustini monachi eremiti dicuntur, ad quos sunt sermones eius ad Fratres in eremo, de quorū authore licet aliqui recentiores dubitauerint, tamen plerique doctiores, eos Augustinianos verè esse recognoscunt, & ita inueniuntur pafsim citati à grauibus authoribus, præsertim à Nicolao V. in tractat. de laudib. Augustini, & à S. Antonio de Paulo, Vincentio Ferrar. & Bernard. Senen. sapè in suis concionibus, & Concilium Aquisgran. citat sermonem de cōmū vita clericorum, qui eiusdem ordinis, & ratione esse censentur. Et fortasse non pauci inter illos inserui erunt, qui non sint Augustini, de quo iterum libro sequenti cap. 8. num. 8. tamen quod aliquos inscripserit eō titulo, verisimilium est ob tantam antiquitatem. Sic etiam Carthusiani eremiti appellari solent, & in sua professione promittunt conuersationem, & emendationem morum in illa eremo; constat autem illorum vitam cœnobiticam esse, licet in istum participē de vita solitaria. Alio verò modo dicuntur eremiti, qui vitam solitariam proficiunt extra omnem hominum congregationem, & conuersationem, qualem egit sacerdos Elias in monte Carmelo, & Iohannes Baptista in deserto, & Paulus primus Eremita, ut in Kalendario Rom. appellatur.

Hanc ergo vitam eremiticam in hoc rigore sumptuam sanctam, & Deo gratam esse ostendit latè Belar. contra huius temporis hæreticos lib. 2. de Monachis, cap. 39. vbi plurima, & optima congerit Partum testimonia, quæ ibi videri possunt, nam res fatis clara est, tam ex se, quam ex vnu, & approbatio-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

ne totius Ecclesie, propter quod in Concil. Chalcedon. c. 4. dictum est, *Qui vere, pureque solitariam eligunt vitam, digni sunt conuenienti honore: habetur 16. quæst. 1. cap. Qui vere.* Supposita verò illius vita sanctitate, ostendere oportet, fuisse verè statum religiosum. Cir-

ca quod sciendum est, vitam illam solitariam du-

bitus reli-

giosus quan-

de à cœnobio

ad illa trans-

sitiones.

Augustin. lib. 1. de Morib. Eccles. c. 3. Cas- fuit etiam
tian. collat. 10. cap. 3. Benedictus cap. 1. sive regula, Bern. serm. 3. de Circuncis. & Isidor. lib. 2. de offic. c. 15. sub titulo *De tertio genere monachorum.* refert mo- rem antiquum fuisse, ut per viginti annos, alias 30. prius probarentur in cœnobitis, & postea non nisi per electionem obedientiæ, ad solitariam vitam transi- erit, in Canone autem 41. Trullano saltē quātuor anni requiruntur, & Episcopi approbatio. Hac ergo vitam solitariam manifestum est, & supponere, & includere religiosum statum, quia ex illo, quæ in monasterio quispam proficiunt est, ad eremum transiit, per hunc autem transitum non afferunt religiosus status, qui in tali persona supponitur, cum talis status immutabilis ex se sit, sed vnu eius acci- dentaliter mutatur. Vnde quod spectat ad castitatem, & paupertatem, manifestum est in illa solitaria vita perfectissimè posse seruari, & tandem obliga- tionem manere: quia ad obedientiam verò exstinctio, huiusmodi transitum semper debuisse fieri seruata obedientiæ lege, & obligatione: in modo etiam in ipso eremo semper conseruari debuisse subordinationem aliquam ad prælatum secundum aliquam regulam: quia obedientia votum in se manebat etiam integrum, & ideo aliquem vsum eius fuisse necesse est, iuxta regulam tamen, & confuetudinem videntiū. Et eadem ratione illa separatio à cœnobio non repugnat traditioni, quam de se fecerat quispam monasterio per professionem suam, quia illa tradi- tio etiam intelligitur iuxta mentiuram regulam, & obedientiæ, & tota ordinatur ad malum bonum, & perfectionem proficiens, quæ omnia in illo transi- tū seruabantur.

Quando & ro immedia-
inchoabatur, fine vnu transiit per cœnobium, nec te à seculo
per professionem in illo facta, ut fuit in Sancto Pau- ad illam
lo per totam vitam, & Antonio multis annis, & ples- transiit e-
risque alii, difficile est definire, an & quo modo in eis fuerit vera professio religiosi status. Quia licet rat, non v-
quad obseruantur, summam paupertatem, & derū statum religiosum.
perfectissimam castitatem coluerint, non constat nobis, an talia vota emittentur. Deinde licet demus ea emittit, ex illo affectu, quem habebant se totos consecranti cultui diuino, & perfectioni quaren- dæ, & quo vitam illam assumebant firmo proposito in illa perpetuè manendi, & ideo credibile sit per- petuam illam peruerantiam Deo promississe: maxi- mè quia non ignorabant, hoc esse melius, & gra- tius Deo, hoc tamen totum ad verum religiosum statum non sufficit. Et, quod caput est, illi nullam obedientiam aliqui homini proficiebantur, nec secundum certam regulam, vel voluntatem alienam viue- re statuebant, aut promitebant: quomodo ergo poterat in eis esse status religiosus perfectus? De hac verò difficultate inferius dicam in n. 12.

V.

Venio ad altum modum vitæ religiosæ priuatum. Modus qui-
quidem, non tamen omnino solitarium. Vbi pri- dam vnu
sum reuiciendus est quidam monachorū gradus, solitaria
cuius

memoratus, & reuictus. cuius mentionem fecit Hieron. in epist. 22. de custod. virginit. in fin. eisque *Remotis* appellat, quod nomen *Egyptum* est, qui non omnino soli, sed binii, vel terni habitabant, suo tamen arbitratu, & fine obedientia vivebant, & licet aliqua opera pauperratis, & pœnitentia facerent, perfectionem tam vita non profiebantur. Eorundem videuntur facere sermonem Benedictus in sua Regula, c. i. vbi duo genera horum hominum distinguit. Sed eos missos faciamus, nihil enim ad presentem causam pertinent, non enim erant veri religiosi, sed ficti, & perditii homines, & vt tales, dicti Parres eos reprehendunt.

VII.
*Altar modus à sancti-
mis praeser-
tum et fa-
tus, & finis
religionis
includens.*

Illi ergo status, ac modi viuendi velitigia precepit in feminis, & sacris virginibus inueniuntur, quamvis enim olim etiam in monasteris viuere solerent, ut ex Ambr. ad Virg. l. p. c. 7. Hier. epist. 8. ad Demetriad. & 48. ad Sabini. & alios constat: sepe etiam in propriis domibus viuebant, postquam coram Episcopo virginitatem professe fuerant, & ab eo velum acceperant. Vnde Aug. ser. i. de commun. vita cleric. Virgo (air) est nunquam fuerit in monasterio, si virgo sacra est, illi non lucet, quamvis esse in monasterio non compellatur. Hinc Conc. Tolet. IV. c. 8. & est apud Burch. lib. 8. decret. c. 48. & Gratian. 27. q. i. c. 7. De virg. (air) & pueris, quae habitum religionis in domibus propriis, tam à parentibus, quam per se mutauerint, se posse tota transiret Patri, vel pra. ep. ac canonum conjugia & iunctu rini copulanda, tam ad à communione habentes superius quam diu quod licet per errantem endematur. Quibus verbis significatur illas fuisse veras religiosas, & in capaces matrimonij, quamvis in domibus propriis professae fuisse: immo significatur professionem tacitam per solam gestationem habitus fuisse sufficientem. Idem sumi potest ex Cœcili. Carthag. IV. c. 54. & ex aliis, quæ referuntur à Gratiano 27. q. i. Clarius ex Concilio Carthagin. III. c. 33. colligimus virginem sacras, quæ parentes habebant, sub eorum custodia in propriis domibus viuere potuisse: ac mortuis parentibus dicitur ibi, in monasteriis sub prouidencia Episcopi esse custodiendas. Quod etiam ex Concil. Afric. c. 11. refert Burchar. lib. 7. c. 75. qui etiam c. 54. refert decretum Eugenij Pap. dicens, Mulieres se obtentu religionis vilata, aut in monasterio reg. Larix viuant, aut domibus suis suscepunt habitum castæ obseruent. Hinc etiam in Concil. Eliber. c. 27. permittitur Episcopo, presbytero apud se habere filiam virginem Deo dicatam. Denique in c. ix. part. 2. de conuer. conciug. clar. rite supponitur, in propria domo posse religiosam professionem fieri. & idem clarius habetur in c. insinuante, qui cler. vel voun.

VIII. Constat igitur etiam hoc modo recte distinguo posse statum religiosum in conobiticum, seu regularem, & solitarium, seu vita priuata; quia in hoc etiam interueniunt omnia, quae sunt de essentia talis status: non enim est de essentia eius quod sit certa regula, vt si p[ro]p[ri]a ostentum est: potestque habere Ecclesiæ approbationem sufficiētē, si talis professio cum vera traditione, & votis substantialibus religionis, auctoritate Ecclesiæ recipiatur, & approbetur. Quamuis autem hoc ita sit, & olim fuerit in v[er]o, nunc iam non est in Ecclesiæ talis consuetudo, quia nulla professio ab Ecclesiæ recipitur, quam non sit secundum aliquam regulam ab eadem Ecclesiæ approbatam, iuxta capit. vii. titulum de religiosis domibus & capit. vni. eod. titul. in 6. ergo qui nunc quam religiosi fuerint, nec sub obedientia aliquicunq[ue] prelati, & approbata regulæ viuunt, sine dubio non sunt veri religiosi, etiam si forte calitatem vocant.

IX. *Hodie dicta Quapropter distinctio hæc iam non habet fer-
dissimilis sim. locum in Ecclesiæ, nam licet sint aliqui, qui solitari-
pliutor locu- vitam agunt, & Eremitæ dicuntur, illi aut profesi-
nibus habet, funs sub obedientia alicuius regulæ approbatæ, su-*

qua etiam viuunt, licet à consortio communis cōgregationis separati: aut tales professionem numquam emiserunt. Piores, vt bene notarū Sylvester ver. *Eremita*, non sint præcise *Eremita*, sed sunt religiosi ducentes vitam eremiticam, qui in præparatione animi etiam ducent vitam cenobiticam, si ad illam per obedientiam reuocentur. Cuius vita antiqua vestigia, & exempla in Hispania conferunt Patres Sancti Benedicti in celeberrimo, & religiosissimo conuentu Sancte Mariae de monte Serrato. Quocirca licet in his distinguuntur possit vita solitaria à cenobitica, quantum ad actualemente viuendi modum, vt sic dicant, non tamen quantum ad statum religiosum: quia eft vnuſ & idem varias actiones sub eadem regula, & obedientia exercens.

Postiores autem non sunt veri religiosi, vt co-
muniter auctiores sentiunt, adeo vt multi negent
eos gaudere priuilegio clericali. Nam primò illi non
vouent, nec se tradut in manibus aliquius, nec pro-
tentur secundum aliquam regulam approbatam.
Secundò, vel castitatem non vouent, vel si vouent, ^{Emendatio}
id est mere priuatum, & simpliciter, vnde nec inha-
biles sunt ad matrimonium; nec publicè, & coram
Ecclesia vouent, per se loquendo. Tertiò, non obli-
gantur ad paupertatem, vt ait Glossa in c. quare.
16. q. i. quam omnes Doctores sequuntur. Vnde et-
iam possunt condere testamentum, vt supponit
Gratianus 19 q. 3. §. è contra. vbi etiam ait Paulum
primum eremitarum testamentum condidisse, sed in
facto deceptus est, vt constat ex Hieronymo in vita
Pauli quidquid sibi de iure an illud condere posse-
rit. Quarto, nec obedientiam vouent, vt ait S. Tho-
mas in 4. d. 27. in expositione literæ ad finem circa
illa verba, ^{Emendatio} Eremis fuit dñm elegit. Sed solum tenentur
obedire Episcopis sicut alij fideles, videntem ait 1. 2.
q. 186. art. 5. ad 3. V

Hinc à multis Doctoribus hi eremita non repudiantur persona Ecclesiastica, nec gaudere pruilegio clericali. Quod sensit Ioannes de Lignano in Clem. per literas de p̄ben. Abb. in cap. null. de foro competit. Angel. ver. *Eremita*, n.3 qui tamen inconfiteri art⁹ hinc eremita esse personam Ecclesiasticam, & de foro Ecclesiastico per cap. *null. ratione*, d. 93, & cap. *si autem*, 11. q.3. qui textus nihil omnino de hac re loquuntur, nec ad illam faciunt, & hoc repugnat cum eo, quod proxim⁹ dixerat hic author, hos eremitas esse laicos, & manere sub iurisdictione Imperatoris, quia nihil habent, quod illos eximat. Item sine causa negarent eis pruilegium clericale, si persona essent Ecclesiastica: unde Glosa in dicto cap. qui vere, dicit, eos gaudere pruilegio clericali, quia ibi in textu dicitur, *Quare et parque statim digni visum, a gnosseis comprecessit honestas*. Sed hoc longius sum est, nimirum generale. Vnde Archad. quem sequitur Syluester, ait, gaudere, si subiungit regioni, vel persona religiosis, gaudenter illo pruilegio. Sed licet hoc demus, id non erit, quia sunt religiosi, sed quia tunc sunt veluti conuersi, aut obligati religioni: de qua re dixi plura in tom. 5. cap. 3. part. disp. 22. sect. 1. numer. 1. exponendo canonem, & si quid studente, vbi partem negatuum sequuntur sum.

An vero idem sentiendum sit de antiquis
eremitis, Paulo, & similibus, quod feliciter veritati
non fuerint, iudicium alios relinquio. Nam D.
Thom. 2. 2. questione 186. art. 5. ad 3. videtur eos in
ter religiosos computare, & ideo conatur declarare,
quomodo habeant sufficientem obedientiam
ad illum statum, quia feliciter subfunt Episcopis.
Quod quidem est verum, si confatet eas voulisse
specialem obedientiam Episcopis, sed hoc nobis non
confat. Idem vero D. Thom. q. 188. art. 8. ad 3. signifi-
catur hos fanos habuisse obedientiam in prepara-
tione animi, ideo satis illis fuisse, quia actu obediere
(aie)

(a) non est necessarium perfectis. Sed licet hoc sic verum respectu perfectionis personalis, tamen respectu status necessarium videtur actuale votum obedientiae, in quo illa a spiritualis obedientia fundetur, & non tantum in generali obligatione praceptorum: de hoc autem voto nobis dubium est, an illi sancti eremiti, qui solitariam omnino vitam a principio vixerunt, illud emiserint. Et probabilius, ac ferè certum videtur, non emisisse illud, nec alia vota in manu alicuius, qui vice Dei, eiusque auctoritate illa recipere, & acceptare, arque adeò nec veram professionem ad statum religiosum necessariam fecisse. In hac ergo re nihil certi habeo, quod respondeam, & ideo mallem aliorum iudicio hoc relinquere, quam quicquam definire. Aut enim dicendum est, hos sanctos Patres priusquam in eremum secederent, religiosam professionem in manibus Episcoporum fecisse, quod est diuinare, nam in historiis, seu vitiis eorum hoc non legitur: aut dicendum est, eos non fuisse proprii, ac formaliter religios quodam statum publicum, & approbatum iure ordinario in Ecclesia, sed fuisse religios apud Deum altiori ratione, specialiter approbata peculiari Spiritus sancti instinctu. Quod videtur significasse D. Thom. quest. 188. art. 8. cum ait, in illis sanctis viris Spiritum sanctum sua gratia suppleuisse, quod in aliis per exercitationem acquiritur: vnde dicere possumus in eis fuisse statum religiosum quasi eminenter, per abundantiam gratia confirmantis illos quasi immobiliter in tali viuendi modo, & suppletis directionem obedientiae, quae in aliis per homines fieri solet, & in illis sanctis erat perfecta in animi preparatione respectu praceptorum Ecclesie. Quod paulo inferius amplius declarabitur.

XIII. Neque etiam habet locum praedicta distinctione, etiam vita solitaria non sumatur in illo rigore, sed ut distinguitur à vita cenobitica, seu in communitate aliqua. Nunc enim iam non possunt fieri vota religionis, nec professio valida in statu omnino priuato, sed propter fieri in religione approbata per Romanam sedem, iuxta cap. ultim. de religios. dom. & cap. vnic. eod. tit. in 6. Talis autem religio non est nisi communitas aliqua sub obedientia aliquius praefati, & sub aliqua regula viuens; cuius membrum effici necesse est, eique se tradere, qui secundum illam statu religiosum afflumit, ac proficitur. Quocirca omnes sive viri, sive foeminae virgines priuatum vitam agentes, quantumvis se Deo dedicent, & voleant castitatem, vel etiam paupertatem, & obedientiam, etiam in manibus Episcopi, religiosi non sunt, quia illa non est vera professio, nec traditio, cum non sit acceptata ab habente potestatem, nec modo ab Ecclesia prescripto, ut satis ex superioribus pater.

Vitam perfectior, cenobitane, an solitaria.

XIV. Ultimò constat ex dictis, quid dicendum sit de comparatione inter hos duos status, solitarium, & cenobiticum. Nam D. Thom. d. quest. 188. art. 8. videtur simpliciter solitariam vitam preferre, quando debito ordine, ac modo assumitur: quia comparatur ad aliam, sicut terminus ad viam; terminus autem ex suo genere perfectior est via. Et in presenti cenobia ad hoc sunt, ut homines tendant ad perfectionem, vita autem solitaria supponit perfectionem acquisitam, vnde solum est ad exercendam perfectionem. Sed in primis D. Thomas loquitur de vita solitaria, quando ad illam per vitam religiosam in cenobio, seu conuento transiit. Quomodo vita haec solitaria iam supponit verum statum religiosum, & ita non praefertur status statui, sed in eo- Franc. Sua. de statu relig. Tom. IV.

dem statu praefertur gradus perfectorum, gradui proficiuntium. Vnde etiam supponitur diligens exercitatio in vita communis religiosa, ita ut perfectio iam comparata sit, & ad illam exercendam solitudo eligatur, non proprii iudicio, sed superioris arbitrio, nam talis solitaria vita non caret obedientiae subordinatione, cum non defracta religiosum statum, sed periciat.

Quapropter in viro iam religioso solitaria vita altera assumpta, non solum perfecta non est, verum ne laudabilis, quia obedientiae, & obligationi prioris professionis repugnat. Neque quod hoc credendum est cuicunque spiritui moueti ad vitam solitariam, contra superioris voluntatem assumendum: nam quae à Deo sunt, ordinata sunt. Vbi applicari possunt verba Innocentij III. in cap. nescum pri- dem, de electione, vbi ad quendam Episcopum, qui cedere Episcopatu volebat sine alia legitima causa, vel auctoritate, solum ut contemplationi vacaret, sic inquit; *Si dices, Spiritus vbi vult: spiritus: & nisi vnde venias, cui quo vadat: & ideo non est, qui possit vias illius spiritus per se statari, qui vero spiritu Dei aguntur, non sunt sed legi, quia vbi spiritus Dei, ibi libertas, quare si cedendi quod nos in praesenti dicere possumus, si recedendi potestis data ab homine non fuerit, nihilominus tamen cedes, (seu recedes) à Deo certe (respondit Pontifex) despiciens p. nam quomodo spiritu Dei agitur, qui contra Spiritum Dei agit, si enim vera sunt quae praemissus (sic) est de obligatione Episcopi, & idem est in praesenti de obligatione professionis) (mo quia indubitanter sunt vera) procul dubio contra spiritum Dei agit, qui aliquid contra veritatem assertat, quoniam ipse est spiritus veritatis.*

Dices, nonne licet religioso ad arctiorem religionem transire sine obtenta licentia sui praefati? Respondeo primò, illum transitum esse ab Ecclesia illo modo approbarum. Deinde ibi mutatur status in perfectiorem, quia exceptio fuit in priori professione virtute inclusa, & ita non agitur contra illam: hic vero non mutatur status, sed in eodem assumitur certus vita modus, quem non licet propria voluntate assumere, quia licet ille modus vita videatur secundum se perfectior, tamen ei, qui in tali statu existit, melius est obedientia, & contra obedientiam nullus viuendi modo potest esse in tali statu perfectior.

At vero quando hic status vita solitaria non supponit statum religiosum, licet possit fortasse dici modus viuendi perfectior, quod actionem, vel quod vsum, non potest dici status perfectior, quia status non est: & ex ea parte imperfectus modus vita est, quia potest propria voluntate mutari. Quomodo dixit Glossa in dict. c. qui vire, Eremitam transiundo ad monachum, transire ad vitam arctiorem, quia iam non potest habere proprium adde, & quia iam est sub obedientia, quod est omnium optimum, quantum ad statum spectat. Quin potius licet supponatur religiosus status, si non supponitur exercitatio religiosa in congregatione fratrum, & magna virtus, ac perfectio acquisita: illud vita genus regulariter loquendo eligibile non est, quia non est via secura ad perfectionem, sed periculis plena: *Nisi diuina gratia (ait D. Thomas) supponat quod in aliis per exercitationem acquiratur, si in S. Benedicto, & alio. Quam obrem absoluere, ac humano modo loquendo, ille viuendi modus omnino solitarius, illo modo assumptus, non cadit sub humanum consilium, nec potest dici simpliciter melior, sed solum cum hoc addito, nisi specialis Spiritus sancti instinctus interueniat, ita ut homo interitus ab Spiritu sancto certitudinem accipiat, quod sub protectione, & directione sua illum suscipiat. Quin etiam addo, regulariter item loquendo, etiam religiosus viris, & in vita sanctitate exercitatis, salubrius esse in fratrum con-*

Aa 3 grega-

XV.
Solitaria
vita ex co-
ntra
nobilita ve-
sperior
supponit la-
contiam
pralati.

gregatione, quam in solitudine verfari, ut docuit Basilius ser. i. de Institutis monachorum, vbi ad minimum in conuentu denarium numerum requirit, ex professo vero id disputat regula 7. ex fusioribus, comparatione facta inter vitam solitariam, & coenobiticam, & hanc multis rationibus praefert.

XVII.

Quae à fortiori probant, statum religiosum in vita communis esse longe utiliorem, & securiore, quam in vita privata domestica, & non omnino solitaria, quia in tali modo viuendi & desunt utilitates vita communis, quales sunt, maior, & quasi continuus obedientia influxus, adiutorium aliorum fratribus per exemplum, per correctionem, & per alia charitatis opera, plures item occasiones exercendi omnes virtutes, humilitatis praecipue, ac charitatis, maior custodia, & vigilancia ad proficiendum, & vitando omnes defectus, atque aliae similes. Debet etiam in illo viuendi modo illa specialis cōmoditas, vacandi semper Deo, propter quam vita solitaria in veneratione, & admiratione habetur. Unde factum est, ut vterque modus vita religiosa privata, seu solitaria, ferè ab vsu Ecclesie sublatus fuerit. Domesticus quidem & urbanus (ut sic dicatur) ut parum utilis, & occasionibus expositus: eremitus vero, & omnino solitarius ut periculosis, & ordinariè etiam minus utilis, nisi sub actuali obediētia alicuius religionis retineatur.

XVIII.

Addo preterea, etiam illo modo, quo vita eremita praefertur à D. Thoma coenobiticæ, intelligentium id est præcise stando intra latitudinem vitæ contemplatiæ, ideo enim solitaria vita praefertur, quia ad actuali contemplationem aptior est. Nichilominus tamen si vita illa omnino solitaria & otiosa illo sancto orio, quod diligit charitas veritatis, ut Augustinus ait, illa (inquam) comparetur cum vita actuosa, actione illa, quæ ex contemplatione manat, & aliquam conuersationem inter homines requirit: perfectior simpliciter est hac vita, quam illa omnino solitaria, ut manifestè probat discursus eiusdem D. Thomæ, d. q. 188. art. 6. & idem in art. 8. ab illa comparatione vita socialis, & solitaria, separat religiones, quæ ad actiones aliquo modo ordinantur, de quibus iam dixerat, eas, quæ ad docendum, & praedicandum ordinantur, ex suo genere præferre his, quæ tantum contemplationi vacant, quia altius est perficere, quam perfici, & ex abunda-
tia perfectionis prouenit, contemplata aliis tradere. Unde Basilius dicit, regula 7. vitam socialem maximum praefert propter exercitium operum charitatis, inter quæ potissimum sunt quæ proximè ex ipsa contemplatione nascuntur. Hoc etiam viderur confirmari exemplo Iohannis Baptista, qui post vitam solitariam ad praedicandum accessit. Item ad hoc propositum vixit Innoc. III. in d. c. n. s. i. c. p. idem, de renum. exemplo Ieremie, dicens ad quandam Episcopum, qui propter orium contemplationis Episcopum munus recubabat; Sire debes non isto te confundere in verio sanctorem & ideo non oportet te producere iam suscepere respire ministerium, &c. Et in fine illius capituli plura dicit in confirmationem huius sententiae, quæ inferius c. 8. cum iterum hac comparatio occurret afferemus.

XIX.

Vita solitaria
antiquior.

Vtim possunt hi duo status comparari in antiquitate, ut scilicet antiquior fuerit. Quidam enim sententia eremiti fuisse antiquiore: nam authorem coenobiorum dicunt fuisse Antonium, quem praecelsit Paulus, qui eremitarum pater post Christum appellatur, quamvis ante ipsum Christum illius vitæ exempla praecesserint in Elia, Eliseo, & Iohanne Baptista teste Hieronymo epist. 22. Sed nihil certum existimo posse in hoc statu: & si quid affirmandum est, verisimilius videtur, coenobia fuisse antiquiora. Nam à tempore Apostolorum, & D. Marci incepunt, sive clericorum, sive monachorum, ut

in superioribus tactum est, & infra tracto lib. i. etiam dicetur. Et tempore etiam Elisei & Prophetarum fuisse societatem aliquam inter solitariam vitam agentes, ex antiquis authoribus colligitur. Verisimile autem est nunquam defulsi aliquos, qui tam amauerint, ut ait Cassianus collar. 1. c. 6. & id eo hi duo status quoad hoc dici possunt aequalis, quamvis ordine magis cōgruo coenobiticus debet præcedere, ut dixi n. 15. licet interdum ex diuinæ inspiratione ordo mutetur, sicut Paulus ad solitudinem statim vocatus est, occasione quidem vitandi persecutionē, ut supræ ait Cassianus & Nicephorus lib. 8. Histor. cap. 39. & 40. ex speciali tamen Dei prouidentia ad singulare illius vita exemplum Antonius & Benedictus solitariam vitam prius coluerunt, & postea ad multorum perfectionem conobiticam instituerunt.

CAPUT III.

Vtrum religio recte diuidi possit in militarem, & non militarem.

Missus statu religionis solitario, quia vel in vita iam non est, vel si aliquo modo est, pars est coenobici, & de illo iam sati diximus: agendum sequitur de varietate quadam adhuc genera ordinum religiosorum, nempe militarem. Nam militares ordines multum ab aliis differre videntur, & in cōtrouerbia est, an sint religiones simpliciter, vel secundum quidem, ideo hoc in primis discutendum est. De aliis enim non militibus liquet & dari in ecclesia, & in ea esse non solum statum religiosum simpliciter, sed etiam maximè perfectum, & pro nunc sati distingui à militibus per negationem his illarum, quia videlicet ad corporalem militiam ordinatus non est.

De militibus ergo ordinibus duplex quæstio tractari potest. Vna est de possibili, an posse religio militaris institui, id est, per se primo ad militandi, quam præsenti & expediens. Alia de facto, an ordines militares, qui nunc sunt instituti, sint vero, propriæ, ac simpliciter religiones quam in capitulo quæstionis reseruamus. Præsentem ergo quæstionem tractat D. Thom. 2. 2. quæst. 188. art. 3. & respondet affirmando: & rationem reddit, quia militare debito modo, potest esse opus insignis charitatis, & religionis; religiones autem actuali ad huiusmodi actus instituuntur. Ut autem certa ab incertis distinguitur, supponendum est, secum militi si debet cōstanti factum, esse opus bonum, & instituendum, ostendit in materia de Bello 2. 2. quæst. 40. contra aliquos hereticos, qui dixerunt, bellum esse intrinsecè malum, vel saltem legi Euangelica prohibitum, quod est evidenter falsum, ut posuisse cōstat ex tua Scriptura veteri, ex nouo autem, saltem negatiu, quia nulla talis prohibicio in ea contineatur, nec ex traditione habetur, sed potius opposita conflat ex conseruacione Ecclesie: nam Christianissimi Principes sapientia bella gerserunt iustissima propter Ecclesie defensionem, approbantibus, immo exibitibus summis Pontificibus, immo & Deo ipso miraculose ea confirmante. Denique ratio est evidens, quia ad pacem, & defensionem Ecclesie idem est neceſſarium est: & in Principibus supremis est ipsius, & potestas ad tuendam, immo & ad vindicandam Rempublicam.

Est autem vterius considerandum, duplex posse esse bellum iustum: vnum, quod ad temporalia finem tantum proximè ordinatur, ut sunt v. g. bel. ager, la, quæ ordinari geruntur inter Principes Christianos, nam licet ex altera saltem parre fini iusta, non tamen per ea intendunt, nisi aliquod tempore domi-

dominium, quo priuatis sunt, aut iustam vindictam alicuius publice iniuria, vel aliquid simile. Aliud vero est bellum non solum iustum, sed etiam pius ac religiosum, quin proxime à militantibus ordinatur ad defendendam religionem, finem, vel Dei populum ab iniurijs infidelium, paganorum, vel haeticorum. Tale fuit bellum Machabaeorum, quorum exemplo D. Thomas maximè vitur, & in Ecclesia tale habitum semper fuit bellum contra Turcas pro defensione, vel restauratione terre sanctæ. Et ideo antiquissimum fuit, voto se Deo conferare ad huiusmodi bellum, vel ad praestandum furem, vel auxilium in eo militantibus, & in ligno crucis affluisse in lignum talis voti, & obligations, vt colligitur ex cap. ex multis, & capitulo, cum multis aliis de voto, & ex supra dictis de votis simplicibus reseruatis, inter quæ tale votum computatur. Huiusmodi etiam fuit bellum Caroli V. Imperatoris contra haereticos Lutheranos, & similes.

Religio ergo ad militandum, non pro quo cuncti bello iusto institui possint, vt bene adnotauit Caiet. dicto art. 3. & significauit D. Thomas cum dixit, militiam religiosam non ordinari ad bonum temporale, sed in eum mundanum: hic enim finis non excludit quin bellum sit iustum, nam seruatae aequitate potest quæ velle sua temporalia bona, propter temporale commodum, vel propter ipsum principatum terrenum. At vero militia inter hos limites contenta, quantumvis iusta, non potest esse finis religiosi status, quia est actio merè terrena, & temporalis, non minus quam mercatura, vel alia similes negotiatio. Item, quia status religiosus debet primariò respicere cultum Dei, & pietatem, ac perfectionem animæ, militia autem illo modo spectata, licet habeat quandam bonitatem moralem, quatenus iusta est, non tamen continet diuinum cultum, nec est opus pietatis, nec per se confert ad animi perfectionem: quin potius ex se multis est periculis expedita, quæ nihil compenserunt ex aliquo perfecto fine religionis, & boni communis, non sunt eligibiliæ ei, qui velit perfectionem consequi.

At vero si sumatur militia religiosa (vt sic dicam) id est, quæ pro defensione Christianæ religionis, & Ecclesiæ, ac innocentium affluitur, sic quidem potest esse hinc aptus, vt propter illum instituatur religio, & hoc modo dicendum est, possibilem esse religionem militarem, id est, ad religiosè militandum, tanquam ad proprium iocopum, & finem institutam. Hæc est mens D. Thomæ supra, cuius sententia fine controuersia fere communiter recepta est, & vñ Ecclesiæ satis confirmata: nam militares ordines sub nomine, & approbatione religionum, iam diu in Ecclesiæ fuerunt, & initium sumpererunt ab Urbano II. ante 570. annos, vt ex historiis illorum temporum constat, & attigit Thomas Bofius tom. 2. de signis Ecclesiæ lib. 19. cap. 1. num. 22. vbi originem, & progressum harum religionum breuiter recenset. Probatur autem ratione, quia finis ille optimus est, & valde perfectus, & ad Dei gloriam, & cultum multum perirens; sed ad illum finem possunt esse aptissima media illa eadem, quæ substantialiter constituant religiosum statum: ergo si accedat debita potest, seu authoritas Summi Pontificis, vt facile potest, nihil deerit ad verum statum religiosum. Consequientia euidens est ex haec dictis. Maior etiam declarata iam est. Minor explicatur, & probatur. Nam in primis votum castitatis aptissimum est ad illum finem, quia obligatio coniugis, & onera matrimonij multum impedit libertatem necessariam ad militandum, & ad exponendum vitam suam bellorum periculis, nulla habita cura vxoris, aut filiorum. Supposito autem celibatu, consecratio castitatis per votum præ se est gratissima Deo, eritque utilis ad obtinend-

dum ab ipso auxilium in eo munere maximè necessarium. Est autem validè utilis ad conseruandam animæ puritatem, adeo necessariam his, qui vitam suam tot periculis expositam gerunt. Denique ad sanitatem, & robur corporis conseruandum, ad illud munus adeo necessarium, plurimum conferre potest. Atque exdem, vel similes utilitates in voto pauperatis inueniri possunt, quia vt aliquis vere, & ex corde Dei militia se conferret, & lucrum temporale in ea non querat, nulla potest esse melior dispositio, quam rebus omnibus temporalibus omnino renunciare; totumque illius affectum deponuisse, alibi multum semper esset periculi, bellandi potius propter rem familiarem augendam, quæ propter Deum, ex qua intentione se pessimè oriuntur bella iniusta, furtæ, ac prædationes, & similia. Deinde status militis requirit animum liberum omnium cura & sollicitudine, vel augendi, vel conseruandi temporalia bona. Item requirit animum adeo despiciemt res huius mundi, vt etiam vitam suam contemnatis, propter diuinum obsequium, eamque quotidie periculis exponat, ad quæ omnia optima dispositio est abrenunciatio temporalium bonorum.

At vero obedientia, etiam seclusa religione, per se maximè necessaria est in bello, quia sine illa nec debitus ordo, nec executio opportuna occurrentium actionum, & mediorum, nec debita solicitude, ac prouidæ rerum omnium distributione, seruari potest: cum tamen ex his circumstantiis felix belli successus maximè pendaat. Ergo si militia sit religiosa, & solum propter Deum, ad perfectionem eius maximè pertinebit, vt illa obedientia voto sit consecrata Deo: sic enim & superiores maiori cum potestate, & fiducia præcipient, & inferiores maiori cum reverentia, & promptitudine obedient. Accedit, quod in negotio tam arduo nihil potest esse felicis, quam diuinum nutu, per Vicarium, cui Dei nomine se tradidit, gubernari, sic enim & ipsa opera erunt maiori meriti, & maiori ratione poterit in eis diuinum auxilium sperari. Tandem, qui hoc Dei bellum militat, debet esse expotitus, vt huc, vel illuc, vbi fuerit necessarium, vel ad actionem communii bono magis opportunam, mittatur, hanc autem animi præparationem confert obedientia: est ergo hoc votum tali statui maximè accommodatum.

Vnde etiam concluditur, traditionem illam, quæ in professione religiosa sit, hinc statui maximè congruere, quia illa nihil aliud esse videtur, quam præparatio quadam ad perfectam obedientiam, & simul ad paupertatem, & rerum omnium nudationem. Nam qui se tradit, se abnegat, & se quodammodo derelinquit; ideoq; optimè dispositus est ad obediendum, &c. Quin potius qui militiam profitetur, non solum actionem, sed etiam animam & vitam ponit in manibus prælati, perfectè ergo se tradit: nihil igitur in tali viuendi modo, ad verum statum religionis deerit, si ita institutus sit.

Contra hanc veritatem visus est tenere Sarmiento in suo defenso. i. p. nam monit. 57. ita obiicit, officium, quod tendit ad irregularitatem, opponitur religione; sed officium militandi tendit ad irregularitatem homicidij, vt per se patet: ergo non est vera religio quæ ad hunc finem instituitur. Quo argumento ipse quidem solum intendit probare, religiones militares, quæ nunc sunt, non esse veras religiones; tamen, si ratio est alicuius momenti, etiam probat, non esse possibilem talem religionem veram, ut ipse hoc senferit, vel calore disputationis excellerit, & consequitionem non viderit, haud sat scio. Respondeo tamen facile, distinguendo maiorem, officium tendens ad irregularitatem opponitur religioni clericorum, transcat;

religioni laicorum, nego assumptum. Quia cum talis status non ordinetur ad sacerdotium, nihil ei officit irregularitas, cum illa nec peccatum sit, nec ex peccato trahatur, nec sit per se intenta, sed per accidentem consequatur. Illa ergo consecutio irregularitas, valde accidentaria est ad statum perfectionis.

VIII.

Grauius obici potest, quia status religionis debet esse schola perfectionis acquirendæ, at verò status militiæ non potest esse status perfectionis acquirendæ: ergo. Probatur minor, tum quia perfectio duo requirit, & carentiam, vel diminutionem culparum, quoad fieri possit, & profectu in omnibus virtutibus, præsertim in charitate, & cognitione Dei. Ad virumq; autem est ille status valde improporionatus. De primo patet, quia minus illud est infiniti periculis peccandi expositum, tum propter minimam exteriorem communicationem cum aliis hominibus, qui nec religionem profertur, nec ordinariè honestè viuunt, quia conuersatio, & familiaritas vix potest moraliter excusari, tū propter ordinariū otium, quod in hoc vitæ genere esse solet, quandiu actuale bellum non agitur: tum propter alias innumeræ occasionses, quarum effectus satis ipsa experientia ostendit. De secundo patet, tum quia ob eadem occasionses, & causas non potest esse in his hominib; frequens virtutis exercitium; tum etiam, quia nulla, vel parua est, aut moraliter esse potest in tali statu institutio spiritualium magistrorum, minorque vigilancia, & custodia prælatorum: quomodo ergo potest esse talis status, status perfectionis?

IX.

Respondeo, statum perfectionis esse omnem illum, in quo præceptorum obseruantiam, confliorum via custodienda est ex vi talis viuendi modi, & præsertim vbi seruanda sunt tria illa magna consilia, quæ ostendimus in tali statu posse repertiri. Certum est autem in illo statu posse seruari præcepta, & illa etiam, & ad hunc finem posse prouideri sufficientia media. Item status perfectionis est ille, qui definatur ad aliquid agendum proper Deum, quod perfectionem charitatis & requirit, & ostendit, & afferit; tale autem opus est animam suā ponere pro amicis suis, vt Christus dixit, quod plañe faciunt, qui hunc sacre militiæ se consecrante, ergo talis status ex ratione sua sine dubio perfectionis est.

X.

Considerandum autem est, in rebus creatis nullam substantiam esse perfectam, nisi debitis sit accidentibus ornata, & similiter in rebus moralibus, & præsertim in statu vita, non satis esse quod habeat substantiam (vt sic dicam) talis status, sed necessarium esse vt debitis sit circumstantia, & particularibus modis communitus. Solum ergo concludit ratio facta, in huiusmodi statu moraliter necessarium esse, vt priusquam milites actuali militie committatur, in virtute aliquo tempore instruantur, & exerceantur, quod libenter concedimus. Tum quia dignè, & cum debita intentione religiofa militare, est potius opus perfectionis acquirendæ, quam acquirendæ religio autem, licet posse esse ad exercendam perfectionem, per se requirit, vt sit schola acquirendæ perfectionis, & debitus ordo postulat vt prius quis perfectionem acquirat, quam illam exerceat. Tum etiam, quia nisi huiusmodi milites prius sint in virtute radicati, & fundati, non poterunt, moraliter loquendo, effugere pericula peccandi, quæ in eo statu occurunt, vt obiectiones factæ ostendunt. Ex quo etiam vterius colligi potest, conuenientissimum esse, & moraliter necessarium, vt in talibus ordinibus militaribus sint conuentus religiosi, in quibus fratres milites aliquando versentur, & in virtute, ac perfectionis via instruantur, prius quam militia se dedant, & ad illos

aliquoties recurrent tempore pacis, seu quando ab vnu militiæ commode vacare possunt, vt in virtute instaurentur, & si pro humana fragilitate lapsi fuerint, vel de virtute aliquid remiserint, reparantur, & reficiantur.

Denique ex eodem principio colligitur, valde etiam opportunum, ac expediens est, vt ha religiones non sint purè militares, sed coniunctionem aliquam, seu missionē habeant cum religione spirituali, & societatem cum religiosis, qui non militia, sed spiritualibus exercititis, & cultui diuino incumbant; vt nimis possint milites a clericis religiosis in rebus spiritualibus instruiri, & iuuari. Vnde in historiis de origine ordinis militaris Sancti Iacobi referunt, apud Didacum de Mota lib. I. de fundatione illius ordinis cap. 2. §. 2. & cap. 3. cum prius ille ordo in foliis militibus per modum quidam fraternitatis incepisset, & in vita honestas, ac virtutis profectu perseuerare non potuerit, milites ad se reuersos intellectisse, se non posse domino militare, ne in institutum suum secundum debitum finem perficere, sine religiosis sacerdotibus, & spiritualibus, à quibus spiritualia recipieren, ideoque cum religiosis quibusdam canonici regularibus in unum religionis corpus conuenient. Atq; hunc modum aliq; religiones militares in vniuersum feruant, vt constat. Atque ita sufficierent ostensum est, & religionem militarem esse possibilem, & obiectum est quomodo debeat exerceri minus illud, vt statu perfectionis accommodetur.

C A P V T . IV.

An religiones militares, que nunc sunt de fide, comprehendantur propriè sub genere status religiosi.

Upereft dicendum de altera quæstione, quæ difficietur, an religiones militares prout nunc sunt in Ecclesia, quoad milites, sint vero religiones simpliciter, & absolute. Dico autem, q. ad militia, quia quoad clericos, vel monachos, cum quib; habent supradictam in proximo cap. n. u. viii. non est dubium quin illi veri religiosi sint, veram enim professionem faciunt, & se Deo dedicant immutabiliter, & tria vota substantia plenè obseruant, ex vi sua professionis. Difficultas ergo est de militibus, & constitui maximè solet in hoc, quod illi non emittunt votum castitatis simpliciter, sed coniungunt tantum, hac autem castitatem non videant sufficiens ad confitendum statum simpliciter religiosum: ergo. Probatur minor, primo, quia dæ hoc non posse Summus Pontifex immutare, vt dicitur in cap. *cam ad monasterium*, de statu Monachorum, sed illud non est votum castitatis simpliciter, sed tantum secundum quid: ergo non potest constituerre statum religiosum simpliciter, sed tantum secundum quid. Secundò, quia status religiosus postulat professionem obseruandi consilia, præfertim castitatis, illud autem votum non est de confititate, quæ ex natura rei est necessaria, & in praetextu: ergo non satis est ad statum religiosum constituerre, quia modus ille seruandi eadem castitatem alias necessariam, maiori obligatione non promouet homines ad opera consilij, & perfectionis facienda, sed solum ad seruanda strictius præcepta, vel ad summum ad maiorem perfectionem eiusdem operis præcepti, quod satis non est ad operis perfectionis. Tertiò, si attendat confidere ratio, ob quam est necessaria obseruatio continentia ad perfectionem, planè constabit, castitatem coniugia-

Uigilem ad hunc finem satis non esse. Quia quod maximè impedit profectum perfectionis, est ipse vius matrimonij, cum omnibus oneribus, & curis, quas secum affert. Vnde Paul. 1. Cor. 7. quando consilium castitatis dat, præcipuè consilium abstinere à matrimonio, & virginitatem seruare, & rationem subdit dicens, Volo autem vos sine sollicitudine esse. Quis iste cum vxore est, solitus est, quod modo placeat. Deo. Qui autem cum uxore est, solitus est, quod fuit mundus, quoniam placeat uxori, & diu si est, & infra, Porro hoc ad visitationem vestram dico, non vi laqueos vobis iniciam, sed ad id, quod habetis iste. & quod facultatem probatis sine impedimentou Domini obseruatis. Sentit ergo matrimonium, & vius eius, hoc impedimentum afferre, & non solam illicitam venerem, sed etiam coniugii honestatem diuidere cor, & afferre curas, & sollicitudines, quæ perfectionem impediunt: ergo ad statum perfectionis simpliciter non potest sola castitas coniugalis sufficere. Vnde Basil. regula 5. ex fusiis disputatis, locum hunc tractans, ait, Paulum occupationem, quæ ex matrimonio nascuntur, cum his, quæ propter Deum sumuntur, opposuisse, Perinde quæsi hoc cum illis cohævere non possum.

II. Quartæ accedunt similes rationes ex alijs duob. vobis deflumpæ, nam talis paupertas ab his militib. voveretur, vt non liberet eos à sollicitudinibus huius seculi, nec reprimit affectum conquirendi diuitias. imò, quod peius est, ad hoc talen paupertatem vovere videntur, vt diutiores fiant. denique, cum parentes filiorum sint, illis thesaurizare debent: quomodo ergo perfectam, & religiosam paupertatem prosteri possunt? De obedientia formari argumentum posset simile, quia qui obligatus est vxori, & cura filiorum, ac familia, non potest perfectam obedientiam prosteri: tamen quidquid sit de vobis, quod hanc partem non est difficile rationem religiosi status salvare, si cetera non de- sit.

III. Propter has, & similes difficultates nonnulli modi authores docuerunt, hos militares ordines, prout iam instituti sunt, & vobis seruantur, non contineare verum religiosum statum, quoad milites, sed tantum secundum quid. Primus huius assertiōnis author videtur fuisse Soto lib. 7. de iustitia, articul. 3. & in 4. d. 27. quæst. 1. articul. 4. vbi vñementiū inuehitur in mores, & vitam horum equitum, quā fortasse par est. Eius tamen opinio nem secutus est Sarmiento in suo Defensorio initio, & p. 1. monit. 6. & lib. de Redit. Eccles. p. 4. cap. 1. qui etiam addidit, hos milites non esse personas Ecclesiasticas, neque gaudere priuilegio canonis, vel fori: & monit. 16. negat hos emittere vota substantia religionis. Idem tenuit postea Azeuedo libro 5. Nouæ recopil. lib. 3. titul. 5. lib. 14. num. 3. Ludouicus Lopez in Instruct. conf. 2. p. cap. 4. & nonnulli alijs, qui in suum fauorem afferunt D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 4. ad 3. vbi sic ait, illi modi viuendi, in quibus homines matrimonio vivuntur, non sunt simpliciter, & abso lu eloquendo religionis, sed secundum quid, in quantum sicut et in aliquo participant quadam, que ad statum religionis pertinent. Imò significat vñerius Soto, milites hos, cum quibus dispensatum est, vt possint uxores ducere, non solum post hanc dispensationem, verum etiam ante illam, quando inhabiles erant ad matrimonium, non fuisse verè religiosos: arguens enim, quia si ante hoc priuilegium matrimonium contrahere tentarent, nihil facerent, quod non altius emanare videretur, nisi ratione religionis. Respondet, non inde prouenire quod sit vera religio, sed ex Pontificis statuto. Vnde etiam concludit, non solum modo, verū etiam antea, per professionem huius militia-

non dissolu matrimonium præcedens ratum; & non consummatum: quod etiam de militibus S. Ioannis affirmat in 4. vbi suprà. Quamvis fateatur, quod certum est, eos nunc esse inhabiles ad matrimonium: sentiens etiam illos non esse inhabiles ex vi voti, seu veritatis religionis, sed ex statuto Papæ: & ideo subiungit ibidem, posse Pontificem cum his dispensare vt ducant uxores, salua eorum religione, licet non esset (inquit) ita honestum & condecens: quia omnia ferè sequitur Sarmiento supra.

In quo non loquitur Sotus consequenter, nam in priori loco lib. 7. de Institut. concedit hos milites Sancti Ioannis esse propriè religiosos, quia pro suo instituto (air) conuentum habent, & obedientia spicem, neque matrimonium contrahunt. At in altero loco 4. air, non contrahere matrimonium, solum ex statuto Papæ, non ex proprietate religionis: & in alijs religiosis militibus censet id non fuisse antea sufficiens, vt essent veri religiosi, cum tamen in reliquis pares essent, nam etiam habent obedientia specimen, & antea maius habebant. ex sua etiam institutione conuentum habent, quan- uis hoc ad veritatem religiosi statutus necessarium non sit. Aliam etiam repugnantiam in dictis eius inuenio, nam aperte sentit, hæc vota omnium horum militum, etiam S. Ioannis, per se esse simplicia, & solum habere, vel habuisse illum effectum inhabilitandi ad matrimonium ex statuto Pontificis, sicut votum ordinis sacri: alijs verò locis ipse contendit ad veritatem religionis necessarium esse votum natura esse sua solenne, id est, vi sua, absque constitutione Ecclesiæ impediens, ac dirimens matrimonium, quomodo ergo cum his stat, vt milites Sancti Ioannis sint veri religiosi? Denique in eo etiam non sibi constat, quod ait, non esse ita honestum, & condecens cum his, sicut cum alijs militibus dispensare, vt matrimonium possint contrahere: nam si votum eorum est eiusdem rationis, & in alijs fuit decens, & expediens, vt in lib. de iustitia ipse docet, cur non erit in his? tam enim est obseruatu difficultas castitas ab his, sicut ab alijs; & in eiusdem periculis verfantur, & eodem modo laute viuunt. Est ergo de omnibus eadem ratio, si Papa velit sua potestate vti, de facto verò fortasse non est inuenta tanta necessitas in militibus sancti Ioannis: & præsertim, quia impensis sue professioni, & militiæ vacant, & maiorem quandam rationem ordinis, & obedientia retin- ent.

De militibus ergo sancti Ioannis, pro constan- ti supponimus, esse veros religiosos ex vi institu- t. assertio- t. pro militib. & Soto non negat. Et probatur, quia possibilis est religio vera & militaris, vt supra ostensum est; sed in hoc instituto inuenitur quidquid ad veritatem talis religionis desiderari potest; ergo. Patet minor, quia in primis habent integrum votum ca- stitatis, vt supponitur, vota autem paupertatis, & obedientia non habent certam mensuram ne- cessariam ad veritatem statutus religiosi, sed satis est quod sine secundum aliquam regulam appro- batam, qualis est illa religio. Præsertim, quia quo- ad paupertatem re vera sunt incapaces dominij, & omnis vius, seu dispositionis eius, finis superio- rum facultate: quod autem in hac maiorem aliquem latitudinem habeant, spectare potest ad mi- norem rigorem, non ad tollendam substantiam religionis. Eademque ratio est de obedientia, præ- sertim cum ex vi instituti teneantur ad obedien- dum in rebus ardua, & difficulti, qualis est aggre- di quæcunque pericula belli propter fidei defen- sionem.

Quod

IV.

V.

VI.

Quod autem Soto ait, impedimentum contrahendi matrimonium in his religiosis esse tantum ex statuto Ecclesiae, & non ex vi religionis: primum nihil obstat veritati status religiosi, nam hoc commune est omnibus religiosis professis, ut ex sententia Bonifacij, & Gregorij Pontificum, & ratione tomo praeced. ostendi. Deinde, voluntariè videtur hoc dictum, in hoc genere professionis, seu religionis, magis quam in aliis: nec ab ipso Soto differentia hæc aliqua ratione probatur, aut declaratur. Cur enim in alijs religionibus inhabilitas hæc intrinsecè oritur ex natura talis professionis, & in hac non, nisi ex statuto Ecclesiae? Aut enim ex ratione generali, quia militaris religio est, vel ex aliqua speciali: primum dici non potest, alias nulla militaris religio posset esse vera religio, quia ipse Soto putat, illam solam esse veram religionem, que vi sua hanc asserti inhabilitatem; consequens autem falsum esse ostensum est cap. præced. Secundum etiam excogitari non potest, quia enim specialis ratione potest necessaria ad hunc effectum, quæ in religione militari inueniri posset, & in hac non inueniatur? Denique ipse ait, hunc effectum sequi extraditione, per quam efficitur religiosus, quasi seruus religionis, sed hæc traditio inuenitur in his religiosis, alioqui religiosi non sunt, quod ipse Soto alibi dicere non audet. Igitur si in alijs religionibus illa inhabilitas sequitur ex natura votorum, & professionis, etiam in hac: vel quod verius est, sicut in aliis, ita etiam in hac solemnitas illa est ex constitutione Ecclesiae, quod ad veritatem, & proprietatem religionis nihil referit. Quare falsum est etiam quod Soto ait, per professionem in hac religione non dirimi matrimonium ratum, non consummatum, oppositum enim in citato tomo ostendimus. Denique non video qua consequentia, aut ratione Soto admittat Pontificem posse in hac professione dispensare, cum de ceteris religionibus non militaribus id neget, de quo etiam infra dicendum est. Quæ ferè omnia attingit & confirmat Nauarrus consil. 2. de conuertione coniugat. quod incipit, *Quidam nobilis.*

VII.

Confessari ex assertio-
nibus.

Hinc concluditur, omnes religiones militares, quæ à prima sua institutione cum integro voto castitatis, ac reliquo inserviente fuerint, quādū in illo statu, & integritate permanerint, veras ac proprias religiones sint: nam rationes factæ de religione sancti Ioannis, prout nunc est, idem de cætris probant, quod illum statum, & tempus, prout durauit.

An etiam ordines militares, qui castitatem tantum coniugalem vovent, sint propriæ religiones.

VIII.

Non videri
hæc reli-
giofosi.

Difficultas vero superest de his, quæ vel à principio solum castitatem coniugalem pro militibus professiæ sunt; prout de militibus sancti Iacobi reguntur: vel per relaxationem à Pontifice concessam ad eum statum defecerunt, nam iam perinde se habent ac si à principio ita essent instituti; quia iam vera nihil amplius vovent, aut profertur, & ita remissio illa non est tantum in vsu; sed in ipso statu, & ideo videatur transisse à statu religioso, ad non religiosum, seu solum secundum quid religiosum.

IX.

Opino Na-
uari affir-
mos esse vere
reli-
giofosi.

Nihilominus communis opinio est, hos milites etiam nunc esse veros religiosos, simpliciter, & absoluē, ita tehet Nauar. consil. 1. deregular. quod incipit, *Quidam erudit simus, ubi ad hoc confirmandum assert communem sententiam afferentem contra D. Thomam, Pontificem posse dispensare cum religioso ut vxorem ducat: sed illa sententia, ut ego*

opinor, nihil ad rem præsentem facit, nam illa non afferit posse fieri per dispensationem, ut religiosus manens religiosus ducat vxorem, licet, & validè, sed ut definat esse religiosus, & ita posse id facere. Nec etè dici mihi videtur, statum hunc esse religiosum, cum perpetua (vt si dicam) dispensatione, sed cum hæc institutione, quæ iam non requirat dispensationem, & ideo dixi num. præced. perinde esse hanc rem considerandam, ac si à principio religioita esset instituta. Afferat etiam ibi Nauarrus ad hoc declarandum, solemnitatem voti iure Ecclesiae, & non diuino esse adiunctam professioni religiosi. Sed hoc etiam non existimat ad rem facere, nam licet inhabilitas ad matrimonium sit ab Ecclesia addita, tamen votum integrum castitatis, & obligatio ad non nubendum à Christo tradita sunt, & sub confilio posita cum statu religioso: punctum ergo difficultatis est, an tale votum, integrè falsole obligans, sit de essentia status religiosus absolutè dicti. Nam quod Nauarrus ibidem subiungit, sic solemnitas voti fuit ex institutione Ecclesiae, ita etiam ex eiusdem voluntate, & institutione pædere, quod ad religiosum statum requiratur votum integrum castitatis, vel partiale sufficiat, non est quæc certu, nec eiusdem rationis. Nam solemnitas illa, quæ consistit in inhabilitate ad matrimonium, intrinsecè non est necessaria ad perfectionem, licet deseruat ad occasiones tentationum magis tollendas: & non est res consistens in voluntate hominis, sed ex-trinsecè lege; at quod votum castitatis sit integrè, vel coniugale tantum, multum videatur ad perfectionem pertinere intrinsecè, & natura sua: & ideo non videatur simile, quod possit Ecclesia statum perfectionis approbare sine solemnitate voti, vel etiam sine integratice.

Eandem nihilominus sententiam docuit idem Nauarrus statim consil. 12. & latius in tit. de Redibus Eccles. q. 1. monit. 55. & 56. & q. 3. monit. 27. *Opinio Nauarii* & sequentib. quibus locis latè contra Sarmiento *etiam* rem hanc disputat. Eandem sententiam comprobavit Martinus Ayala in Compendio, & declaratio-*ne ordinis sancti Iacobi, cap. 1. & 2. Brevis eam* attigit Couart. in Epit. 4. p. 2. cap. 3. §. 1. num. 8. vbi allegat Fortunium Garciam in quadam consilio *Opinio* pro ordine sancti Iacobi: latè Michael Medina lib. 4. de Sacr. hominum continet. controuer. 7. ca. 39. Pro eadem sententia refert alios, & præsertim va-*rius Doctores Hispaniæ, qui ei subscriperunt, Di-* *lacius Motta, in speciali opere de hacre lib. 2. cap. 1. & 2.*

Fundamentum huius sententie parum authori-*Opinio* tate nititur, partim ratione. Primo ergo ad hoc *Præmissio* feruntur Bullæ Pontificiae, à quibus militis ag-*menta* probata sunt, ut ordines regulares, ac religiosi, & eorum in eis sepiissimè nominantur. Has latè & erudi-*lib. 2.* lib. 2. earum verba doctè expendit, & ideo pauca hic attingam. Solum aduerto in eis numquam ex-*Opinio* pressæ, directæ, & quasi ex infinito tractari, an talis fit vera religio, necne; sed solum sub nomine reli-*Opinio* gionis sepius significari, & de illa tanquam de ecclæstico quodam gradu tractari, ac denique eadem formulæ loquendi, religiosam professionem, habitum, fraternitatem, obedientiam, & cetera-*Opinio* milia, huic statui, ac alijs religiosis attribui. Sic Alexander III. in principio sua Bullæ, *In Ecclæstico* quæ gradibus (air) generationis iustorum per tempora his-*Opinio* cedunt: iudicans statum illum ad gradus Ecclæsticos pertinere: & infra, *In habitu, & conuersatione reli-* *Opinio* gionis, sub ruitu magistri statuerunt obediencia commotio: & infra, *A Sede Apostolica requisiti, ut vos tanquam pe-* *Opinio* culares filios in defensionem vestram, & locum, in quo caput ordinis factum fuerit, in ins. & proprietatem sanctæ Romæ *Opinio* Ecclesia suscipere deberemus: & infra, *Ordinum ristram ax-* *Opinio* ibri.

boritate Apostolica confirmantes, &c. & infra. Inter ea, que in professione vestra ordine statutum est obseruari, primitus est, ut sub viuis magistris obedientia, in communione humilitate absit disordia, sine proprio vivere debatis. Et statim adducit exemplum primitive Ecclesie, quod, ut sancti docent, omnes religiones imitantes sunt; & statim adiungit votum continentis coniugalis. Et infra prohibet post factam professionem redditus ad seculum, vel ad aliud ordinem transire sine magistris obedientia: & infra. Declarat, has personas frui pruilegio canonicis. Similia verba reperiuntur multa in alijs bulis, quarum fragmenta predictus author referit, que omissio, quia eiusdem rationis sunt.

constant, non essent vera religiones, quod nullus audebit concedere: sequela autem patet, quia etiam illi non profentur summam pauperatatem, vel obedientiam, sed iuxta suam regulam. Ergo vnaquamque religio determinat fibi certum modum, & mensuram circa materiam horum votorum: hec autem non potest melius aliunde sumi, quam ex fine religionis: quia omnes res morales ex fine sortiuntur media, & speciem, modum, & formam; haec autem vota sunt media ad perfectionem, ynde sicut perfectio in tali religione, queritur determinata in tali actione, que est scopus proprius illius religionis: ita etiam vota & eorum materie debent illi accommodari. Cum ergo haec religiones, etiam quoad milites, haec vota vspurant, cum debita mensura, ac modo respectu sui finis; & finis alias sit sufficiens ad perfectionem, vt in c.3. probatum est, nihil illis deesse potest ad veritatem religionis.

Ex fragmento autem regula hęc adnotanda censui. Primum refertur *ibid. n. 17. & 18.* longam disceptationem Archiepiscoporum, & Episcoporum circa illum ordinem factam fuisse. *Qui (dicitur ibi) cum magno gaudio, & celebriate, ordinem suum, & confirmationem auctum accepit, atque ita Summum Pontificium illum confirmasse.* Numero autem 21. ponuntur tria vota, quæ ab his milibus emittuntur, & subditur statim n. 22. *Prædicta autem tria, si vera, & perfida, ita sunt complementum sibi instituta.* Quibus verbis aperte significatur, hunc esse statum perfectiorum: ne autem quis dicat sermonem esse de substantiali tantum perfectione charitatis, subditur statim, *Cum enim perfecta caritas, foras omnia abicias timorem, & prædicti fratres, pro exaltatione Christiana fidet, & fratribus difensione per sonas, & res viuenter, asperges, & magis in indigènæ enter exponat: Deum iotamente, & totis viribus, & proximum sicut seipso diligere cōprobantur.* Constat enim hanc charitatis perfectionem, quæ foras mitit timorem, & quæ ita omniam contemnit proper Deum, non esse communem, sed excellentem, ac religiosam. Denique in discurso illius regula multa traduntur, quæ si seruentur, magnam quidem perfectionem afferent, & sine profectu in perfectione seruari non possunt: ergo lignum est professionem illius regula esse statum perfectionis, quia & modus viuendi stabilis est, & a Pontifice probatur, ac votis firmatus, & ad perfectionem ducit; cum ergo non sit status Episcopalis, erit religiosus, quia non est alius status perfectionis.

At enim dicit aliquis rationem hanc optimè satisfacere pro voto paupertatis, & obedientiae: de quibus profectò nulla potest esse ratio dubitandi, si de institutione, non de voto loquuntur, ut loquimur. Pro voto autem castitatis, non videri satisfacere: nam inter hoc votum, & reliqua est notanda differentia, quod materia castitatis non videtur recipere moderationem, seu diuisionem, nā tota materia eius, quæ est contra matrimonium, non est consilij, sed præcepti, solum continentia à matrimonio, & voto eius est in consilio tantum: & ideo, si quis vouet castitatem, quæ est in consilio, necessariò vouet totam castitatem, vel saltem tenetur seruare totam castitatem, quia ex tali voto tenetur non consummare matrimonium, & consequenter vel ex eodem voto, vel saltem ex naturali iure tenetur omnino castus esse: si autem non vouet castitatem quoad abstinentiam à matrimonij copula, non amplectitur consilium castitatis, nam castitas coniugalis non est in consilio, sed in præcepto. Cum ergo ad statum perfectionis necessarium sit vouere castitatem, quæ est in consilio, non potest diuidi hoc votum ex parte materia, ita vt ad perfectionem sufficiat. Quod non est in aliis duabus, quia potest quis vouere paupertatem, & obedientiam quatenus in consilio sunt, & tamen non vouere omnia, quæ in ea materia sunt in consilio, quia non est necessarium ad perfectionem sequi omnino consilia.

XIII. Atq[ue] hinc tandem manifesta relinquitur fundamentalis ratio pro hac sententia, nam hic ordo est verus status perfectionis, ergo est verus status religionis, ergo eius membra sunt veri religiosi. Prima consequentia probata iam est, & secunda est per tenet, quia verus status religionis non est nisi in singulari perficit. Antecedens autem probatum est ex verbis regule: & declaratur amplius, quia hic status non est vita ordinaria, & communis obseruantorum praecettorum; sed etiam subleuatur ad obseruanda confititia, non vicecum, sed cum vera traditione rotius hominis, totiusq[ue] vita eius ad obsequium Dei, & in actu satis difficult, qualis est vitam pro defensione honoris, & Ecclesie eius tor periculis, ac laboribus exponere. Ac denique cum obligatione perpetua ad illa tria magna confititia, Pauperatis, Castitatis, & Obedientia, quatenus ad illum finem accommodata sunt, & sufficiunt, ergo est status perfectionis.

Quia verò in his votis, & præsertim castitatis
opposita opinio num. 8. maximè hæret, amplius in
hoc punc̄to explicanda est dicta ratio. Ponderanda
ergo sunt illa vltima verba in fine præcedentis nu-
polita, quatenus ad taleni finem accommodata
sunt, & sufficiunt. Quia, vt recte Nauar. Co-
tarr. & ali aduertunt, non est de ratione statius re-
ligiosi in communis sumptu, vt summam paupertati-
rem, vel obedienciam profiteatur, alioquin vix illa
est vera religio: & saltem hæ religiones, de quibus
agimus, etiam quoad illam parrem, quia ex elemen-
tis perfectionis.

Explicanda ergo sunt tria : primum quomodo castitas coniugalis accommodata sit huic instituto. Secundum, quomodo sufficiens ad statum religiosum. Tertium, quomodo tale votum sit de materia consilij. Primum in regula & bullis citatis insinuatur, & ex ipso fine, & actionibus ad illum necessariis non obfcurare intelligitur. Cum enim finis illius instituti sit, agere iustum bellum pro fideli defensione, non potest natura suu non esse multis periculis humanis expositus, considerata hominis fragilitate. Quia necesse est, ut inter frequenter occasiones milites versentur : item necessarium est ad conferuandas corporis vires, pro laboribus belli sustinendis, illud abundantius reficeret, & robustius reddere, quod vix potest fieri, quin simul aculei carnis, & sensuilitatis augeantur. Deinde proratione status, & munieris, hæ personæ non possunt in claustris viuere, nec ordinariæ, & ex regula a posterioribus vestibus vti, nec denique applicare alia media ad castitatem seruandam moraliter necessaria. Quia ergo status religiosus ita debet ad opera perfectionis in ordine ad aliquem finem obligare, ut non implicet homines periculis peccandi: ideo considerata ratione illius finis, & status, castitas coniugalis videtur accommodatisima.

Deinde erit talis castitas sufficiens, si fini illius **XVII.**
xeli-

288
religionis, seu instituti per eam satissim. Quod ergo satissim, sic patet. quia finis illius instituti non est contemplari, nec contemplata alijs tradere, nec spiritualibus ac internis exercitijs impensis vacare, ad quos fines necessaria est perfecta custodia castitatis. Et de his loquebatur Paulus, cum dicebat, *qui sine uxore est, solitus est quae Domini sunt, qui autem cum uxore est, solitus est quae sunt mundi*: quia illa sollicitudo re vera impedit praedictos fines spirituales, & consequenter perfectionem status, qui ad illos ordinatur. At hörum militū status ordinatur ad seruendum Deo in actib. externis, & re militari; ad quem finem non est absolute necessaria castitas, qua excludat coniugium: nam licet quis vxorem habeat, potest cum tota perfectione necessaria debitis temporibus militia vacare: ergo ad talēm statūm sufficiens esse potest votum castitatis coniugalis.

XVIII.

Primus mo-
dus expli-
candi parū
sufficiens.

Secundus
modus ex-
plicandi.

Quod denique hoc votum aliquo modo sufficiat, vt confilium castitatis in tali statū aliquo modo seruari dicatur, explicari potest: Primō, quia offere Deo, & voto consecrare castitatem aliqui necessariam, confilium est; sed hoc non videtur satis, quia illud non est profiteri castitatem, quae sit in confilio, sed solum est facere opus confilij in votū. Secundō ergo explicatur, quia ex vi voti castitatis tenerunt hic religiosus abstineat ab uxore, quae est materia confilij castitatis; quia, secluso voto, abstineat à tali viu, non est praeceptum. Assumptum patet, quia hi milites tenentur multis temporibus separari ab uxoribus, vt militia interlinet, & uxores etiam hoc patienter ferre, de quo debent à principio admoneri ante matrimonium, si veri iam religiosi fiant. Quæ explicatio non displiceret, si sufficienter probaretur hanc obligationem nasci in his militibus ex voto castitatis, hoc facili negabitur, sed nasci dicitur ex voto obedientia, vel regulam. Et potest hoc suaderi, quia licet hi milites aliquando forte peccent non eundo ad bellum contra obedientiam, aut contra iustitiam, si tenentur ratione stipendi, vel commendæ adire: non tamen peccabunt contra votum castitatis, etiam si illo tempore suis uxoribus vtrantur: ergo signum est non obligari ad eundum in bellum ex voto castitatis. Antecedens patet ex bullis, & instituto ipsorum: quia solum vident castitatem coniugalem, sed ille actus non est contra castitatem coniugalem, vt per se patet: ergo non est contra votum. Imo licet militiam debito tempore omittant, ob amorem uxoris, vel ob nimiam libidinem, aut affectum rei uxoris, licet peccent contra iustitiam, vel obedientiam, ratione actus præcepti, à quo impedituntur, non tamen videntur peccare contra castitatem coniugalem, & consequenter nec contra votum.

Sed nihilominus probabile mihi est, eos peccare contra castitatis votum, saltē quando debitam militiam omittunt ex affectu ad rem uxoriā, quia iam tunc ille affectus in tali persona non solum est contra iustitiam, vel obedientiam, sed est contra castitatem, quia est intemperatus affectus libidinis, quia licet de se mala non sit, ex indebito modo potest affectus eius esse malus, & quamvis videatur illa malitia confiteare in hoc, quod est causa alterius mali, seu omissionis: tamen non solum est malus ille affectus, quia causa est, sed etiam quia in se inordinatus est: non enim ideo est inordinatus quia est causa, sed quia est inordinatus ideo est causa: effectus ergo non conferit, sed indicat malitiam: quia in illo affectu non est alia nisi intemperatus contra castitatem: ergo actus libidinis ex illo affectu procedens, etiam si cum propria uxore, contra castitatem est, quia in illa delectatione ultimus finis constituitur: ergo eadem ratione est contra votum castitatis talis persona; quia votum castitatis con-

iugalis, licet non prohibeat vsum castum propriū uxoris, impedit nihilominus omnem vsum intemperatum illius, sic enim omnis vsum uxoris proprius, vel contra debitum ordinem, aut modum, aut propter solam voluptatem, est contra votum castitatis coniugalis, licet sit magis, vel minus graue peccatum pro ratione materiae. Quocirca licet votum castitatis coniugalis in alijs personis non habentibus talem statūm, non inducat talem obligacionem, quia in eis talis affectus non est malus, nec nimius in persona nihilominus, quia illum statūm, per tale votum simul cum alijs proficit, vsum illius est castitatis coniugalis in tali statūm factum, aliquam continentiam comprehendat, quæ simpliciter sit in confilio, & non in praecēto.

Potest etiam hoc alio exemplo, seu actu declarari, quia veritatem illud est, obligari hos milites ex vi sua professionis ad tali moderandam rem uxoriā, vt per illam non extenuent viribus, sibi ad militiam necessarijs. Nam cum ad eum unum primarij proficit, & hæc media ab eis assumuntur, & promittantur, vt necessaria mora literat ad illum finem consequendum, videntur proficere, sicut ex voto obedientiæ obligantur ad obedientiam illi fini necessariam, & cum proportione ad paupertatem, ita etiam obligari ad castitatem coniugalem, quæ continentiam illi fini necessariam precebat. Igitur ex hoc etiam capite nimis uxoris vsum poterit in tali persona esse malus, & voto contrarius, qui alijs in persona omnino libera non est peccatum. Vnde in eadem regula Sancti Iacobi cap. 9. alias 25. dicitur, milites non debere vitableness, & afflictionib. corporis, quæ vires ad militiam necessarias debilitent: ideoq; in his rebus obedientium esse Magistro: ergo multo magis in alia matraria requiri moderationem. Et sicut ibi obedientiam, ita hic vult regulam esse castitatis observationem. Neque nunc contendō, an tali peccatum mortale sit, vel veniale: nam licet sit contra votum, in ordine ad castitatem, videri potest materia leuis: id quod parum refert, satis enim est ad statūm perfectionis, quod ille obligatur ad seruandam continentiam, quantum materia est capax in tali actu, vel opportunitate. Vnde licet hæc persona videntur simpliciter castitatem coniugalem, tamen prudenter intelligitur de castitate coniugali proportionata tali persona, ac statūm: quæ castitas non solum includit abstinentiam ab omni vago concubitu, & ab omni turpi delectatione ad illum pertinente uxoris, conuenienter ad finem talis status. Denique huc etiam spectare videtur, quod in dicta regula cap. 13. alias 32. prohibentur hui milites ab uxoris actu, cum leuauerint, & in solennitatebus Sanctæ Mariæ, Sancti Iohannis Baptista, Apollonii, & in alijs maiorib. festiuitatibus, & vigilijs eantur. Et in Bula Alexандri III. de confirmatione illius ordinis, ante medium, significatur, non debere hos milites fulciri uxores sine licentia Magistri: maribus, transfr. voluerint. Hæc autem omnia indicant in hoc statūm seruandam esse, saltē secundum regulam, aliquam castitatem, quæ non est in præcepto, sed in confilio: quam totam verisimile est sub iuxta talem regulam.

Atque hæc quidem omnia probabiliter declarant materiam talis voti, tamen ne scrupulos, aulaqueos iniiciant, non exstimo certum, nec necessarium, has circumstantias castitaris, quas explicat, licet pertineant ad perfectionem, & ad regulam, & conuenientem modum illius religionis, sacerdote lib. proprium

proprium votum castitatis, ita ut in eis peccare sit propriè sacrilegium, aut maius peccatum, quam sit illud, ad quod obligat talis regula; quia coniectura adducta, licet sint congruentes, tamen non co-gunt, ut afferamus illam esse materiam talis voti, sicut multa seruantur ex regula in aliqua religione, quæ ad perfectionem paupertatis pertinent, & tamen non statim sunt materia voti paupertatis, ut vilioribus pannis vti, vel quid simile, ita ergo in illis omnibus dici potest. Quamvis autem hoc admittatur, nihilominus ad statum religiosum censetur sufficiens, castitatem necessariam ad statum ex voto seruare, maorem vero aliquam ex regula, & generali obligatione tendendi ad statum perfectionis, quæ quis profectus est, est si illa obligatio non sit ex voto, nec etiā fortasse sub culpa mortali.

XXII.

Dicitur
in causa
v. 14.
quod p. est
paupertatis.

Ex his, quæ de castitate diximus, facile erit de paupertate cum proportione ratiocinari. Constat enim statum illum, qui secum admittit coniugium, non posse exactum, vel magnum vsum paupertatis secum compati. Quia necesse est, ut vxoratus suam habeat familiam, cui prouideat, morale etiam est ut filios habeat, quibus thesaurizare debet, ergo necesse est, ut professio paupertatis tali statui accommodata hæc non prohibeat: non ergo potest esse nimis stricta. Item non potest esse tanta, quæ excludit omnem sollicitudinem, & curam acquirēdi temporalia bona, quia aliquis cura huiusmodi intrinsecus est statui matrimonii, moraliter loquendo. Quo circa licet in regulis horum ordinum dicatur non habere proprium, & hoc vovere: nihilominus illud lato modo illi statui accommodato intelligendum est. Quia nimis non habent dominium omnino liberum quoad omnem vsum, sed dependentem à voluntate, & licentia suæ religionis: habent tamen vsum illarum rerum ita firmum, ut non possit iure etiam ab ipsa religione auferri, nisi in causis certis, ac definitis in ea, nec etiam possint filii talium militum hæreditate paterna priuari; & alia huiusmodi, quæ vel sufficiunt ad dominium, licet impeditum aliquo modo, sicut est dominium majoratum, vel certe moraliter illi æqualet.

XXIII.

Dicitur
in causa
paupertatis
v. 14.
quod p. est
paupertatis.

Quod autem huiusmodi paupertas sufficere possit ad aliquæ verum statu religiosum, eodem discursu ostendit p. est, quod de castitate factum est. Quod hinc facilius est, ut Coquart. suprà notauit, quia paupertas maiorem habet latitudinem, & adhuc in perfectionib. religionibus non est æqualis. Ergo ex se non est definitus certus modus paupertatis ad verum statu religiosum, ergo ex fine definiendus est. Nā in omni religione dicatur homines Deo, ad eius speciale obsequium, secundū aliquem finem, qui ad perfectionem sufficiat: vnde paupertas illa, quæ sufficiat ad talem finem exactè consequendum, erit etiam sufficiens ad verum statum religiosum in tali specie, & modo perfectionis. In hoc autem statu, ad finē eius, hic modus paupertatis sufficiens est, quia licet aliquam sollicitudinem temporalium bonorum habeat adiunctam, non tamen tantam, quæ impedit debitum modum tendendi in talem finem. In aliis autem religionibus, quare finis est spiritualibus exercitii, vel dñina contemplationi impensus vacare, necessaria est maior paupertas, quæ omnem sollicitudinem temporalium bonorum auferat, quārum humana infirmitas, ac necessitas patitur, & in superioribus declaratū est, at vero in hoc ordine religionum, quæ ad externa opera virtute actiū, & præfertum ad militiam ordinantur, nō est cura requireatur ad stricta paupertas. Sufficiet ergo illa, quæ iuxta conditionem, & modum talis statutus excludat superflua, & tollat curam, & sollicitudinem tali fini repugnante, qualis est illa, quæ descripta est.

XXIV.

Dicitur
in causa
paupertatis
v. 14.
quod p. est
paupertatis.

Tandem hinc multo facilius cœcluditur, in hoc statu non deesse verum obediētiū votum ad statu

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

Differitur
denuo de
obedientia.

perfectionis sufficiens: imo si attente bullæ, & regulæ horum ordinum legantur, inuenientur non pa-rū perfectionis in hac parte profiteri, quantum est ex vi instituti, quidquid sit de vni, vel dispensatio-nibus, quib. se ab actuali exercitio obedientiæ exi-munt: hoc enim non minuit veritatem, & proprietatem statutus religiosi, licet perfectionem personarū posuit minuere. Et ad eundem modum de aliis obseruantis, & regulis discurrendum est. Ergo consideratis omnibus, nihil deesse videtur huic statui, quomodo propriè, & verè religiosus censendus sit.

Non desunt tamen, qui has sententias in concordiam redigere volentes, distinctione vtantur, dicētes, statutum religiosum posse & latè, & strictè sumi, ut est communis distinctione iuristarum in Rubrica de Regulari. & Summistarum, verb. *Religio*. Atque priori modo, hos milites esse religiosos, eorumque statutum verè religiosum: posteriori autem modo nō esse religiosos, nisi secundum quid, & hoc putant si-gnificare D. Thomam in loco superius citato in n. 3. Ne autem per hanc distinctionem tota quæstio reuocetur ad vsum terminorum, necesse est interrogare ab his Doctoribus, quid per religiosum late sumptum intelligent? Nā si sub ea voce omnes personas comprehendant, quæ speciali modo diuino obsequio obligatae sunt, & non solum præceptorū, sed etiam confiliorum viam profertur (sic enim sive vox illa religiosus, etiam in iure acipi solet) parum profecti his personis tribuunt, idque nec Soto, nec Sarmiento, vel alij negarent: sed id satis non videtur ad ea omnia, quæ Pontifices in suis bullis significant, cum proprietate intelligenda. Si vero aliquid amplius his personis, quod ad proprietatem statutus religiosi pertinet, attribuunt, quid est cur eos lato modo religiosos, & non stricto, sicut alios appellant? Deinde interrogō, an in illo lato modo includatur analogia, & tanta diminutio, ut nō simpliciter, sed tantum cum additio, & secundū quid, hi dicendi sint religiosi, nam contra videntur procedere omnia adducta: si verò vnuoce, & simpliciter tales sunt, non oportet ambiguitatem media illa distinctione introducere.

Igitur absolute afferendum censemus, hos milites quoad statutum esse proprie religiosos, quamvis quoad vsum, & obseruantiam reuera non videntur simpliciter religiosos, sed valde secundum quid: hoc sive enim negare non possumus, nisi adulatores videri velimus. Ut autem distinctus conteret quid per verba illa esse scil. religiosos propriè quo ad statutum, non ita tamen quo ad vsum, signinatur: addimus. In primis ex illo principio, quod scil. habeant statutum simpliciter religiosum, haberi, has personas esse Ecclesiasticas, simpliciter loquendo, & gaudere priuilegio canonis, & fori, ita enim in prædictis bullis expresse dicitur. Et patet, quia specialiter sunt assumptæ sub Summi Pontificis protectione, tanquam personæ specialiter diuino cultu dicatae. Deinde religiosorum appellatione in iure veniunt, simpliciter loquendo, præfertum quod fauores, & gratias: tum quia in suis Pontificis bullis ita simpliciter appellantur: tu etiam, quia censentur haberi in Ecclesia proprium, & speciale statutum Ecclesiasticum, & non seculare, nec clericalem, ergo religiosum.

Dices, ergo talis status venit in iure sub nomine regule, aut religionis approbatæ; consequens vide- Obiicitur
tur falsum, alias ciuius personæ comprehendenteruntur
sub c. vni, de voto in 6. dicente, votum castitatis
solemnizari per professionem factam in religione
approbatæ. Item comprehendenteruntur sub decreto
Concilij Tridentini fess. 25. c. 15. de Regularib. quod
anno decimū sextūm atatis completum, & in
tegrum annum probationis requirit ad valorem
professionis. Respondeo, concedendo primam, & sordum nul-
principalem iulationē, hoc enim probat testimonia tum esse.

B b Ponti-

XXVI.

Vera decisio
conteretur

XXV.

Dicitur
in causa
paupertatis
v. 14.
quod p. est
paupertatis.

v. 14.

quod p. est
paupertatis.

Pontificum, quæ de approbatione horum ordinum adducta sunt. Confirmari etiam potest ex c. vlt. de Relig. dom. & c. i. eodem tit. in 6. vbi prohibetur omnis professio facta in religione non approbata per Sedem Apostolicam; sed professio in his ordinibus valida est, & consentanea illis decretis: ergo re vera hi ordines comprehenduntur ibi sub religiobus approbat. Vnde è contrario non dubito, quin, si aliqui intentarent nouam religionem militarem introducere sub specie religionis, & professionis, sine approbatione Papæ, grauiter peccarent, & incidenter in penam excommunicationis latam in d. c. i. de Religiosis dom. in 6. etiam non perfectiora vota emitteret, quam in his ordinibus modo emituntur, quia & verba, & ratio, & consequenter intentio Pontificum in illis textibus ad has religiones propriæ, & merito extenduntur. Cum enim agitur de multitudine, & varietate religionum, quæ est in Ecclesia, militares planè comprehenduntur: cum ergo ait Pontifex se velle ponere modū, & terminum huic multiplicationi religionum, has etiā comprehendit: nā simpliciter, & generatim loquitur: item non minor confusio, & perturbatio sequi potest in Ecclesia ex multiplicatione voluntaria religionum militarium, si ab aliis Apostolica Sedis approbatione fiat, quam ex aliis: in d. eō possent sequi maiora pericula, quia talis religionis modus, minus austoritatis, & plus habet libertatis: ergo ha religiones comprehenduntur sub illo decreto: atque adeo in iure sunt simpliciter religiones approbatæ.

XXVIII. Prima vero illatio, quæ ex ipsa principali consequentiæ subinferebatur, nō sequitur, nam licet votum castitatis horum militum sit emissum in religione approbata, non tamen est votum integræ castitatis, dictum autē c. vnicum de voto in 6. loquitur de voto integræ castitatis, & ideo non sequitur votum horum militum esse solenne: itaque ex parte status, & approbationis nihil illi decesser ad solennitatem, de qua est sermo in illo textu, si alioqui ex parte intentionis materia esset sufficiens. Repugnat autem directè, votum esse de sola castitate coniugali, & esse solenne, quoad inducendū impedimentum irritans subsequens matrimonium. Et eadem ratione certum est, tale votum non esse solenne, quoad irritandum matrimonium antea contrahitū non consummatum: impossibile enim est matrimonij vinculum dissolui per votum, quod simili stare potest cum matrimonio postea subsequito, vt infra in discursu de votis Societatis iterum dicam tract. 10. lib. 4. c. 1. & 2. Et in præsenti estet valde absurdum, vinculum matrimonij dissolui per assumptionem status, quo perseverant, & durante in tota sua perfecione, posset contrahiri matrimonium alia.

XXIX. Adierto tamen licet hoc votum non habeat solemnitatem quoad prædictos effectus, nihilominus participare aliquid de voti solennitate quoad perpetuitatem absolutam, propter coniunctionem, quam habet cum vera traditione religiosa: propter quod solent à Nauarro, & aliis authoribus supra n. 10. citatis, vota horum religiosorum solenità appellari. Vnde etiam habent, vt difficilis multo dispensari possint, quam vota merè simplicia: quia traditio ipsa ex suo genere, ac natura difficiliorem habet dispensationem, quam votum merè simplex, vt in superiori tomo tacitum est. Hac autem vota velominino, vel certè difficillime possunt separari à tali traditione, & statu, argumento c. cum ad monasterium, in fin. de Regularibus, & ideo multo difficilis dispensari possunt, quam vota purè simplicia, quæ extra statum religionis sunt. In d. addo ex parte causa difficultatis dispensari, quam votum perfectè solenne, quia in hoc potest occurtere necessitas, & causa iusta dispensationis, supposita potestate in il-

lo vero, etiam si potestas ex parte Pontificis non deficit, vix potest causa sufficiens cogitari, quia cum hoc votum non impedit matrimonium tam licet quam validum, nulla communis, vel publica necessitas potest dare causam tali dispensationis, nam illi sufficiens per matrimonium succurrunt: alia vero causa priuatæ, & occultæ, quia exigitur possunt, ex fragilitate hominis, vel quid simile, nihil referre possunt, cum lex ipsa naturalis obliget ad superandam illam difficultatem, & alia remedia inquirenda. Vnde potius quando necessitas occurrat dispensandi in proprio solenni voto integra continentia, optimum consilium erit non omnino statum religiosum in non religiosum statum transferre, sed in aliquo militaris religionis statum cum castitate coniugali commutare, si aliquid speciale non occurrat, quod talē personam ad humectari inhabilem, aut minus idoneam reddat.

Vtima denique illatio, quæ siebat ex Concilio Tridentino à Nauarro variis in locis, admittitur scilicet, ad professionem faciendam in his religionibus militaribus, esse necessarium integræ probationis annum, & etatem sexdecim annorum: ita indicat in consil. 10. de Regularibus, quod incipit, c. Vincentius, n. 10. ad 3. agens enim de militibus Sancti Stephani, ait, in Rota declaratum est, eos posse sua vota omittere infra annum probationis: ex quo aliqui inferebant, eos nō esse verè religiosos: ipsorum responder, illud esse in eis speciale, id est religiosi sint ex dispensatione Pontificis, qui pot Concilium Tridentinum tale illius religionis statutum confirmarunt. Vnde aperte intelligi, in nulla religione militari, quam ipse veram religionem esse vbiique defendit, posse professionem alter fieri, quam servit conditionibus Concilij Tridentini, nisi speciale dispensationem à Pontifice habeat. Et in consil. 12. quod incipit, Per dilatationem, ait, hos religiosos milites, qui in monasterio habitum suscipiunt, & postea de licentia Magistrorum, vel aliorum legitimorum Prelatorum, extra claustrum illum defensum per annum in illo probationem sufficienter implere, quia dum versantur sub obedientia prælatorum, cum habitu, moraliter censentur in claustro veritate: quod ad probationem fatis est: supponit ergo annum probationis esse his religiosis ad professionem necessarium. Præterea hoc expresse videtur affirmare in Consil. 9. de iis, quæ vi, incipit, N. nobilis, vbi licet expressis loquuntur de defectu status, ratiōne & latitudine clare loquuntur de vtroque, & plenè est eadem ratio, quam ipse ibi expendit, quia nimis Concilium aquæ de vtrahc conditione loquitur, & generalia valde habet verba, scilicet, in quaenam conditione virorum, aut mulierum, & ita generaliter intelligendum est, etiam non militet in omnibus eadem omnino ratio, & maximè addita distributione, quacumque, quæ magnam habet vim, ut libet exponit, adducit Doctribus.

Quamvis haec probabilem efficiant hæc partem, nihilominus inter responsa Congregationis Cardinalium inuenio circa illa eadem verba, in quæ cunctæ religiones, ita declaratum est, Hoc dicitur, & dicitur, & c. de cimono, infra, Quicunque regulari, non comprehenduntur ordinis regulares militares, sic etiam Rota decidit, vbi non ex privilegio, & dispensatione Papæ, sed ex ipsorum decretorum, significat Congregationem, non comprehendendi, prædictam religionem. Hoc autem supposito, respondendum est, non ideo excepti ab illo decreto, quia religiones non sunt, nam oppositum in ipsa declaratione supponitur, sed quia illa nec necessaria, nec accommodata sunt illis religionibus: & Concilium loquuntur, & de religionibus, quibus propter obseruantur, & rigorem talia decreta si nō necessaria, loquuntur, & autem generaliter, quia, iuxta frequentem modum loquuntur.

quendi, cum est sermo de religionibus, intelligitur esse sermo de his, maximè si subiecta materia id ex postulat.

XXXII. Et per hoc satis factum existimo difficultatibus etiam in principio positis: probant enim religiones has, vel secundum praesentem statum & visum, parum habere (regulariter loquimur quoad milites) de exercitu perfectionis ac religionis, vel etiam secundum se, minorem quandam perfectionem religionis participare; non tamen probant secundum suam institutionem, & substantiam non esse veras religiones.

C A P V T V.

Verum conuenienter, & sufficienter diuidatur religio in contemplatiuam, & actiuam.

Duisio hac aliam supponit, quæ eadem habet membra, diuersum tamen diuisionem, scilicet vitam, quæ in actiuam, & contemplatiuam diuidi solet: ex cuius diuisionis intelligentia pender illa, quæ nunc tractamus, & ideo pauca de illa præmitenda sunt, plura enim legi poterunt apud D. Thom. 2. 2. & quæst. 179. usque ad 182. inclusiuam.

Explicatur diuiso vita in actiuam & contemplatiuam.

I. Primò ergo statuendum est, vitâ hominis Christiani partim contemplatiuam esse, partim actiuam, & ita conuenienter in illa duo membra diuidi posse. Quam partitionem irrident Lutherani, qui omnia confundunt, voluntque Christianos omnes eiusdem ordinis, status, & occupationis esse, sed contra eos sufficiunt dicta de statibus in gene-

*Et diuisa
quod rem
hiam, de
403.*

re, tom. præced. Veritas ergo hæc, quantum ad rem ipsam spectat, de fide certa est; quam aliqui colligere volunt ex illis verbis Pauli 2. ad Timoth. 2. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, vt ei placeat, cuius probauit. Et illud Matth. 6. Nemo potest duobus dominis seruire, & infra, Non potis Deo seruire, & Mammonem. Sed hæc loca magis conferunt ad probandum distinctionem status religiosi à seculari, quæ ad distinctionem duplicitis vita, actiuæ, & contemplatiuæ, quæ & in secularibus inuenitur, & maximè in ipsiusmet hominibus Deo specialiter dicatis, quibus omnibus, sive contemplationi, sive actioni vacent, commune esse debet, vt non seruauit Mammonem, neque implicent se negotiis secularibus. Nam si hæc verba intelligentur de seruicio, & implicacione illicita, per ea verba distinguuntur iusti ab iniustis hominibus; non contemplatiu ab actiuis; si vero intelligantur de amore temporalium, & negotiacione in eorum lucris procurandis, licet quidem, secularibus tamen ac temporalibus, sic distinguuntur homines sequentes perfectionem, vel obsequiis diuini specialiter dicati, à communis Christianorum vita: nam qui diuicias immoderatas quarunt, & seingerunt negotiacionibus humanis propter diuicias, vel honores, vel propter potentiam humanam acquirendam, non sunt apti ad perfectionem sectandam, non solum per vitam contemplatiuam, verum etiam nec per actiuam: inde ergo non recte probatur illa distinc-

II. Neque erit facile in Scriptura inuenire loca, in quibus ad literam hæc distinctione tradatur: inuenimus tamen multa, in quibus utraque pars, seu membrum illius vita commendetur, tanquam ab alio distinctum: quod satis est ad illam diuisionem confirmandam. Ut autem hoc ostendamus, oportet supponere primò, nomine vita hæc significari actu

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

vitæ, seu illam rationem viuendi, quæ ad tales etum exercendum destinatur, ac tendat. Quod explicuit optimè D. Thom. dict. q. 179. art. 1. ex generali viuencie ratione, quæ in hoc consistit, quod habeant principium se se mouendi, seu operandi in seipsis, nā inde actualis vita in ipsa operatione censetur consistere, & illa operatio, ad quam vnumquod maximè tendit, dicitur vita eius. Secundo supponenda est distinctio illa vulgaris non solum Theologica, sed etiam metaphysica, contemplationis, seu speculationis, & praxis, seu actionis practice; hæc enim distinctio in praesenti accommodatur ad modos viuendi hominum, morales, studiosos, & rectos. Contemplatio enim in praesenti non sumitur pro cuiuscumque speculatione veritatis, sed illius, quæ ad Deum, eiusque cognitionem spectat; nec sumitur pro speculatione arida, & iterili, quæ nullum habet fructum circa voluntatem, & rectitudinem eius; sed pro illa, quæ ita subleuat mentem in Dei cognitionem, ut ei totam animam vniat. Actio vero sumitur propriè pro exteriori opera, & occupatione, non tamen pro quacumque seculari negotiacione, sed pro actione virtutis, præcipue misericordiæ, quæ subleuandis proximorum miseriis, vel corporalibus, vel spiritualibus intendit.

Sic ergo explicatis nominibus, solet præcipue colligi hæc diuiso ex celebri loco Luci 10. vbi Christus Magdalenam defendit dicens, Optimam partem in re ipsa de electi. Vacabat enim Maria contemplationi verbo fide.

III.

colligi hæc diuiso ex celebri loco Luci 10. vbi Christus Magdalenam defendit dicens, Optimam partem in re ipsa de electi. Vacabat enim Maria contemplationi verbo fide.

rum Christi, eiusque dulcedine, & amore fruebatur, quod institutum Christus maximè commendauit. Dum vero eam approbat ut optimam partem, aliam insinuat esse partem, non malam, licet non & quæ bonam, illam scilicet, cui Martha intendebat, Christo ministrando, eique necessaria preparando. Ita intellexerunt locum illum Patres Ecclesiæ, qui proinde dixerunt, in illis duabus fororibus has duas vitas effigie significatas. Augustinus lib. 1. de confess. Evangel. cap. 5. & lib. 22. contra Faustum, c. 52. & sequentibus, & serm. 27. de verb. Dom. & tract. 127. in Ioan. Greg. lib. 5. in libros Regum, cap. 4. & homil. 14. in Ezech. circa medium, & lib. 6. Moral. cap. 26. & 28. alias 17. & 18. Hieronymus in cap. 3. Threnor. circa verba illa, Bonum est viro, cum portaret iugum ab adolescentia sua, sedebit solitarius, & tacebit, &c. Per quæ etiam verba dicit, laudari vitam contemplatiuam, & condiscipi ab actiuæ, quamvis ad actiuam pertinere dicat, omnem aliam viuendi rationem, præter monasticam & eremiticam: de quo postea videbimus. Idem Hieron. epist. 22. ad Eustoch. de Virginit. post medium, vbi vitam contemplatiuam virginibus sacris præcipue commendat, illamque optimè describit. idem Basil. in constitut. monast. cap. 2. latè & optimè, & aliqua addit. cap. 5. Est denique distinctio hæc apud alios Patres satis communis, quos in sequentibus referemus. Et ad confirmandam adduci possunt omnia loca Scriptura, in quibus vel divina contemplatio, vel proximorum beneficentia, & misericordia commendantur, nam priora contemplatiuam vitam, posteriora actiuam commendant. De priori dicitur Psal. 47. Vacate, & videte, quia ego sum Dominus. Ad Col. 1. Sine intermissione orate. 1. Cor. 13. Videlicet per speculum in enigmate: & Christus dixit Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi Dei videbunt: quod etiam in hac vita suo modo impleri Sancti interpretantur, sicut etiam dixit, Ioan. 14. Hæc est vita eterna, vt cognoscamus te solum Deum verum, &c. De posteriori dicitur Matth. 25. Quod vni ex minimis isti fecisti, mibi fecisti, & cap. 5. Beati misericordes, &c. cum similibus. Ex his ergo locis recte colligimus, esse in nobis duplex genus operationis gratia, & sanctitatis, quæ vita supernaturalis est: vnu

ad internam considerationem, aliud ad externam operationem pertinet: cum ergo vtrique hæc operatio sit quedam vita, rectè secundum illam duplex vita distinguitur, quarum altera contemplativa, altera activa merito nominatur, iuxta communem vsum illarum vocū, etiam apud Philosophos, ut supposuit: ius.

IV.
Obiectio
contra nunc
desolata.

Sed dicet aliquis, hæc duo genera actuum humana, & supernaturale, non esse separata ab aliquo modo vivendi huius vita mortalitatem recte instituto, & ideo non recte distingui vitam actiua & contemplatiua tanquam duas viuendi rationes, sed ad summum tanquam duas operationes, quæ in omni statu recte instituto copulanda sunt. Antecedens expresse est Augustini 19. de Ciuitate, cap. 19. & ostendi potest ex eisdem locis suprà adductis, nam omnibus hominibus recte viventibus dicitur, Vacate & videite, & estote misericordes: & (quod Basilius etiam tanquam mirabile aduerit) Paulus eisdem hominibus ait, Sine intermissione orate, & Nocte ac die laborante. Et idem Basilius in Regulis suis disputatis, regula 37. ex professo ostendit, neminem esse excusandum ab operatione, & labore, prætextu contemplationis, sed ita horis vtrumque esse exercendum. Et Christus ipse quando Magdalena defendit, non negavit actionem esse necessariam, sed excedit & nimicetare eius reprehendit, concludit autem, vnum esse necessarium scilicet, quod ad sustentationem vita vel propriæ, vel proximi fuerit necessarium, vt idem Basilius notauit in Breuiorib. regul. in 20. Et ratio est, cum quia in vita mortali non potest homo semper esse continuus intentus contemplationi, & ideo oportet vt in aliarum virtutum actibus exerceatur: cum etiam quia vniuersusque indiget propria mortificatione, & societas hominum sine mundi obsequiis conseruari non potest, & ideo aliqua actio omnibus est necessaria. Martha etiam licet ministerio in cumberet, non omnino priuabatur contemplatione, vt ponderauerit Gregor. lib. 5. in 1. Regum, cap. 4. circa finem, circa illa verba Luca 10. Quæ fecit, & ait. Quo exemplo (inquit) instruimus, vt, qui fratibus ministeria exhibemus, si per moram federe ad redemptoris pedes non possumus, per aliquantulum morulam redemptori assistere debeamus. Confidet autem Gregorius, Marcham dum sedulo ministrabat, aliquando per transitus vidisse, & audisse Christum, aliquando vero sterisse, vnde concludit, Sed bene assisi mus si transfundo, & seruendo videamus. Quid est autem transfundere Dominum cernere, nisi in omnino bono operare ad ipsum dirigere cordis intentionem: transfusum enim cum huic illi discurrendo in membris suis Domino ministramus, sed transfundere Dominum cernimus. Sipser omne quod agimus presentem nobis ipsam, cui placere cupimus, contemplamur. Vult ergo actionem non debere esse sine contemplatione, & merito, tum quia sine oratione nihil possumus recte & pium ex nobis facere, tum etiam, quia nisi interna consideratione homo innumeris periculis exponitur, etiam si in bonis operibus versari videatur, iuxta illud Hierem. 12. Desolata desolata est omnis terra, quia nullus est, qui recognitet corde.

V.

Hæc obiectio postulat vt sensum & sufficientiam diuisionis explicemus. Et in primis responderi potest, ad vitam actiua propriè non pertinere quamcumque externam actionem, sed illam tantum, quæ ad alium dirigatur, vt sunt misericordiæ opera. Hoc autem modo recte posse vitam contemplatiuam ab actiua separari, quia potest esse vita, quæ nullus misericordia operibus incumbat. Et è contrario contemplationem solum dici confederatiuam veritatis ratione sui, & ita etiam posse inueniri actionem sine contemplatione, sed hoc simplici-

ter verum non est: nam licet contemplatione præcipuum obiectum sit Deus, non tamen ad eum pertinet, sed est omnis veritas, quæ ad Deum ordinatur. Item, licet speculatio Philosophica sit in cognitione: hæc vero contemplatio affectiua, eminenter est prædicta, & non excludit ordinem ad effectum. Ac denique, licet vita actiua præcipuè versetur in actionibus ad alterum, vt in optimo agibili, ad quartè vero comprehendit omne agibile, & virtutes omnes morales, vt tradit D. Thom. 2. 2. quæst. 180. art. 1. & quæst. 181. art. 1. & 3. d. 35. quæst. 1. art. 2. & 3. quæst. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100. & 101. & 102. & 103. & 104. & 105. & 106. & 107. & 108. & 109. & 110. & 111. & 112. & 113. & 114. & 115. & 116. & 117. & 118. & 119. & 120. & 121. & 122. & 123. & 124. & 125. & 126. & 127. & 128. & 129. & 130. & 131. & 132. & 133. & 134. & 135. & 136. & 137. & 138. & 139. & 140. & 141. & 142. & 143. & 144. & 145. & 146. & 147. & 148. & 149. & 150. & 151. & 152. & 153. & 154. & 155. & 156. & 157. & 158. & 159. & 160. & 161. & 162. & 163. & 164. & 165. & 166. & 167. & 168. & 169. & 170. & 171. & 172. & 173. & 174. & 175. & 176. & 177. & 178. & 179. & 180. & 181. & 182. & 183. & 184. & 185. & 186. & 187. & 188. & 189. & 190. & 191. & 192. & 193. & 194. & 195. & 196. & 197. & 198. & 199. & 200. & 201. & 202. & 203. & 204. & 205. & 206. & 207. & 208. & 209. & 210. & 211. & 212. & 213. & 214. & 215. & 216. & 217. & 218. & 219. & 220. & 221. & 222. & 223. & 224. & 225. & 226. & 227. & 228. & 229. & 230. & 231. & 232. & 233. & 234. & 235. & 236. & 237. & 238. & 239. & 240. & 241. & 242. & 243. & 244. & 245. & 246. & 247. & 248. & 249. & 250. & 251. & 252. & 253. & 254. & 255. & 256. & 257. & 258. & 259. & 260. & 261. & 262. & 263. & 264. & 265. & 266. & 267. & 268. & 269. & 270. & 271. & 272. & 273. & 274. & 275. & 276. & 277. & 278. & 279. & 280. & 281. & 282. & 283. & 284. & 285. & 286. & 287. & 288. & 289. & 290. & 291. & 292. & 293. & 294. & 295. & 296. & 297. & 298. & 299. & 300. & 301. & 302. & 303. & 304. & 305. & 306. & 307. & 308. & 309. & 310. & 311. & 312. & 313. & 314. & 315. & 316. & 317. & 318. & 319. & 320. & 321. & 322. & 323. & 324. & 325. & 326. & 327. & 328. & 329. & 330. & 331. & 332. & 333. & 334. & 335. & 336. & 337. & 338. & 339. & 340. & 341. & 342. & 343. & 344. & 345. & 346. & 347. & 348. & 349. & 350. & 351. & 352. & 353. & 354. & 355. & 356. & 357. & 358. & 359. & 360. & 361. & 362. & 363. & 364. & 365. & 366. & 367. & 368. & 369. & 370. & 371. & 372. & 373. & 374. & 375. & 376. & 377. & 378. & 379. & 380. & 381. & 382. & 383. & 384. & 385. & 386. & 387. & 388. & 389. & 390. & 391. & 392. & 393. & 394. & 395. & 396. & 397. & 398. & 399. & 400. & 401. & 402. & 403. & 404. & 405. & 406. & 407. & 408. & 409. & 410. & 411. & 412. & 413. & 414. & 415. & 416. & 417. & 418. & 419. & 420. & 421. & 422. & 423. & 424. & 425. & 426. & 427. & 428. & 429. & 430. & 431. & 432. & 433. & 434. & 435. & 436. & 437. & 438. & 439. & 440. & 441. & 442. & 443. & 444. & 445. & 446. & 447. & 448. & 449. & 450. & 451. & 452. & 453. & 454. & 455. & 456. & 457. & 458. & 459. & 460. & 461. & 462. & 463. & 464. & 465. & 466. & 467. & 468. & 469. & 470. & 471. & 472. & 473. & 474. & 475. & 476. & 477. & 478. & 479. & 480. & 481. & 482. & 483. & 484. & 485. & 486. & 487. & 488. & 489. & 490. & 491. & 492. & 493. & 494. & 495. & 496. & 497. & 498. & 499. & 500. & 501. & 502. & 503. & 504. & 505. & 506. & 507. & 508. & 509. & 510. & 511. & 512. & 513. & 514. & 515. & 516. & 517. & 518. & 519. & 520. & 521. & 522. & 523. & 524. & 525. & 526. & 527. & 528. & 529. & 530. & 531. & 532. & 533. & 534. & 535. & 536. & 537. & 538. & 539. & 540. & 541. & 542. & 543. & 544. & 545. & 546. & 547. & 548. & 549. & 550. & 551. & 552. & 553. & 554. & 555. & 556. & 557. & 558. & 559. & 560. & 561. & 562. & 563. & 564. & 565. & 566. & 567. & 568. & 569. & 570. & 571. & 572. & 573. & 574. & 575. & 576. & 577. & 578. & 579. & 580. & 581. & 582. & 583. & 584. & 585. & 586. & 587. & 588. & 589. & 590. & 591. & 592. & 593. & 594. & 595. & 596. & 597. & 598. & 599. & 600. & 601. & 602. & 603. & 604. & 605. & 606. & 607. & 608. & 609. & 610. & 611. & 612. & 613. & 614. & 615. & 616. & 617. & 618. & 619. & 620. & 621. & 622. & 623. & 624. & 625. & 626. & 627. & 628. & 629. & 630. & 631. & 632. & 633. & 634. & 635. & 636. & 637. & 638. & 639. & 640. & 641. & 642. & 643. & 644. & 645. & 646. & 647. & 648. & 649. & 650. & 651. & 652. & 653. & 654. & 655. & 656. & 657. & 658. & 659. & 660. & 661. & 662. & 663. & 664. & 665. & 666. & 667. & 668. & 669. & 670. & 671. & 672. & 673. & 674. & 675. & 676. & 677. & 678. & 679. & 680. & 681. & 682. & 683. & 684. & 685. & 686. & 687. & 688. & 689. & 690. & 691. & 692. & 693. & 694. & 695. & 696. & 697. & 698. & 699. & 700. & 701. & 702. & 703. & 704. & 705. & 706. & 707. & 708. & 709. & 710. & 711. & 712. & 713. & 714. & 715. & 716. & 717. & 718. & 719. & 720. & 721. & 722. & 723. & 724. & 725. & 726. & 727. & 728. & 729. & 730. & 731. & 732. & 733. & 734. & 735. & 736. & 737. & 738. & 739. & 740. & 741. & 742. & 743. & 744. & 745. & 746. & 747. & 748. & 749. & 750. & 751. & 752. & 753. & 754. & 755. & 756. & 757. & 758. & 759. & 760. & 761. & 762. & 763. & 764. & 765. & 766. & 767. & 768. & 769. & 770. & 771. & 772. & 773. & 774. & 775. & 776. & 777. & 778. & 779. & 770. & 771. & 772. & 773. & 774. & 775. & 776. & 777. & 778. & 779. & 780. & 781. & 782. & 783. & 784. & 785. & 786. & 787. & 788. & 789. & 790. & 791. & 792. & 793. & 794. & 795. & 796. & 797. & 798. & 799. & 800. & 801. & 802. & 803. & 804. & 805. & 806. & 807. & 808. & 809. & 8010. & 8011. & 8012. & 8013. & 8014. & 8015. & 8016. & 8017. & 8018. & 8019. & 8020. & 8021. & 8022. & 8023. & 8024. & 8025. & 8026. & 8027. & 8028. & 8029. & 8030. & 8031. & 8032. & 8033. & 8034. & 8035. & 8036. & 8037. & 8038. & 8039. & 8040. & 8041. & 8042. & 8043. & 8044. & 8045. & 8046. & 8047. & 8048. & 8049. & 8050. & 8051. & 8052. & 8053. & 8054. & 8055. & 8056. & 8057. & 8058. & 8059. & 8060. & 8061. & 8062. & 8063. & 8064. & 8065. & 8066. & 8067. & 8068. & 8069. & 8070. & 8071. & 8072. & 8073. & 8074. & 8075. & 8076. & 8077. & 8078. & 8079. & 8080. & 8081. & 8082. & 8083. & 8084. & 8085. & 8086. & 8087. & 8088. & 8089. & 8090. & 8091. & 8092. & 8093. & 8094. & 8095. & 8096. & 8097. & 8098. & 8099. & 80100. & 80101. & 80102. & 80103. & 80104. & 80105. & 80106. & 80107. & 80108. & 80109. & 80110. & 80111. & 80112. & 80113. & 80114. & 80115. & 80116. & 80117. & 80118. & 80119. & 80120. & 80121. & 80122. & 80123. & 80124. & 80125. & 80126. & 80127. & 80128. & 80129. & 80130. & 80131. & 80132. & 80133. & 80134. & 80135. & 80136. & 80137. & 80138. & 80139. & 80140. & 80141. & 80142. & 80143. & 80144. & 80145. & 80146. & 80147. & 80148. & 80149. & 80150. & 80151. & 80152. & 80153. & 80154. & 80155. & 80156. & 80157. & 80158. & 80159. & 80160. & 80161. & 80162. & 80163. & 80164. & 80165. & 80166. & 80167. & 80168. & 80169. & 80170. & 80171. & 80172. & 80173. & 80174. & 80175. & 80176. & 80177. & 80178. & 80179. & 80180. & 80181. & 80182. & 80183. & 80184. & 80185. & 80186. & 80187. & 80188. & 80189. & 80190. & 80191. & 80192. & 80193. & 80194. & 80195. & 80196. & 80197. & 80198. & 80199. & 80200. & 80201. & 80202. & 80203. & 80204. & 80205. & 80206. & 80207. & 80208. & 80209. & 80210. & 80211. & 80212. & 80213. & 80214. & 80215. & 80216. & 80217. & 80218. & 80219. & 80220. & 80221. & 80222. & 80223. & 80224. & 80225. & 80226. & 80227. & 80228. & 80229. & 80230. & 80231. & 80232. & 80233. & 80234. & 80235. & 80236. & 80237. & 80238. & 80239. & 80240. & 80241. & 80242. & 80243. & 80244. & 80245. & 80246. & 80247. & 80248. & 80249. & 80250. & 80251. & 80252. & 80253. & 80254. & 80255. & 80256. & 80257. & 80258. & 80259. & 80260. & 80261. & 80262. & 80263. & 80264. & 80265. & 80266. & 80267. & 80268. & 80269. & 80270. & 80271. & 80272. & 80273. & 80274. & 80275. & 80276. & 80277. & 80278. & 80279. & 80280. & 80281. & 80282. & 80283. & 80284. & 80285. & 80286. & 80287. & 80288. & 80289. & 80290. & 80291. & 80292. & 80293. & 80294. & 80295. & 80296. & 80297. & 80298. & 80299. & 80300. & 80301. & 80302. & 80303. & 80304. & 80305. & 80306. & 80307. & 80308. & 80309. & 80310. & 80311. & 80312. & 80313. & 80314. & 80315. & 80316. & 80317. & 80318. & 80319. & 80320. & 80321. & 80322. & 80323. & 80324. & 80325. & 80326. & 80327. & 803

est, nec aliorum quam quo diuina officia mentis magnitudo, que bone hominum voluntati manum porrigitur solit. Non parum autem hoc quoque estimandum est, si quis secundum ritus genus complexus probitati studeat. Vtrumque ergo vita genio proprie sanctificationi, & perfectioni principaliter studet. Ergo utrumque aptum est, ut per modum status tendendi ad perfectionem assumatur, & votis religiosis consecratur.

VII. Quod etiam ita factum esse vobis ipse Ecclesia catholica satis ostendit: nam quædam sunt religiones monasticae, quæ ad contemplationem solam principaliter ordinantur, cuiusmodi sunt illæ, quæ per se, & ex institutione sua circa proximos non versantur, & in laude Dei præcipue occupantur, & si quid habent actionis, ad propriam tantum perfectionem resurgent, vel accidentarium est tali statu. Aliæ verò sunt religiones, quæ ad actiones misericordiae exercendas erga proximum, præcipue instituta sunt, & in ordine ad illas expedite, & perfectè exercendas, & coeliberatus eligit, & curæ omnes diuinarum tolluntur, & obedientia promittitur, ut patet in religionibus Mendicantibus, & aliis, quæ vel infirmis curandis, vel redimendis captiuis, aut aliis similibus operibus incumbunt. Rechè ergo diuiditur religio in contemplatiuam, & actiuam: quia religio vna distinguitur ab alia ex proprio fine, seu scopo, & propriis mediis, ut supra dictum est cum D. Thoma quæst. 188. art. 1. & 6. At hæc religiones habent diuersos fines proprios, quæ enim conuenient in generali fine quærendi propriam perfectionem, & diuinum obsequium, tamen proximos fines habent diuersos, scilicet perfectionem contemplationis, vel actionis, ut declaratum est.

VIII. Vnde consequenter necessarium est, ut in propriis mediis principalioribus differant, nam licet aliqua generalia habeant communia, ut sunt tria vota substantialia, aliqua corporis castigatio, oratio aliqua & similia: necessarium nihilominus est, ut in aliquibus omnino propriis differant, quia necesse est ut ad proprium & singularem finem propriam etiam media accommodentur, qualia sunt v. g. confabulatio cum proximo, vel ab illo separatio: peregrinari extra domum, aut in claustrorum semper manere, exercitium chori, aut studij, & similia. Ergo merito religionis status in hæc membra diuiditur, ut diuersa: nam in his rebus non metaphysica, aut physica distinctione querenda est, sed moralis, quæ cum illa physica quandam proportionem obserueret.

IX. Quidam pars, priuata. Major difficultas est circa sufficientiam huius divisionis. Aliqui enim censent, addendum esse tertium membrum religionis mixta ex contemplatione, & actione: nec sine magno fundamento, quia non repugnat dari religionem, quæ simul contemplationi, & actioni principaliter intendat. Primo, quia hæc duo non sunt inter se ita repugnantes, quin simul possint cum magna perfectione simul principaliter intendi. Secundo, quia Christus Dominus hoc vita genus professus est, ideo enim & pernoctabat in oratione Dei, & prædicabat, ac discurrebat benefaciendo & sanando. Vnde idem vita genus Apostolos docuit, nam & cum ipso in montem ascenderant, & in horum Gethsemani frequenter cum ipso ad orandum conueniebant: & cum eo similiiter incedebant ad prædicandum, & ab eo mittebant bini ad prædicandum, & curandum infirmos: denique hac ratione ipsi dicebant Actor. 5. Nos autem orationi, & verbo inflantes erimus. Tertio sumi potest argumentum ex verbis Christi, Luce 10. Maria optimam partem elegit, prout expenduntur à Cæterano 2.2. q. 182. art. 1. Maria enim puræ vacabat contemplationi, & ideo Christus illam appellavit partem, eam præferens alteri parti, quæ in sola actione Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

conficitur. Significans esse aliud vita genus totale (ut sic dicam) & ex utraque parte mixtum, & compositum. Atque ita Caietanus ibi hanc videtur sequi sententiam.

Contrariam verò partem suadere videtur in primis authoritas D. Thomæ dicta q. 179. art. 2. vbi divisionem illam bimembræ sufficientem esse docet, & videtur esse communis sententia Patrum, quos suprà n. 3. retulimus, duas enim tantum vitas vibique distinguunt, & ideo per duas sorores Martham, & Mariam significari dicunt: & similiiter per Rachel, & Liam, ut latè August. 22. contra Faustum, cap. 52, & seq. Greg. lib. 6. Moral. cap. vlt. Ratio est, quam D. Thom. ibi ad 2. insinuat, quia nullum est vitæ sanctæ genus, quod contemplationem, & actionem non amplectatur, ut suprà explicatum est, ac denominatur contemplatiuum, vel actiuum ab eo, quod excellit, semper autem aliquod horum prædominatur, ergo necesse est ut vel contemplatiuum, vel actiuum dicatur, & ita diuissim erit sufficiens. Dicit fortè aliquis, posse dari genus vitæ cum tanta qualitate utramque partem complectens, ut nulla prædominetur, & consequenter à neutra denominari, & ita esse addendum tertium membrum. At profectò id morale non est, nec ostendetur tale genus vitæ in Ecclesia; quod autem non est, nec forte vñquam fuit, non est in moribus recensendum. Accedit, quid illo etiam posito, denominaretur saltem à nobiliore, & ita esset vita illa contemplatiua.

X. Tertiò tamen argumentor aliter, quia non potest vobis & idem status habere duos fines proximos, quos propter se intendat, quæcumque ergo religio contemplationem, & actionem complectitur, vel intendit actionem propter contemplationem, vel è contrario contemplationem proper actionem, non autem utramque propter ipsam; status autem denominatur ex fine: ergo semper est vel contemplatiuum, si actionem solum propter contemplationem querat, vel actiuum, si querat contemplationem propter actionem. Et ita D. Thom. 2.2. q. 188. art. 6. religiones illas, quæ ad spiritualia ministeria circa proximos ordinantur, vitam actiuam profiteri dicit, licet magna ex parte diuinis laudibus, & contemplationi videntur, quia contemplationem ad actionem ordinant, scilicet, ut contemplata aliis tradant. Et ita Societas, quæ vna ex his religionibus est, contemplationem sumit ut vnum ex præcipuis mediis ad auxilia spiritualia conuenienter proximis præstanda, ut constat ex eius constitutionibus p. 10. §. 2. Sic ergo erit sufficiens diuissim, nec oportebit tertium membrum adiungere.

XI. Controuersia hæc magna ex parte potest esse de nomine, & ideo non multum refert alterutro modo loqui, nam utrumque loquendi modus in Patribus inuenietur. Dico tamen satis aptè diuidi statum religiosum in illa tria membra, maioris claritatis gratia, & quia D. Augustinus 19. de Ciuitate, cap. 19. tertium vita genus adiungit, ex actuoso, & otioso composite. Potestque hæc sententia confirmari ex doctrina Prosperi in discursu librorum de Vita contemplatiua: Nam in lib. 1. postquam vitam contemplatiua declarauit, à cap. 13. ostendit, pontifices Ecclesia, & prædicatores vitam contemplatiua debere profiteri, quibus nihilominus tam in illo, quæ in sequentibus libris magna officia tribuit vitæ actiuæ. Idem licet colligere ex doctrina Abbatis Nestori apud Cæsianum collat. 14. c. 4. vbi sic ait, Quidam summissam intentionem sue erga remi secreta, & cordis constituant puritatem; ut in preteriti Eliam, & Eliseum, nostrisq[ue] temporibus B. Antonium, aliquoq[ue] euilem profici seculatores familiarissime Deo per fiduciam silentium cohesisse cognoscimus. Quidam erga institutionem

294
 iurionem fratrum, & per uigilem cenobiorum curam, omnem studij sui sollicitudinem dederunt, ut nuper Abbatem 10-
 armem, qui in vicinia ciuitatis, cui nomen est Thunus, grandi
 cenobio prefuit, ac nonnullos eiusdem meriti viros Apostolicis
 etiam signis meminimus claruisse. Quoddam Xenodochij,
 & susceptionis pium delectat obsequium, per quod etiam in
 preteritis Abraham Patriarcham, & Ioh. Domino placuisse
 sumus, ut nuper B. Macarius singularis mansuetudinis at-
 patientie virum, qui Xenodochio ita apud Alexandriam pre-
 fuit, ut nulli corum, qui sollicitudinam sunt secreta secesserit, infe-
 rior sit credendus. Quidam eligentes agrotantium curam, alij
 intercessione, que pro inferis atque oppressis impendunt, ex-
 quentes, aut doctrina infantes, aut elemosynas pauperibus
 largentes, inter magnos ac summos viros pro affectu suo ac
 pietate viguerunt.

XIV.

Hac autem partitio magis est enumeratio quodam singulorum statuum, qui sub actiuo, & contemplativo inueniri possunt, quam methodica, & immediata diuisio statutis religiosi. Si enim omnia verba attenue considerentur, supponunt diuisionem supra diutam de contemplativa, & actiuam vita, & utramque subdividunt. Nam in duabus primis clausulis videtur diuidi vita contemplativa in solitariam, & cenobiticam; de qua diuisione nos supradicti cap. 2. sub generaliori ratione diximus: significatur autem in verbis praedictis solitariam vitam tenere apicem pura vita contemplativa: cenobiticam autem aliquid de actiuam participare, praecipue in illis, qui aforiori institutionem & per uigilem curam ac sollicitudinem suscipiunt: & ita quoad hanc partem indicatur ibi trimembri diuisio. In aliis vero duabus ultimis clausulis diuiditur vita actiuam in variis species, iuxta varietatem finium & actionum. Potuerit autem aptius distingui in vitam actiuam, qua corporalibus misericordiis operibus occupatur, quia sunt plura eorum, quae ibi numerantur: & quae incumbit spiritualibus actionibus, que in solo verbo ibi insinuantur, aut doctrina insinantes, sub quo verbo (ut ad eam sit partitio) comprehendunt debent omnia ministeria quibus anima proximorum iuantur, sive sit concio, sive confessio, sive priuatum colloquium, & similia. Et hoc posterius genus vita actiuam non solum non excludit contemplatiuam, verum potius illam requirit ut germanam fororem, vel potius eam quodammodo intrinsecè includit, quia magnam internam considerationem in operante exigit, ergo ex illo etiam tertium membrum vita militare recte colligitur.

Nam concio v. g. tota est contemplatio quodam externis actibus expressa, quae non solum ipsos concionantes, sed etiam alios, quantum in se est, in Deum eleuat; supponit autem, ut recte sit, diuturnam orationem, & meditationem eorum, quae dicenda sunt: & hæc praedictæ debet lectio, quæ pars etiam est vita contemplativa, ut D. Thomas docet 2. 2. q. 158. art. 6. Et per se constat, quia est veluti primum initium eleuationis mentis in Deum: lectione enim discimus, & accipimus quæ per meditationem conseruamus, & digerimus, & ita paulatim inflammatur anima in Deum. Hinc sunt illi quatuor gradus, quos posuit, & exposuit Bernard. lib. de Scala claustral, lectio, meditatio, oratio, & contemplatio. Quamvis enim ultimus tanquam perfectissimus, contemplationis nomen per antonomasiam ibi usurpet: tamen, generaliter loquendo, vita contemplativa omnes complectitur. Quia lectio inquit, meditatio inuenit, oratio postulat, contemplatio degustat, ut videtur ait Bernardus, qui postea recte subiungit: Ex his possumus colligere, quod lectio sine meditatione arida est, meditatio sine lectione errorosa, oratio sine meditatione tepida, contemplatio sine oratione infructuosa, oratio cum deuotione contemplationis acquisita.

tiua, contemplationis adeptio sine oratione aut rara, aut maculosa. Sicut ergo inter se connexa sunt, ita contemplatiuus status, ut talis est, illa omnia complectitur, tanquam initium, medium, & finem. Si enim dixit Isidorus, & confirmari potest ex illo Bonaeuen. in Pharetra, lib. 4. cap. 26. Omnis profatus ex lectione, & meditatione procedit, que enim negligimus, ex lectione discimus, meditationibus conseruamus. Et Sanctus Vincentius tract. de vita spirit. 6. de somno & vigilia; Lectio (inquit) & oratio se esse vicissim exigunt, mutuoque iuvant. Docent præterea Augustinus, & Patres omnes, Magdalenanam, cum ad Christi pedes fedebat, audiens verbum eius, actum contemplatiuam vitam exercuisse, & occasione illius idem dicit: Augustinus serm. 27. de verb. Domini, de his, qui cuiuscunq; predicatoris Evangelici coniunctionem audiunt, quia per illum loquitur Deus; at etiam loquitur per librum, dum humili intentione legimus; nam, ut ait Richardus de Sancto Victore lib. 4. de contemplatione, cap. 14. Sicut per orationem nos ad Deum loquimur, ita per lectionem ipse loquuntur nobis.

Addo etiam sub verbo illo instanti doctrina, nō solum doctrinam illam comprehendendi debere, quæ per conciones datur, & ad inflammardos affectus datur, præcipue ordinatur, sed etiam illam doctrinam, quæ ad eruditioem, & illustrationem proximorum ordinatur. Nam, ut infra agentes specialiter de Societate tractatu 10. lib. 5. cap. 4. ostendemus, institui potest religio, quæ ad hoc etiam actionis genus ordinatur, saltem secundum aliquem gradum ministeriorum, seu mediiorum, quibus ad omnium proximorum vtitur. Quod etiam D. Tho. docuit opuscul. 19. c. 2. & sequentib; & 2. quest. 18. artic. 5. & 6. Ex quo etiam licet intelligere, tale docentia in institutum, licet ex parte actiuam sit, quatenus actus docendi exterior est, & ad alios ordinatur: nihilominus intrinsecè ac necessariò includere contemplationem, quando doctrina est de veritate per se intenta, ut expresse docet etiam D. Thomas 2. quest. 18. artic. 3. & q. 11. de verit. artic. 4. citans Augustinum dicto sermo 27. de verb. Domini, vibrans solutè de doctrina loquitur, cum ait: Videntur in ambient doctrina dulcediu: tum quia hæc doctrina possitimum est sacra, includens meditationem, & considerationem veritatis diuinæ, ac supernaturals, quæ ex se multum iuvat ad contemplationem diuinæ sapientiæ, & ad inflammandum affectum. Etiam, quia licet interdum hæc studia veretur circa creaturas, tamen ordinantur ad Dei cognitioem, & amorem, ut principalem scopum, & iam dictum est quidquid ad contemplationem ordinatur, vitam contemplatiuam pertinere; præserit quæ creaturarum cognitionis, debita intencionis assumpta, dicit in cognitionem Dei, & ut sic contemplatio nem participat. Vnde D. Thom. 2. 2. q. 180. artic. 4. omniem considerationem veritatis creaturæ, quæ ad diuinam conducit: pertinere ad vitam contemplatiuam, & quest. 179. artic. 2. ad 4. art. omnia humana studia, quæ conducent ad cognitionem diuinæ veritatis, pertinere ad vitam contemplatiuam. Igitur talis etiam vita simul contemplativa, & actiua esse videtur.

Videtur ergo satis fundata illa trimembri diuinitationis numer. 10. possumus. Nec in re ipsa, ut dicebam, potest in hoc esse dissensio: nam per hanc trimembrem diuinitatem solum declarare intendimus esse quoddam genus vitæ, quod utrumque denominatione illi tribuenda. Et hoc solum D. Thomas relatus in numer. 11. voluit in predicta divisione, ut satis in solutione ad 3. declarauit: nec

Idem insi-
 stutum con-
 ficiuntur con-
 sideratio acti-
 bus con-
 siderandi, &c.

Quid intendunt Patres ibi citati. Et prima ratio solum inicit in denominatione, de qua plura statim.

XVIII.
ordine
amplectens
contemplati
um, &
dium,
nus
muffard
vum ad al
mam ord
in.

In ultimo vero argumento num. 12. posito quipiam tangitur, quod ad questionem de re pertinere potest, scilicet, an illa religio, quae vtrumque munus amplectitur, vnum ad alterum necessariò ordinet, vel vtrumque per se intendat tanquam finem. Quidam enim putant primum necessariò esse dicendum, & ideo religionem semper deno minari ab eo munere, quod pro fine habet, sicut non esse necessarium tertium membrum. Mihil autem verius videtur, vtrumque munus intendi ut finem, in his pricipiis religionibus, quae ad eam partem vita actiua ordinantur, quae in spiritualibus actionibus circa proximum coheret. Nec tamen affero, vtrumque munus intendit tantum per modum finis, negari enim non potest, quin actus vita contemplatiua in tali religione ad actionem ordinantur, nam studium, lectio, meditatio frequentius ad seruendum proximis referuntur: in modo etiam ipsa oratio, & vno cum Deo, propter illum finem potest rectissime considerari, & procurari, quia eo quis est aprius instrumentum Dei in auxilio animarum, quod ipse fuerit Deo iunctior, ut recte dicitur in loco supra citato n. 12. ex constitutionibus Societatis. Nihilominus tamen etiam debet per se ac pricipiis intendi contemplatio, etiam in tali religione primo, quia contemplatio non est pure medium, sed propter se maximè appetibilis. Secundo, quia in tali religione magis per se intenditur propria perfectio, quam proximo- rumat perfectio propria in contemplatione maximè sit, & in ea comparatur: ergo. Tertio, quia talis religiosus non solum ea contemplatione vtritur, quae ad auxilium proximorum sibi necessaria est, sed etiam illa fruatur, quae sibi proficia, & in Deo delectabilis est. Vnde ut recte suo munere fungatur, quoties circa proximum occupari necesse non est, contemplatio, vel aliqui actui vita contemplatiua se statim applicantur propter actionem, sed quia omnia sanctum diligit charitas veritatis, & ita statim ad illud redit, qui vere amat, quoties negotium iustum non imponit necessaria charitatis: vnde subdit Augustinus 19. de Ciuitate, c. 19. *Quam sarcinam si nullus imponit, percipiente, atque intendit vacandum est veritatis.* Igitur talis religio per se contemplatiua est, & non tantum propter actionem, sed propter se contemplatione amplectitur, quod satis significavit idem Augustinus supra dicens, *Si autem imponitur, suscipienda est proper charitatem necessitatem.* Sed nec sic omnino vera, ita defensio est, ne subtrahatur illa suauitas, & opprimat illa necessitas.

Soler autem talis religio magis actiua, quam contemplatiua nominari (quamvis proprio nomine posse dici misa) vel quia nomen contemplatiua vita, est quae si excluditur, ita ut significet vitam illam, quae ita per se tendit ad contemplationem, ut actionem nullo modo per se, quae ad proximos ordinat, intendat, sed solum illam exerceat, quam primum, non quia illam non per se, ac principaliter amplectetur, vel saltè amplecti posset, si ratio sui instituti hoc patiatur. Potest etiam ita denominari, quia contemplationem potest aliquo modo ordinare ad actionem, actionem vero non iusta proprie ad contemplationem.

Dices, potius soler inferius ad superiorius ordinari, quam è contrario, contemplatio autem actione solum

superior est, ergo magis potest actio ad contemplationem, quam contemplatio ad actionem ordinari. Vnde & Gregor. 6. Moral. sèpè repetit, præsertim c. 17. actionem debere præcedere, tanquam parans viam ad contemplationem. Respondeo, quando ordo est causalitatis, & auxilij, optimè ordinari superius ad inferius, ita vero ordinatur contemplatio ad actionem ut de illi esfaciam, & vt illam moderetur ne spiritum extinguat. Actio vero non potest hoc modo ordinari ad contemplationem: alio vero modo potest aliqua actio referri ad contemplationem tanquam dispositio præparans subiectum, de qua maximè loquitur Gregorius supra, & D. Th. 2. 2. q. 180. artic. 2. tamen illa non solet esse actio circa proximum per se, & ex intrinsecis loquendo, sed est illa actio quae versatur circa propriam mortificationem, penitentiam &c. Aliquo tamen modo magis extrinsecus potest actio erga proximum ad contemplationem ordinari, per modum meriti vel impetracionis apud Deum, nam qui erga proximum recta intentione, & vita puritate ministerium suum implet, a Deo obtinebit faciliter donum contemplationis; quod ex ipius gratia, magis quam ex vita humana industria pender.

Objetio
contra nunc
diba.

Dilectio.

C A P V T VI.
Quae religiosi perfectior actiua ne, an contemplatiua, an ex utraque mixta.

Upereft dicendum circa divisionem hactenus tractatam, quae religio perfectior sit actiua, vel contemplatiua, aut multa. Et de purè actiua nulla est difficultas. Quamvis quidam luringit, ut sius labores exagerent, suam vitam actiuan contemplatiua præferant, & illi etiam actionem, quae in spiritualibus ministeriis circa proximos versatur: quod videtur sentire Hostiens. in principio Summae, nam comparans huiusmodi vitam reliquis, ait, quae si recte ducatur, magis ejus fructifera. Addit Alber. I. per diversas. C. Mandati, fore etiam magis meritoriam: sequitur Ia. I. ff. de Iustitia, & iure, Lucas de Penna. 1. 2. C. de pignoribus lib. 12. Licethi (inquam) autores ita loquuntur, tamen vel per exaggerationem loquuntur, vel non comparando status seu rationes vindicandi, sed personales labores, & merita. Comparando ergo vitam ipsam secundum se, certissimum est, hanc pure actiuan, in infimo gradu esse constitutam, vt comparatione aliarum minus perfecta sit, nam id satis colligitur ex verbis Christi. Lucas 10. Optimam partem elegit sibi Maria, quem locum ita exponunt sancti communiter, ut cap. superiore ex Augustino, & Gregor. & aliis relatim est, & videri etiam potest Gregor. homil. 13. & 14. in Ezech. & lib. 6. Moral. cap. 28. Bernard ferm. 5. Assumptionis, & 41. in Cant. Ruper. lib. 7. in Genet. cap. 81. Richardus de Sancto Victore lib. 1. de vita contemplatiua, cap. 1. Celsian. collat. 1. cap. 8. Innocent. III. lib. 1. de mysteriis. Missæ c. 6. & in ferm. de Assumpt. Bonavent. de septem itiner. xtermit. d. 5. Anton. 4. p. tit. 10. c. 4. §. 4. Et ita ut certum supponunt omnes Doctores citandi, & probabatur clare ex omnibus rationibus statim afferendis, pro sequentibus opinio-

I.
De purè ac-
tua certissima
evidere alibi
quod quid
nonnulli
fiantur.

II.
preferenda sit, tenet Henric quodlib. 12. q. 14. & 18. Quod etiam Et primò fauent huic opinioni autores, qui comparando absolute vitam contemplatiua cum actiua, tanquam duo membra adæquatè diuidentia vitam hominis, absolute præferunt contemplatiua nā iuxta illum diuidendi modum, vita mixta sub actiua comprehenditur, ut paulo antea c. præced. n. 19. dicebamus, & sentiunt omnes, qui vitam actiua diuidunt in eā, quæ circa actiones corporales,

B b 4 vel

vel in actionibus spiritualibus doctrine, & simili-
bus versatur, ut D. Tho. 2.2. q.188. art. 6. Bonavent.
in medit. vita Christi. c.45. Cartthus opus. de co-
templat. lib. 1. art. 14. & D. Greg. hom. 14. in Ezech.
circa medium. *Adiuua vita est paucis frequenti tribuere, ver-
bo insipientem ducere.* Constat ergo in ea diuinitate bi-
membris missant vita sub actua comprehendendi, si
ergo in eadem diuinitate vita contemplativa sim-
pliciter praefertur actiua, etiam missa antefertur.
Ita vero sentit D. Tho. 2.2. q. 182. art. 1. & Caiet. ibi,
Bonavent. loco proximè citato, c.57. & omnibus a-
liis suprà allatis. Multum etiam fauere huic senten-
tia D. Tho. 2.2. q. 188. art. 6. quatenus ait, vita so-
litaria ex se, & ex suo genere esse perfectissimam,
& ita religionem solitariam comparari ad omnes
reliquas sicut perfectum imperfecto: quod non est
nisi propter puriorum usum contemplationis, ad
quam status ille omnino ordinatur: ergo contem-
plativa religio, ut sic, est perfectior, nam supremum
in aliquo genere est mensura caterorum.

III.
*Arguitur
atiam rati-
o-*

Ratione item suaderi potest hæc opinio, quia vi-
ta purè contemplativa est aptior ad meritum, & ad
diuini amoris augmentum, ergo est de se perfectior
ex vi status: consequentia per se patet, nam hæc co-
paratio ex vi status facienda est, ut à principio di-
ximus. Ut autem antecedens probemus, aduertem-
dum est, non debere fieri comparationem inter vi-
tam purè contemplativa, & missam, in eo sensu,
ut simul pro eodem tempore, actus solius contem-
plationis, cum actu virtuus vita similius sumptu
conferamus: sic enim non erit æqua comparatio,
sed totius ad partem. Ut si quis nunc exerceatur in
solo amore Dei, altero vero simul æqualem Dei a-
morem exercendo, actu prædicet: siue dubio hic po-
sterior pro hoc tempore magis merebitur, ceteris
paribus, quia habet totum meritum amoris, & vi-
tria prædicationis. Quo sensu etiam vita missa ex a-
ctione exteriori erit perfectior, ut si in dicto exem-
plo simul amet æqualem Deum, & peregrini pedes
lauet. Debet ergo mistio intelligi pro diuersis tem-
poribus, prout humano modo fieri potest, nunc or-
ando, postea legendo, prædicando: & comparari
cum vita simplici, quæ pro omnibus temporibus in
actibus vita contemplativa licet variis veretur.
Si ergo intellectum antecedens probatur, quia for-
malis actus charitatis, & amoris Dei, ex se sunt ma-
gis meritorij, magisque perficiunt charitatem: ergo
status, qui ex se aptior est ad hos actus frequentius,
& ardenter exercentis, aptior est ad perfectio-
nem charitatis, & consequenter perfectior: huius-
modi autem est status vita purè contemplativa,
tum quia frequentius in ea vacatur huiusmodi a-
ctibus, tum quia in meditatione magis ardet diu-
nus amor.

IV.

Secundò, perfectio huius vita in duobus præci-
pue conficitur, in maiori peccatorum diminutione,
& in frequentiori Dei memoria ac dilectione, ut in
superioribus cum D. Thom. tradidimus: illa duo
facilius, securius, & vérius comparantur per vitam
purè contemplativa, quam per mistam: ergo. Pro-
batu minor, nam vita contemplativa minorem
habet occasionem peccandi, tue grauiter, siue leuiter:
deinde nihil ferè habet, quod auertat animum
ab actibus Dei memoria, & consideratione. In a-
ctionibus vero circa proximum, multa similia im-
pedimenta, & occasiones occurunt, ut perse no-
tum est. Unde in hoc statu vita missa seruari mini-
mè possunt multæ circumstantiæ exterioriæ, quas
fanæ Patres ut necessariæ ad perfectionem acqui-
rendam commendarunt, ut habere habitationem
seu sanctam ab his, qui communem vitam agunt, ut
ait Basil. in regula 6. & 7. ex fusiis disputationis: item
custodia claustræ, tum ne religiosi illud egrediatur,
tum ne ad confabulandum seculares admittant, ut

latè Basil. in Procœm. regul. fusi. disput. & duobus
sermonibus asceticis, proximè præcedentibus: item
ut omni careant sollicitudine, & externa cura, quæ
illorum mentem possit distrahere, ex eodem Basi-
lio regula 5. ex fusi. disput. circa principium: haec au-
tè omnia, & similia in vita missa nec seruantur, nec
seruari possunt. Vnde Bernard. epist. ad Sæcum
Abbatæ, ad hos religiosos, qui cum proximis mul-
tum conuersantur, alludens, ait, *Claustrum frequen-
ter stipari militibus, virgini negotiis, virgini personam, patre
interdum & feminam, quid inter hec celeste, quid diuini, quid
spirituale poterit cogitari à luce, quippe silentium, & ab omni
strepitu secularium perpetua quies cogit celestia meditari.* &
epist. 42. in fine, *labor, & latebre, & voluntaria paupertas,*
hæc sunt monachorum insignia, hæc vitam silent nobilitat
monasticam.

Tertio argumentor, quia quo homo in hac vita
magis abstrahitur à corpore in actionibus suis, &
Deo, Angelis, ac beatis similior effectur, eo fine du-
bio perfectiore vitam proficitur, ut vita contem-
plativa quæ purior, & similior vita Dei & Angelor-
um, quia spiritualior, & vita beatorum, quia in-
terior est Dei cognitioni & amori: & quia in vita
beata cessant hæc ministraria.

Quarto denique, quia omnes rationes, quæ pro-
bare possunt vitam actinam, quæ in actionibus cor-
poralis misericordiæ versatur, esse minus perfecta
contemplativa, probant cum proportione de alia
vita missa. Probatu antecedens, nam in primis illa
vita etiama non est sumenda sine vita contemplati-
onis: sic enim etiam hæc vita actionum spiritualium
est valde imperfecta, & periculosa: sumenda ergo
est cum proportione ex parte contemplationis: sic
enim dixit D. Thomas 2.2. quest. 188. art. 2. ad 1. a-
gens de hac vita, *Dum religiosi operibus vite actina infi-
stant initium Dei, consequens est ut in eius actio ex contempla-
tione deriatur.* Quæro ergo cur haec vita in hoc gradu
sumpta sit minus perfecta, quam purè contem-
plativa? Ceterè non alia ratione, nisi quia illæ actiones
erga proximis minoris meriti, & perfectionis sunt,
quam actus contemplationis, qui circa Deum ver-
satur. Vel (quod in idem redit) quia tales actiones ad
summum procedunt ex charitate proximi, contem-
platio autem habet adiunctionem dilectionem Dei,
qua excellentior est.

Hæc autem rationes eodem modo procedunt de
illo gradu vita actiua, quæ in spiritualibus acti-
bus circa proximum versatur: nam licet ha-
ctiones perfectiores sint corporalibus, & maioris
meriti; non excedunt gradum charitatis proximi,
vnde non attingunt gradum charitatis Dei. Quod
si dicas, eam posse fieri ex imperio charitatis Dei: si
non obstat quominus haec vita absoluere maneat
minus perfecta, quia totum hoc mistum (ut si dicat
cām) non adaequat simplicem dilectionem Dei, in
sua puritate, & summa perfectione exaltentem, ad
quem gradum de se tendit, vel etiam accedit vita
contemplativa: idem plane de alio statu misto di-
cendum erit.

Contrariam sententiam, nimurum religionem, VIII.
quæ simul contemplativa vitam ex sua insti-
tutione proficitur, & ad spiritualia opera circa pro-
ximos descendit, præferendæ esse, quoad perfectio-
nem, & dignitatem, tenet apert D. Thom. 2.2. quest. 1. art. 4. missio
188. art. 6. & opus. 19. cap. 1. & 3. d. 35. quest. 1. art. 4. missio
quæst. 2. & quæst. 2. art. 3. vbi etiam Du-
rand. quest. 2. Caiet. 2.2. dista questione 188. art. 6.
& quæst. 182. art. 1. Palud. 4. d. 38. quest. 3. art. 1.
in fin. & q. 5. art. 2. Anton. 3. p. tit. 16. c. 1. §. 2. Syl-
la. in Summa ver. *Religiosi, q. 4. Tabien. q. 5. & magis*
videtur in hanc partem inclinare Henr. quodil. 1.
*quest. 25. Hanc etiam sententiam sequuntur Cano-
nista in cap. quod Dei timorem, de statu monachor-
um in cap.*

In cap. nisi cum pridem, de renunc. Archi. in cap. si quis. 36. d. Et probatur primò ex Innocent. III. in d. cap. iusti cum pridem, de renunc. circa fin. vbi prius ait, licet vita Mariæ sit securior ac suauior, vitam tamen Marthæ utiliore, magisque fructiferam esse. Deinde vero subdit, Quamvis simil in vnum & contemplatius esse valcas, & actius, exemplo Domini: afferetur in exemplum Moysem, qui nunc ascen-debat in montem, ut ibi gloriam Dei videret, nunc descendebat ad castra, ut cum maiori utilitate necessitatibus populi prouideret. Et ideo (inquit) fui-
lum indulget ut monachus ascendat ad presulatum, quam ut presul ad monachatum descendat. Quod exp̄s̄is̄ de-
claravit idem Pontifex in cap. Lice. §. Si vero, de Ré-
gularib. illa (inquit) regula obseruata, vt nullus sinclen-
tia Rom. Pont. præsumat occasione quacunque deferre pre-
sulatum, quoniam sicut manus bonum minori bono preponi-
tur, ita communis virtus speciali virtutis preferitur, & in
hoc casu recte preponitur doctrina silentio, sollicitudo contem-
plationis, & labor quieti.

Dices, Pontificem ibi loqui de statu Episcoporum, quem esse perfectiorem certum est, & à nobis suprà tract. præced. est probatum; non verò licet inde argumen-tari ad statum religiosum: quia in prælato non ideo est illa actio perfectior, quia secundum se magis conseruat ad perfectionem propriam, sed quia supponit maiorem perfectionem, à qua proficietur, vt argumentatur Durand. 3. d. 35. quæst. 2. art. 8. & ideo est accommodata statu Episcoporum, qui est statu iam perfectorum: at religio est status acquirendæ perfectionis, & ideo respectu illius non videtur esse hæc major perfectio; quia ad propriam perfectionem acquirendam magis conseruat quies contemplationis. Et ob hanc etiam causam non sunt argumenta efficacia, quæ ex vita Christi D. & Apostolicis muneri exemplis desumuntur: quia illi etiam fuerunt in statu perfecto, & consummatō perfectionis.

Sed hac differentia nihil obstat. Primo, quia abstrahendo ab hoc, vel illo statu, in quo an vita habens actionem spiritualem erga proximum admittam contemplationi, si perfectior coram Deo, magisque illi grata, quam simplex contemplatio, vel minus: si primum afferatur, profecto, in quo cunque statu illa vita assumatur, si pro dignitate exercetur, erit etiam secundum se melior, & gratior Deo: si autem dicatur secundum, etiam in statu iam perfecto, non erit vita illa præferenda, cum quia in hac vita nullus est status ita perfectus, quin in illo pro-ficiendum semper sit. & ideo illud vita genus est in illo statu præferendum, quod secundum se melius est, magisque conseruat ad crescendum amplius in perfectione: tum etiam, quia id repugnat exemplo Apostolorum, qui sine dubio magis merabantur, & proficiabant prædicando, & laborando pro salute animarum, quam solum contemplando, idque non solum per accidens, ex seruore affectus, sed etiā per se ex via actionum: impossibile enim videtur quod altissimum munus & perfectissimum obliget ad opera minoris meriti, vel quia secundum se maius meritum impediatur.

Secundò, quia licet illa differentia ostendat, in omni statu bene instituto ad salutem proximorum necessarium esse, vt propria perfectio supponatur, & ideo in omni religione ad eum finem instituta, ante vsum talium actionum procedere debeat sufficiens contemplatio & actio ad propriam perfectionem acquirendam: non tamen licet inde colligere, esse in proportionatum illud genus vite statu religioso, quia in illo non solum potest perfectio acquiri, sed etiam exerceri: ergo religio, quæ virtus que amplectitur, ex se perfectior erit. Si enim monachus iam bene institutus, conuenienter ascendat ad presulatum, & consequenter ad perfectionem, vt

Innocentius suprà sentit: cur etiam religiosus iam bene in perfectione institutus, non assumetur ad opera perfectionis ex charitate circa proximos exerceenda? Hinc Bernard. ad fratres de monte Dei, colum. 3. monachos suos soli contemplationi vacantes, ad humilitatem hac cōsideratione exhortatur, Longè (inquit) supra vos virtutem eorum sufficiens, & admirantes gloriam, qui ambidextri fortissimi (sicut Ahud ille fortissimus index Israël, qui viraque manu trebat pro dextera) & quamdua licet, denotissime intus vacare amant charitati contemplanda veritatem, & cum necessitas vocat, vel officium trahit, promptissime se foras mittunt pro veritate adimplente charitatis. Et sermon. 57. in Cant. egregiè ad hanc rem exponit idem Bernardus verba illa Cantic. 2. Surge, propera amica mea, vbi primū ait, anima contemplanti dari interdum latitudinem mentis infolitam, & infusionem luminis illuminantis, vel ad scientiam scripturarum: vel ad ministeriorum notitiam, quorum alterum (ait) proper nos oblectando, alterum proper edificando proximos reor dari, & infra. Post hunc tantæ dignitatem, ac miserationi respectum, sequitur vox blanda, & leniter diuinam insinuans voluntatem, quia non est aliud, quam ipse amor, qui otiosus esse non potest, de his, quæ Dei sunt, solicitans, & suadens. Hoc si quidem vera, & casta contemplatio habet, vt mentem, quam diuino genere vehementer succideret, tanto interdum repletat zelus, & desiderio acquirendi Deo, qui eum similiter diligant, ut otium contemplationis pro studio predicationis libertissime intermitat. & rursum posita vobis aliquantulum in hac parte, tanto ardenter redeat in id ipsum, quanto fru-
diosus intermissio meminerit, & iterum sumptu contemplationis gustu valentius ad conuincenda lucra solita alacritate recurrat. Ex quibus verbis multa poterit vnuſ-
quisque argumenta sumere ad hanc partem confor-mandam.

Alia plerique suppeditabit Basili. in regula 7. ex fusu disputatis, vbi non agit quidem de hac comparatione vite solitaria cum cenobitica: tamen dū hanc præfert, & argumentum sumit ex occasionibus exercendi charitatis opera, plane sentit tanto fore perfectiorem hanc missione, quo illa opera charitatis fuerint excellentiora, & fructuosa, vt sunt ministeria circa salutem animarum. Vnde in regula 37. ex eisdem, & sepe alias, ex professo probat contemplationi oportere adiungere aliquem laborem, & actionem, cum non ad corporis castigationem modo utilis nobis huiusmodi vita sit, sed ad charitatem etiam erga proximum, scilicet, ad elemosynas faciendas ex comparatis per laborem manuum. Multò ergo magis idem conferat idem Sanctus de charitate erga proximum per opera spiritualis misericordia. Quod exp̄s̄is̄ sumi potest ex eodem Basilio in constitutionibus monasticis cap. 2. & 5. nam in priori distinguunt vitam actiua, & contemplatiua, & hanc illi præfert, afferens doctrinam Christi in duabus sororibus Maria, & Martha. Subdit autem hæc verba, Quod si virumque simili potes inuictari, vtrinque omnino felicem fructum reportabis. Ceterum precipuum spiritualia doctrina locum tenet, reliquæ vero omnia in secundis consistunt. Expendendum est autem semper, ibi loqui de actiua vita, quoad actiones vite corporalis, nam aliam videtur sub contemplatione include-re, & ita spiritualem doctrinam non solum ex parte audiensis, sed multò magis ex parte docentis, inter ea ponit, quæ præcipuum locum tenent. In cap. vero 5 ex professo probat, perfectiorem vita rationem esse, quando contemplationi aliquis labor, vel actus charitatis negotiatio adiungitur. Posteaque in exemplum adducit Christi Domini vitam, quam dicit, semper habuisse admistam actionem aliquam prius quidem in pueritia in laboribus, & ministeriis domesticis parentes iuando, vel etiam eis seruendo: postea vero in prædicatione Eu-
angelij, & conuerthione animarum. Et postea subdit,

Quid

Quid Apostoli, nomine ipsi quoque Dominum suum imitari, nonne a fiduci in laboribus erant? An in aduersitate Paulum induisse laborantem, concreue itinerantem, & nautigantem, per uulnus aduenientem. Et infra concludit. *Quamobrem preclarum est facere exsistimandus est, qui cum Domini, & discipulorum, atque a deo Apostolorum ipsius, & animi virtutem, & corporis exercitationem sibi imitandam proponerit, haud quaque otio marcere corpus sinit, sed in optimis a fidei officiis illud continet. Et infra de Domino, Moysi, & Elia inquit, Auxiliaria opera corporis anima virtutem illuftriori reddiderunt, dum omnibus suis partibus absoluendo spirituali sue conuersioni operatricem eiusmodi, & auctu vi tam, cui sigillum ac clauſulam addecerunt. Et postea addit exemplum Ioannis Baptiste, Qui cum aliquando ex arcario quodam Dei confiſo in solitudine illa tenuisſet, in loca culta postea egressus est, ibique predicando, & baptizando, quem uenera ipsam etiam rerum actionem attingunt, illa sua deum apud Herodem intrepida sui animi libertate certaminis sui finem inuenit.*

XIII.

Hinc Grægorius Nazianzenus orat. 20. in magna eiusdem Batili laude ponit, quod actionem cum contemplatione perfectissime coniunxerit. Et primum ait, præclarum reconciliasse ac permisuisse in ter se solitariam ac socialem vitam, que inter se dis fidere videbantur; Non (inquit) velut muro quopiam interiecto ea distinguens, atque a se inueniens separans, rerum propriæ conuengens ac dirimens, ut nec contemplatio communicationis expers est, nec actio contemplatione careret: sed quemadmodum terra, & mare ita etiam he dea vita communica sua inter se communicaentes, ad uicem Dei gloriam concurrent. Hinc idem Grægorius Nazianz. orat. 23. in laudibus Neronis philosophi, & martyris ponit, quod esset virtute dexter, tam quia in contemplatione, quam quia in actione versatur. Et infra de eodē refert, cum de genere vita deliberat, eam elegisse, que ad multorum uilitatem se diffundit, atque ad diuinam dispensationem propè accedit. Quod (dixerat superiorius) perfectissimi animi, ac sapientissimi esse iudicaret, priuata uilitatis cum publico commodis coniunctam habere rationem: neque enim quemquam nostrum sibi soli natum esse, sed omnibus, qui eiusdem naturae particeps sunt. Quæ fuit Platonis sententia, cuius meminim etiam Cicero 1. de Officiis. Multaque ad eandem rem sumi possunt ex codem Nazianzeno orat. 1. vbi ex huius muniris, & misericordia excellentia, exaggerat quam sit arduum Episcopale munus.

XIV.

Hanc etiam veriusque vita permissionem satis commendat Augustinus lib. 19. de Cœi. cap. 19. dum ait, perfectam charitatem, & otium amare, & negotium iustum suscipere, cum necessitate postulat. Nec sic (inquit) quicquam debet esse otiosus, ut in codem otio uilitatem non cogitat proximi, nec sit otiosus, ut contemplationem non requirat Dei: & lib. 22. contra Faustum, cap. 54. de eisdem vitiis agens, ait, *Vna amat, & altera toleratur; sed que toleratur, ipsa prius, & verius fecundatur, res ipsa propter seipsum, certe propter filios diligatur. Labor enim iuitorum maximum fructum habet in eis, quos regno Dei generant, inter multas tentationes, & tribulationes predicando Euangelium. Hoc ergo vita genus planè anteponit Augustinus.*

XV.

Egregia vero est sententia Isidori li. Differentiarum, in 29. *Quibusdam (ait) sola contemplatio proficit, aliis vero sola actua est consolatio; his media virisque compoſita virilis est, nam quod Saluator per diem sponis, & miraculis in uillis coruscabat, actuum nobis commendabat, vitam, quod vero in nocte per orationes tardi pernoctabat, vitam contemplationis significabat, idcirco Dei seruus, uicta imitacionem Christi, nec actualem vitam omittit, & contemplatiuam agit. Alter enim incedens offendit, sicut enim per contemplationem amandus est Deus, ita per actualem vitam amandus est proximus, ac per hoc sic non possum sine virisque esse vita, sicut sine virisque dilectione. Haec vero posteriora verba intelligentia fuit pro articulo necessitatis proximi: sicut autem ex necessitate Isidorus colligit obligatione,*

ita ex magna uilitate, que respectu totius communitatis est quædam necessitas infert maiorem perfictionem.

Eandem omnino doctrinam latè commendat & exaggerat Chrysostomus, homil. 34. ad Popul. Hanc (inquit) uiam teneamus, hac enim est, que maxime reddit ad Deum, que Christi facti imitatores, & quod fieri post Deo similes reddit, & infra, Sunt igitur dues optimæ viae, & carum quidem una bonum facit obuentem, altera vero & proximum. Videamus utra probabilis, & ad uirtutum culmen nos magis perducat. Postea vero ita responderet, ut priuore comparatione posterioris reprehendere videatur. Igitur (ait) ille, qui sua dimitat, quæ, & Paulus mille accusationes accipit (cum autem Paulum duxerit, Christum significauero,) hic autem laudes, & carmen, infra vero hoc magis explicans ait, lemnare quidem, & humi cubare, & exercere virginitatem, & temperatiam uolere, solis hac obuentibus uilitatem afferunt, que vero proximis a nobis exhibentur, ut elemosyna, doctrina, & charitas, hac & nobis ipsi, & proximis, ad quos a nobis transiunt, profunt. Vnde infra concludit, qui propter proximi ædificationem occasionem martyrij vel differt, vel etiam omittit, magis probari apud Deum. Multa similia habet homil. 36. & 79. & alij Patres frequentiter, præsertim Gregor. hom. 5. in Ezech. & hom. 14. versus finem, & lib. 5. in I. Regum, c. 4. & lib. 1. Regis epistol. 5.

Possumus præterea veritatem hanc exemplis persuadere. Nam in primis etiam in veteri Testamento, Elias, & Eliæ, qui videtur fuisse uero primi, vel ex præcipuis professoribus vita cœptum, platiuam ita illam profesi sunt, ut zelum Dei, & laudis animarum maximu[m] habent, & ab influen[ti]is populi, & corrigendis virtutis non desisterent, ut patet ex lib. 3. Regum, c. 17. & frequentibus. Propterea Iohannes Baptista, qui etiam contemplationes arcam ascendit, tempore opportuno ad docendum & prædicandum descendit. Potissimum vero huius vita militare exemplar in Christo Domino conspicimus, ut sancti allegati sepe attingunt, & in Evangelio compertum est, & in 2. tomo, 3. p. disput. 28. latè declarabimus. De Apostolis etiam res est manifesta, immo in illis occupatio erga proximos potissimum videtur habuisse locum, nam ad hoc vocati sunt, ut fierent pescatores hominum, & Christi nomen portarent coram gentibus, & regibus, & filiis Israël: & in hac vocatione, & inuenire explendo vitam suam confumperunt. Nihilominus tamen dubitari non potest; quin simili vitam cœptum platiuam summa cum perfectione intenderint: nam in omni perfectione primitus Spiritus habuerunt, & quamdiu cum Christo conuersati sunt, in eo genere vita ab ipso sine dubio fuerunt instruti, nam cum ipso in horo ad orandum sepe conueriebant, cum eo in montes secedebant, cum eo pernoctabant in oratione Dei, vel saltē exemplo, & doctrina ad hoc paulatim inducebatur; per ea vero ascendente Christo in celum in uisi secedere, & orare donec induerentur Spiritu sancto, rursus post aduentum Spiritus sancti ipsi dixerant, orationi, & verbo instanter seruimus, & virumque suis temporibus exercutus, sepe in Actibus Apostolorum legimus. Et Petrus oratione ante prandium valet, quando circa vocationem gentium illuminatus est. Paulus etiam de sua excellentissima contemplatione multa narrat in epist. 2. ad Corint. 11. & sepe alias.

De aliis item viris Apostolicis, & fætatoribus Apostolorum res etiam est clara, ut de Ballico, & Nicanoriano tercigimus, idemque est de Athanacio, Antiochensi, & similibus. Quia vero hi omnes Episcopi fuerunt, liber hic commemorare historiam, quam de Eulogio, & Protagene referunt Theodor. lib. 4. Histor. cap. 16. & Nicephor. lib. 11. cap. 23. illi enim cum

Sum Valentia Arriani iussu relegati essent in Thebaidem, & plures gentiles, paucos verò fideles ibi esse compreserint. Ita proximis subuenire procurarunt, ut Eulogius in cella conclusus dies noctesque totas Deum oraret: Protagenes verò cum esset admirabilis vir, & in literis educatus, caput docere, & signis, ac doctrina homines ad Christi gratiam perducere: Addicte Theodorus, eum tante humilitate fuisse, ut quem ad recipiendam Spiritus Sancti gratiam induxisset, eum ad Eulogium deducere, pulsare que ostium, & oraret, *Tum (inquit) ut aperte* sum *sigillum dominicum ei, quem verbo Dei ad fidem traxisset, imponat.* At cum Eulogius ageret ferret, velut precibus interrupit, *tum Protagenes, Ego, inquit, errantium salu magis necessaria.* Additque coepisse omnes mirari Protagenem, *Cum enim miracula edere, & tam multis lucem diuine cognitionis impartiri carent, primas Eulogio concessisse, & eos, quos verbo Dei caperat, ad illum deduxisse: Merito igitur multò maiorem, prestantioremque virtutem in eo esse suspicari sunt.* Denique Antonius, & Benedictus duo præclarissima vita contemplatiæ exempla, quando in illa fuerunt perfectiores, tunc circa salutem proximorum intentius laborarunt. Nam de Antonio referat Athanasius, descendisse aliquando in Alexandriam ad resistendum hæreticis, & nonquam se denegasse multitudini hominum ad se concurrentium, ut omnes doceret, omnibusque benefacere. *Unde effectum est (ait) ut post eius doctrinam omnes diaboli patuerent infidem.* *Quod plura statu orbis humanus ad illum confluat, ut nullus se frustra illuc venire conquisitus est, omnibus delectabile, atque incundum labori commercium fuit.* De Sancto autem Benedicto referat Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 8. *sancitus vir, non solum plura monasteria aedificasse, & instituisse, ac docuisse, (quod sine magna actione non fit) sed etiam postea in monte Cassino idolum templum euersuisse, & oppidanos, ac incolas, Christianis preceptis imbuuisse.* Est ergo hoc genus vita ex se perfectius, quod à pluribus, ac maioribus sanctis cultum est.

Supereft, ut ratione etiam veritatem hæc declarerimus. Potest autem ita formari ratio: quia hæc vita mista includit totam perfectionem vita cœlestiæ, & in nullo eam diminuit, sed potius addit aliquid: ergo est absolute perfectior. Consequentia clara est. Major item est certa, si intelligatur de substantiali perfectione vita contemplatiæ, quia supponimus illam per se intendi, exerceri, doceri, ac procurari in tali statu, alioqui non erit vita, seu religio mista, de qua disputamus: si verò maior illa intelligatur de perfectione quoad gradum, sic pendet ex probatione minoris, in qua est tota difficultas. Probatur ergo minor primò, quia si in aliquo diminuit, maximè quia eo tempore, quo actioni proximiorum vacatur, distrahit, & occupat animū, ne actu posset Deum in se diligere, sed hoc in primis non ita est ex talis actionis, regulariter, ac per se loquendo: quia illa aetio per se includit cogitationem de Deo, & rebus diuinis: & saltē secum admittit frequente ascensionem cordis in Deum; imo, ut recte fiat, illam postulat: Tum ratione debite intentionis, per quam omnis hæc aetio ad Dei gloriam ordinatur, & propter eius purum amorem fieri beatitudine: ut licet proximè sit propter charitatem proximi, haec eadem charitas proximi sit virtualis quædam dilectio Dei, qui est tota ratio si diligendi proximum. Tum etiam propter excellentiam ministeriorum, quæ ex diuino auxilio maximè pendent: & ideo ad hoc impetrandum necessarius est frequens ascensus cordis in Deum.

Secundo probatur eadem minor, quia est, concedamus huiusmodi actionem pro aliquibus remporibus ita occupare mentem, ut vel actu non feratur in Deum, vel non ita intense, nihilominus inde

non sit, ut aliquis detrimentum aliquod patiatur in tota illa perfectione, quam in vita purè contemplatiæ obtinere posset: ob duas præcipuæ causas. Vna est, quia, moraliter loquendo, imo humano modo, & seculi specialibus privilegiis, fieri non potest, ut animus hominis continuè temporibus omnibus, sine intermissione actu diligat Deum in se ipso, vel quod sit in actuali consideratione eius: & ideo in omni statu necessarium est aliquod genus actionis, ut omnes Sancti, & Doctores mystici, & in vita contemplatiæ exercitatisimi, docent, ut ex allegatis constare potest. Si autem actualis contemplatio Dei aliquando interrumpenda est, nullo meliori ac fructuoso modo interpolari potest, quia actionibus charitatis erga proximum, & maximè in spiritualibus ministeriis, quæ sunt longè maioris meriti, quam omnes alij actus extra formalem dilectionem Dei, ut ex eisdem à fortiori constabit. Vnde licet forsan contingat occasione horum ministeriorum interruptionem hanc, & temporis occupationem esse aliquantulum maiorem, quam esset in alio genere priuataæ actionis, per excellentiam actionum, & ministeriorum erga proximum compenatur, ut ex verbis D. Thomæ statim citandis colligi etiam potest.

Alia causa est, quia ipsamet priuatio dulcedinis contemplationis propter Deum suscepit, seu permisit, et magni miseri coram Deo, adeo ut ipsamet contemplationi illam præferat D. Thomas 3. d. 35. quæst. 1. art. 4. quæst. 2. dicens, *Quantum ad intensiōnem meriti, videtur vita contemplatiæ a maioris meriti illa parte aetia, que circa sui moderationem studet: minoris autem quantum ad illam partem, que profectus aliorum iniquitat, quia hoc ipsum videtur esse fortioris charitatis secundum genus, quid homo pretermisit consolatione, qua in Dei contemplatione reficitur, gloriam Dei in aliorum conversione querat: quia etiam in humana amicitia verus amicus querit magis bonum amici, quam de eius praesentia delectari.* Hinc plurimum commendatur charitas Pauli, qui ad Rom. 9. cupiebat, anathema esse a Christo pro fratribus suis: id est (iuxta probabilem expositionem) ad tempus priuari eius consortio, & visione, ut fratribus proferatur. Vnde clarius ad Philip. 1. dicebat, *Coarctor è duobus desideriis habens dissoluti, & esse cum Christo, multo melius permanere autem in carcere, necessarium proper pos.* Et hoc confidens se, quia manebat, & permanebat omnibus vobis ad perfectionem vestrum. In quo eius excellentia charitatis commendatur, quia bonum proximorum præferebat ei, quod sibi erat melius. Quod notauit Innocent. III. d. cap. nisi cum pridem, commendans similitudinem charitatem S. Martini, qui exemplum Pauli imitatus dicebat, *Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem.* Est autem considerandum, hos sanctos non solum acceptasse carere dulcedine contemplationis huius vita, sed etiam visione patriæ, in quo viderunt eorum charitas excellere: nihilominus optimum inde argumentum sumitur, ad participationem illius beatitudinis, quæ in hac vita esse potest. Et ex alio capite videtur argumentum esse efficax à fortiori: quia priuari ad tempus æterna beatitudine, licet sit quædam dilatio boni magni, tamen non est carentia alicuius meriti, quin potius inde augetur meritum: & ob dilationem temporalem beatitudinis comparatur æternum augmentum intensum eiusdem beatitudinis, quod lucrum incomparabiliter maius est: At verò dum homo in hac vita se priuari actuali contemplatione Dei, propter cundem Deum in proximo glorificandum, non solum patitur dilationem alicuius boni, sed præstatione cuiusdam magni meriti, ex quo perdet æterna quædam perfectio maior beatitudinis, quæ perpetuò caret, nisi meritum illud alia via compensetur: non est autem verisimile priuari hominem tanto præmio à Deo

Causa una
cur actio nō
impedit
perfectionis
contemplatiæ
stationis

Deo ipso, propter opus bonum factum in obsequiū eius, ergo ita augetur ex hac circumstantia, & ex tali affectu huī in modi actus, ut compenset, & superabundanter reficiat iacturam illius boni, quantum spectat ad meritum, & sanctificationem apud Deum.

XXII

Hinc tertio satis probabilitate possumus eandem minorem alio sumpto principio ostendere nimirum, opera illa, & ministeria spiritualia circa salutem proximi, suis debitis, & opportunitatis temporibus, & debito modo exhibita, esse maiorum meritorum apud Deum, quam est effectus contemplatio pro eodem tempore suscepta. Hoc autem probatur, quia illud opus est magis meritorium, & ad perfectionem apud, quod est diuinus, & gratius Deo, huiusmodi autem est actio spiritualis erga salutem proximorum ex suo genere: ergo. Probatur minor primò ex Dionys. cap. 3: de celesti Hierarch. dicente, perfectionem esse ad Dei initiationem tois conatibus entis: quod est prestantis, Atque omnibus diuinis, Dei cooperatores fieri, & ostendere diuinam in se ipso actionem, secundum quod possibile est. Intelligit autem de cooperazione Dei circa salutem animalium, ut ibi omnes expostratores intelligent, iuxta illud 1. Corinth. 3. *Dei adiutores sumus: nam haec propriissime dicitur diuina actio.* Vnde paulo superius dixerat de viris perfectis, fieri a Deo perlaudata specula, & omni labore par, dignaque quibus principali sunt illis ac diuina lucis suauissimum radius infusus: & subdit, quia vbi induitum est faciliusimum inbar affari haeserit, hoc ipso postmodum absque inuidia sequentibus fundant, atque in hoc ipso diuina obtemperant legibus. & cap. 5. de Ecclesiast. Hierar. latè ostendit, actiones hierarchicas, que in illuminandis ac perficiendis aliis confidunt, esse omnium perfectissimas. Et hac ratione diximus supra cum D. Thoma, ac reliquis Theologis, Episcopalem statum esse omnium perfectissimum. ergo ex suo genere sunt haec actiones gratiore Deo, ac magis meritoriae: ergo ex participatione illarum non potest religiosus status in perfectione minori, sed potius augeri. Hoc etiam confirmat Gregor. homil. 12. in Ezech. circa finem dicens, *Nullum sacrificium est Deo magis acceptum, quam sit zelus animalium.* Vnde lib. 6. epist. 5. alias cap. 169. *Si vnguentis (inquit) Patris pro explenda vilitate omnium de secreto Patris egressus est ad publicum nostrum, nos quid dicti sumus secreto nostrum preponimus vilitati proximorum?* Atque hoc ipsum ad perfectionem charitatis Dei pertinere ostendit ex interrogacionibus Christi ad Petrum, *Amas me, Pasc me, Pasc oues meas.* Nam qui renuit pascere cum possit, indicat se non perfectè amare. Similia habet 1. p. Pastor. cap. 5. Et Chrysost. lib. 2. de Sacerdot. eandem Christi interrogacionem ita expendit. *Atqui illi quidem licet verbis huiusmodi Petrum affari, Si me amas Petre, ieiunia exerce, super nudum humum dormi, vigilia continere, iniuriam preffis patrocinare, orphanis patrem exhibe, vidua item te maritorum loco habent.* Quod postea latè declarans, ait, *in hoc demonstrari excellentiam, & perfectionem actionum, quibus salus animalium procuratur, quod illæ maximè sunt coiunctæ charitati Dei: quod licet ab ipso dictum sit de pastorali munere & actionibus eius, cum proportione habet locum in statu religioso participante onera illius muneris ex vi institutio- nis sua.*

XXIII.

Ratione possumus hoc ipsum declarare ex D. Thoma in 3. d. 30. quæst. vñica, art. 4. ad 2. vbi sic inquit, *Dilectio Dei & proximi, quantum ad actum interiorem, ad vitam contemplativam pertinet, vnde Gregor. homil. 14. in Ezechi. dicit, quod contemplativa vita insit dilectioni Dei & proximi: sed quantum ad actum exteriorum, vitrata ad vitam actualiam pertinet, quamvis huiusmodi actus in proximis expendantur, quia Deus operum nostrorum non est. Hinc ergo argumentum confitetur, quia*

hæc ipsa ministeria, quæ in salutem proximorum sunt, sunt actus externi non tantum dilectionis proximi, sed etiam Dei: ergo ex suo genere sunt magis meritorij quam pura interna contemplatio. Antecedens patet ex citatis verbis D. Thomæ. Et ratione, quia per illos actus directe queritur gloria & honor Dei: & ideo tales actus non tantum imperatim, & remoto possunt esse à dilectione Dei, sed ut actus eleemosynæ corporalis, vel alij similes, sed proximi & quasi elicitiæ sunt natæ fieri ex dilectione Dei, quia vellet, & procurare quodlibet bonum Dei, sive internum, sive externum, opus formale est amicitia erga Deum: gloria autem & honor Dei est quoddam bonum externum eius: ergo hæc procurare est officium proprium dilectionis Dei, sed hæc gloria, & honor Dei existit in honorantibus, & glorificantibus ipsum: ergo non potest aliter queri, quam illuminando, & conuertendo homines ad ipsum: ergo actiones, per quas hoc fit, per se, & ad directæ sunt opera externa amicitia in Deum: sunt ergo proprij actus externi dilectionis Dei: licet simul esse possint actus dilectionis proximi, si bonum illud confideretur ut intrinsecum ipsi proximo. Prima vero consequentia probatur primò, quia, moraliter loquendo, amor Dei quæ est efficacior, eo est melior, & magis meritorius. amor autem, qui non fit in tantum in interiori affectu, sed prodit in exterioris effectus a deo perfectos, est magis efficax: ergo.

Dices, ac si un exteriorem nihil addere interior. Illud
Respondeo primo, quando exterior actus requirit
nouum interior actum, multum addere; ita ve-
ro est in praesenti: nam amor, qui sicut in pura con-
templatione, non parit voluntatem efficientiam
opera, quibus glorificetur in hominibus Dei; a-
mor autem, qui progeditur ad hanc actionem par-
tit hanc voluntatem, quam ipsamet charitas Dei
elicet. Quod si dicas, etiam pure contemplatum
posse habere illam voluntatem per desiderium in-
ternum, & complacentiam in illum actum tanquam
in obiectum quoddam pertinens ad Deum amorem.
Respondeo, longe diuersum esse velle illud obiectum
ut per me exercendum, & efficendum, quod et lo-
go difficultius, & maius osfucum amicitia. Vnde non
est dubium, quin talis voluntas longe fit magis me-
ritoria. Quod si contemplatus exendat sicut de-
siderium ad illud obiectum etiam sub ratione,
aut desiderium est ineficax, & sic non est compa-
ribile cum alia voluntate efficacii: vel est efficax, &
sic definet esse pure contemplatus, & tranfit ad
actionem, quantum sibi possibile est: ergo per se-
ita includens illam actionem melior est, magisque
perficit, & exequitur amorem amicitiae erga Deum.
Nec potest poni in aequalitas in intentione, & ardo-
re affectus, nam hoc est per accidens, & de se potest
esse maior in amore operativo: sicut erat in Paulo,
cum dicebat, *Quis nos sparabit a charitate Christi in mundo*
quod hoc, moraliter loquendo, multum soler ad-
dere actus exterior interiori, quia & requirit ma-
rem, & efficaciorem affectionem: & soler esse occasio
ut magis ac magis accendatur, & que in eundem
perseueretur.

Aliunde verò amor etiam in proximum currit, adiuncta actione huiusmodi, quam in pura contemplatione, ut facile potest comedere. Curia ostendit: quia talis actione est actus externus amoris proximi, qui adiunctus interno amori auget per se, & meritum, quod in amore proximi vivere potest. Vnde etiam concluditur, hoc genus beatitudinem secundum integrum rationem amicitiae invenit, quam includit in ordine ad Deum, & proximum, amandum, et exterum beneficium seu obsequium amplectur, simul.

similique eisdem actionibus vtriusque bonum, vel honorem, aut gloriam, vel commodum, ac salutem procurat; & qui eam profitetur, ob hanc causam laboribus, & periculis exponit, proprio confor-
matione, ac suauitate quietioris contemplationis se priuat. Cum ergo perfectio vita Christiana in per-
fectione charitatis confusat, erit finis dubio hoc gen-
nus vita perfectius ex genere suo. Accedit præterea,
quod ipse me amor Dei, ex hac extenione ad prox-
imum perfectitur, sicut dixit D. Thomas 2. 2. q. 27.
art. 8. dilectionem proximi propter Deum, per-
fectiorem esse dilectione filius Dei, quia illa includit
ipius Dei dilectionem, & addit dilectionem Dei in
obsequium ipsius Dei, & implementum voluntatis
eius. Et in 2.2. questione 184. art. 7. ad 2. addit
egregio idem D. Thomas, hoc esse maiorem dilectionem figura-
num, ut homo propter amicum etiam alio seruit: quam si
soli amico velit seruire. Eandem sententiam habet o-
pusc. 18. c. 18. per quam ipse declarat statum prelatorum
esse perfectiorem: idem autem est, ut sapere di-
ximus, de religione participante illum statu, quoad
ministeria, & actiones, que circa proximi salutem
versantur.

XXVI. Dicit fortasse aliquis, eum, qui contemplatiunt
vitam pure proficeret, non carere benevolentia, &
beneficiis proximorum, sed efficaciori, & securiori
modo illis prodesse. Hoc intelligere licet ex Richardo de S. Victore super Cant. par. 2. cap. 8. vbi agens
de excellenti vita contemplativa, ait excellentius
extendi ad proximos, quam per actionem, Ad hos
(id est, ad beatos sanctos) inquit, contemplatione trans-
fisi sponsa, & apud hos proximorum curam secum trans-
fili sponsa, & cum his ante Deum eorum causam intus agit, & infra,
Bona quidem sollicitudo, & turbatio carnalis. (scilicet per
actionem.) Sed melior & sublimior circumplores occupatio,
& cura spiritualis (scilicet per orationem.) vigeat tam
Deo, quam castitatu, cibis, familiaris, & permanens,
ac secura magis. & infra, Huius missis partem occupat acti-
us exterioris ministerio: sed contemplatius totam messem
occupat orationis auxilio. Hinc etiam Dionysius Carthus.
de vita solitaria, art. 22. monet, ut vita contem-
plativa dedit quotidie pro proximis orent, ne à
tanta perfectione sint alieni. Hoc ergo modo excellen-
ti compensatur ille excessus, & aliquo eminet
in multis contemplativa vita. Accedit præterea,
quod, regulariter loquendo, non solent homines
ex plenitudine contemplationis descendere ad a-
ctionem: sed potius ex tædio interna quietis, vel
saltim ne tædio afficiantur: & ita non assimilatur
actio ex illa contemplatione perfectissimæ chari-
tatis, sed potius in remedium humanae fragilitatis.

XXVII. Ad priorem partem respondetur in primis, non
parum commendari perfectionem vite mixtae, cum
illius participatio aliqua contemplatiu necessaria
sit, ne tanta perfectione omnino caret. Vbi etiam
intelligere licet, cum mens contemplantis descendit ad compassionem proximi, & ad orandum pro
illo, non cadere ab optima via exercendi, vel per-
ficiendi charitatem, quia in eo non recedit à per-
fecta charitate Dei, sed illam quodammodo amplifi-
cat, & extendit: ita ergo qui ad actionem ex eodem
motu descendit, nihil per se impeditur à per-
fectio charitatis, sed potius in ea promovetur. Vnde
secundum dicitur, optimum esse auxilium orationis,
sed non sufficiens, necessarium est enim orationi
opus adiungere: quia Deus decretum non per se
solum tantum, sed per homines salutem hominum
operari, & ideo necesse est non solum oratores, sed
etiam cooperatores Dei fieri in salute animarum,
& hoc (ceteris paribus) perfectius est, quia Deo si-
milius, & quia priorem modum auxiliandi per or-
ationem non excludit. Vnde Carthus. supra, monet
solitarios non solum ut orent pro aliis, sed etiam,
Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

vt ad se venientes prudenter & feruide ad Dei ob-
sequium exhortentur. Et Richard. ibidem subdit,
modum illum iuvandi proximos per solas oratio-
nes, esse imperfectorum, quos exterior occupatio cito im-
mutat, & denunt, significans, à perfectioribus viris ma-
ius auxilium postulari.

Ad alteram partem primum dicitur cum D. Tho- **XXVIII.**
ma opusc. 19. cap. 27. hic non considerari personarū ^{ad defidū} _{humanae}
imperfectionem, sed naturam, & perfectionem sta-
tus, cui particularium personarum imperfectorio no-
cere non potest. Deinde dicitur, si hæc non specula-
tive, sed practicæ ac moraliter considerentur, ne-
cessarium esse homini internum otium externa ali-
qua actione interrumpere, & ideo optimum esse vi-
tae genus, in quo virtuque parti optimum otij, & ne-
gotij, seu actionis genus consignat: primò quidem
ac per se propero maiorem charitatis perfectionem
procurans, secundariò verò etiam in illa varietate
infirmitati hominum propiciens. Si ergo particu-
lares personæ cum hac moderatione vtrumque in-
tendant nihil à perfectione deflecent: si autem plus
nimio actioni se tribuant, ob tedium contempla-
tionis, imperfectioni eorum, non ipsius statu tri-
bendum id est.

Hæc sunt que in comparatione hac præsentis capi-
tis in fauorem virtutis partis afferri posse vi-
dentur: in quibus fine dubio grauiora, & maioris
ponderis sunt que hanc posteriore partem à n. 8.
hucusque perfluent. Ut autem quod suum est v-
niueque partis tribuam: assertio in primis, ex suo
generi securiori esse contemplatiu religionis,
ab externis actionibus erga proximos, & ab eorum
consortio, & conuersatione separatam. Hoc probat
rationes in fauorem prioris sententia à num. 2. ad-
ducta. Fauet etiam usus Pontificum præmittentium
transfutum ab aliis religionibus etiam missis, & in
eo gradu, quantumcunque perfectis, ad ordinem
Carthuſiensem, qui purè contemplatiu est; funda-
tio enim evidentia saltem in maiori securitate il-
lius statu, quāmis multi existimant etiam esse
fundatos in maiori perfectione, vel aritudine,
quos infra lib. 2. c. 4. referemus, tractando de illo or-
dine in particulari, nunc enim necessarium non est.
Tandem explicatur, quia in eo statu ex vi ipsius, mi-
nores sunt occasioes peccandi, quæ magna ex par-
te oriuntur ex communicatione cum hominibus.
Vnde ex hoc capite etiam est aptior ad crescendum
in charitate, & perfectione, quia magis separata est
ab exterioribus curis, maiusque habet otium ad
vacandum Deo, vnde minores habet etiam occa-
siones distractiois per sermonem, per sensus, & a-
lia plantas nata.

Nihilominus affero secundum religionem mistam
que cum contemplatione intendit actionem circa
spiritualem salutem proximorum, ex suo generi
meliori, & perfectiorem esse. Hoc probant effica-
citer fundamenta secundæ sententia à num. 8. po-
pulari, & declaratur in hunc modum, quia in hoc statu
sunt plures occasioes exercendi simul cum chari-
tate plures, & excellentiores virtutes, est etiam
commoditas consequendi maiorem Dei cognitio-
nem, & exercendi altiori modo charitatem eius;
sunt etiam plures occasioes sustinendi labores, vel
patiendi mala propter ipsum. Vnde excessus qui co-
fideratur in priori statu, est solum (vt ita dicam) in
causalitate per accidentem, remouendo scilicet magis
impedimenta, excessus autem huius statu est in cau-
salitate per se, præbendo scilicet materiam, & opera
maioris meriti, & media sufficiencia ad illa perfecte-
re præstanda. Nec verò deest in hoc statu prouidentia
sufficiens ad cauenda pericula; nam in primis licet
non tollat omnes remotas, & humanas occasioes;
fugit tamen morales, & quæ prudenti prouidentia
præueniri possunt, & media etiam prouidet quibus

ordinaria etiam occasiones leuium culparum, vel distractionum, quae ex conuersatione cum hominibus etiam religiosa frequenter oriuntur, vel superentur, & vincantur, vel certe aliquo maiori fructu compensentur.

XXXI. Utimò affero hanc comparationem solum fieri ex genere, quantum est ex parte finis utriusque status, nam in particulari fieri potest, ut religio pure contemplativa superet mixtam, si haec, vel in fine ipso minus participet de contemplatione, quam ad exactam perfectionem necessarium est, vel media non habeat perfecto fini accommodata. Hoc facile intelligi potest, primò ex vulgarī comparatione virtutum, seu actuum humanorum, in qua conflat aliquid ex genere suo perfectius, posse in individuo, vel in specie esse minus perfectum, propter materię, vel differentię contrahentis conditionem. Secundò ex rationibus factis a numero 2. priori sententia: nam contemplatio per se finis est perfectior quam actio, & hac ratione religio pure contemplativa præfertur pura actio; ergo quamvis actionis misceatur contemplatio, potest mixtio tam imperfecta esse, ut etiam ex parte finis status ille mixtus minus perfectus sit, potest autem id contingere dupliciter, scilicet, vel quia actio ad opera tantum corporalis misericordia pertinet, quæ minus perfecta sunt, & magis animum ab interna contemplatione auocant, vel, quia de vsu & institutione vita contemplativa modicum quid participat, de actione autem multum. Vnde facile fieri potest, ut interior deuotio, & teruor spiritus impediatur. Tertiò sicut finis religionis perfectus sit, potest totus status dencere ab excellencia perfectionis in proportione mediorum; nam ut re-
cte dixit D. Thom. 2. 2. quæstione 188. artic. 6. & opuscul. 19. contra impugnantes religionem cap. 1. excellencia religionis non consistit tantum in one, sed etiam in mediis, quod etiam est per se manifestum ex generali ratione moralis prudentiae, quia inordinatum est finem intendere per media non proportionata. Quod si media sine proportionata ad aequalendum aliquo modo finem, non tamen ad coniugendum perfecte, & exacte, tunc licet finis in se valde perfectus sit, nihilominus in tali statu, & per talia media non intenditur totaliter (ut sic dicam) & ideo non significat illum statum adæquate quantum ipse finis est seu potest, sed quantum attingitur per talia media, ideo ex improprio mediorum potest, esse minus perfecta religio, quæ finem habet in se perfectiore. Quod tamen est verum comparando potius religionem mixtam ad contemplatiuam, quam comparando mixtas inter se, vel contemplatiuas etiam inter se, & ideo licet in genere possint haec comparationes fieri in periculo, & offendit, in particulari cauenda sunt, tum propter vitandam offendit, tum etiam, quia difficile est singula media vniuersi cuiusque religionis expendere, & cum aliis conserre.

XXXII. Vnum tamen possumus hic generatim aduerte-
re, scilicet, in mediis duplice bonitatem posse
spectari; vna, quam habent ex propriis obiectis, &
quatenus sunt actus talium virtutum, temperan-
tia, penitentia, &c. aliam, quam habent in ordi-
ne ad finem consequendum, quæ soleat vnius apellari. Supposita ergo maiori perfectione finis, maior etiam perfectione mediorum, magis spectan-
da est sub hac posteriori consideratione, quam sub
priori, quia perfectio rei consistit in consequitione finis, si ergo finis est perfectior, illa media, quæ iuuant ad perfectius illum consequendum, magis ad perfectionem simpliciter iuuant, etiam ex propriis obiectis tantam perfectionem non habeant, nam per illa perfectius attingitur talis finis. Vnde

si fuerint illi adæquata, & quasi totaliter illum tangentia, erunt perfectissima, quidquid sit de alia bonitate, quam ex obiecto habere possunt. Hinc paupertas est apicissimum medium ad perfectionem, etiam ex obiecto speciale honestatem forte non habeat, & intra latitudinem paupertatis maior paupertas potest esse melior ad vnum finem, & minor ad alium; quod si finis fuerit perfectior, & minor paupertas ad illum fuerit vtilior, illa magis conferet simpliciter ad maiorem perfectionem. Idem prorsus est de austeritate vite: est enim optimum medium ad perfectionem, tam propter honestatem intrinsecam, quam propter utilitatem ad extrinsecos fines, & interdum potest maior austeritas esse vtilior ad vnum finem, & minor ad aliis, si tamen finis sit perfectior, illa austeritas erit simpliciter melior, quia ad illum finem perfectius consequendum aprior fuerit, etiam in se, & circa suam materiam minor fit, propter rationem factam. In vniuersum tamen loquendo, si cetera sint paria in fine, & in proportione, ac utilitate mediorum ad finem, illa religio perfectione erit, quæ maiorem etiam vitæ austeritatem obseruauerit, vel que habuerit media ad finem æque vtilia, & ex obiecto meliora, quia nunc in aliquo superat, & in nullo superatur.

C A P V T VII.

Vtrum conuenienter dividatur religio in Monachorum, & Clericorum.

Ratio dubitandi est, quia vel illa duo membra distinguntur in solo habitu, vel in vita instituto. Primum non factis est, quia habitus non facit religiosum; Secundum non videtur habere locum, quia vel nomen clericus, generaliter sumitur, prout commune est personis Ecclesiasticis, etiam substantiale vota religionis non habent, & hoc modo licet status clericorum possit dici religiosus, latè quadam significante, non tamen propria, ut nunc loquimur. Vnde nomen clericus sumitur pro illo, qui simul cum statu religioso clericalem ordinem habet, & sic omnis religio monachorum est religio clericorum, quia in ea sunt plures religiosi Clerici, immo illa est præcipua pars cuiuscunq; religionis, & ad illum statum fere omnes religiosi tendunt, ergo non recte distinguitur religio monachorum, à religione clericorum.

Nihilominus dicendum est primò, recte distin-
guere religiosum statum in clericalem, & monacha-
lem; nam in primis constat ex iure, & Patribus, p. 17. p. 17.
rosque religiosi propriissimè monachos esse cleri-
pallari, hoc constat, tum ex etymologia vocis, Mi-
nachus, que solitudinem, atque adeò statum perfe-
ctionis indicat, c. de presentium 16. q. 1. vbi per totam
illam quæstionem varia iura, & Patrium testimonia
asteruntur, ex quibus constat monachorum statu
& verè religiosum esse, & distinctum non solum à
communi cœtu fidelium, sed etiam à statu clericorum,
adèò, ut olim monachi ad clericorum numeru-
s, & ordinationes regulariter non admitterentur,
sed solum ex speciali causa aut necessitate, c. 3. &c.
& cap. si quer. cap. cum p. o. vtilitate, & cap. m. p. 16.
quæst. 1. Et idem constat ex Siricio Papa epistol. 1. c.
9. & 13. & ex Hieronym. epistol. 4. ad Rusticam, &
in epistol. ad Iohannem Hierosolymitanum, quæ est
Epiphanius, & ex Palladio in Historia Laufaca cap.
20. & 59. immo etiam ex Dionysio cap. ultimo de Ec-
clesiastica hierarchia. Est etiam de hac re optimus
Ambroſius locus, lib. 3. epistola 25. ad Vercellen. Ec-
clesiam, post med. qui pro comparatione horum
membrorum valde notandum est, & infra verba re-
feram, in fine capituli. Qui status durauit fere vige-
ad tem-

ad tempora Grégorij, qui lib. 4. epistol. 4. monachos promouerit ad ordines post præfixa à sacris Canonibus tempora statuit, & postea in Clementina i. de statu monach. §. Ad ampliationem specialiter statutum est, ut ad ampliationem diuini cultus, monachi ad admonitionem Abbatis se faciant ad omnes ordines sacros promoueri. Hoc vero quasi superadditum, vel intitutum fuit in statu monachali; vide in vita Pachomij cap. 25. apud Surium 14. die Maij refertur, non fuisse solitum sustinere inter suos aliquem, qui ordinationem fuisse consequitur, ad tollendam ambitionem, & consequenter lites ac dissensiones. Quonodo enim (inquit) magna sciilla, si in arcam incidit, nisi cito extinguitur, sive perdit fructus totius anni; ita etiam principatus ambitionis, vel clericas cogitatio, si incidit in monachos, nec cito extinguitur, facile corruptis vniuersam laborem exercitatis.

III. Constat deinde fuisse semper in Ecclesia statum aliquem religiosum per se ac ex proprio instituto clericorum, id est, sub tribus consiliis ac votis perfectionis, destinatum ad propria clericorum ministeria, vel in diuino cultu, vel etiam in salute animarum procuranda. Hunc enim fuisse Apostolorum statum, ex discursu huius materie constat, ostendimus enim tom. superiore illos tria substantia voita religionis emisisse, non quidem ad monasticam, vel Eremiticam vitam agendam, sed Apostolicam, & clericalem, ad quam proficendum a Christo vobabantur, quod latius infra explicaturum sumus tractando de religione Societatis lib. 1. c. 5. Vnde merito dicere possumus primam religionem clericorum ab ipso Christo fuisse, & institutam, & congregatam ac probatam. Satisque verisimile est, religione illam non perisse cum Apostolis, sed continua successione fuisse in eorum successoribus ac discipulis conferuata. Quod significavit Urbanus Papa in cap. scimus 12. quæstione 1. vbi ait, vitam cœmum inter Christianos, vñque ad sua tempora viguisse, præstans inter eos, qui in fortem Domini sunt electi, id est, clericos, & idem colligitur ex cap. duo sunt. cap. quia. cap. dilectissim. cum aliis, eadem causa, & quæstione; vbi inter alia Clemens I. epistola 5. sic inquit: Communia vita omnibus necessaria est, & maximè his qui Deo irreprehensibiliter militare cupunt, & vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt. Vnde in vita Augustini refert Poſidoni c. 5. factum presbyterum intra Ecclesiam mox instituisse monasterium, & cum Dei seruus viuere cœpisset secundum modum, & regulam sub sanctis Apostolis constitutum. Atque ita multi sentiunt clericorum, seu canonorum regularium ordinem non fuisse primum ab Augustino institutum, sed, vel reformatum, vel in Africam deductum, & peculiari regula instratum, vt in sequenti libro cap. 8. iterum attingemus, & latius prosequitur Ioannes Trullus lib. 1. de ordine canonorum regularium cap. 2. & 3. & attigit Nauar. in Commentario 4. de regulari numero 3. & sequentibus, vbi ex Pio IV. probat religionem clericorum ab Apostolis fuisse instituta, tam quod etiam confirmat Benedictus XII. in præfatione ad constitutiones canonorum regularium. De hac igitur re dubitari non potest, neque etiam est dubium de conservatione huius statutus à temporibus Augustini vñque nunc, quamvis sub magna varietate, vt postea citato cap. 8. & 9. attingemus.

IV. De tempore vero, & successione continua huius status religionis à temporibus Apostolorum, vñque ad Augustinum, non inuenio seriem historiæ omnino certam, vt id affirmare possem; quamvis ex decretis Pontificis, quæ retuli, verisimilimum sit, nunquam hoc vitæ genus in Ecclesia, & eius clericus defuisse. Vt enim benè notauit Soto lib. 10. de iustitia Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

tia, quæstione 4. art. 3. quamvis in initio Ecclesiæ omnes clerici proflerentur vitam communem & religiosam; potestea crescente clericorum numero, non omnes illum statum amabant, ad quem non ex necessitate tenebantur, sed consilio inititari debebant, vt tandem sensit Augustin. sermon. 2. de communia vita clericorum & haberetur in cap. certe 12. q. 1. Semper tamen obseruatum videtur, non solum vñque ad Augustinum, sed etiam vñque ad Gregorij, vt à singulis Episcopis collegia aliqua clericorum instituerent, qui communem, & religiosam vitam obseruarent, vt patet ex responsionibus ad Augustinum c. i. & 2.

Ex his ergo satis constat esse, ac fuisse semper in Ecclesia dictos duos ordines Religiosorum clericalem scilicet, & monachalem. Necessarium autem est, vt propriam inter eos differentiam explicemus, ad quod necesse est ea quibus conuenienter supponere. Sum enim in primis ea omnia, quæ ad substantiam religiosi status pertinent, alioqui veri religiosi non essent, quod est manifeste fallum, vt constat, non solum ex eorum institutis, sed etiam ex communione, vt patet ex cap. quod Dei timorem, de statu monachorum, vbi Innocent. III. inquit, regulares Canonicos à monachorum sanctorum consortio non reputari sciunt, quod eandem rationem, & veritatem habet in omnibus Clericis regularibus, & idem habet Nicolaus Papa cap. præfens 20. q. 3. & res ipsa, seu conuenientia in votis constat ex capite. cum in Ecclesiæ de maioritate, & obedientia, & ex cap. I. p. 2. & cap. cum ad monasterium, de statu monachorum. Convenient deinde in multis accidentibus conditionibus religionis, vt v. g. in vita communis, & in ordinaria institutione, & obseruancia vita religiosa, iuxta modum vñcuique statui accommodatum, & sic dixit D. Thom. opuscul. 19. cap. 2. canonicos regulares, & monachos ad paria censerit in his, quæ sunt communia omni religioni, vt sunt vñcire sine proprio, abstinentia negotiacionibus, & officiis secularibus. Præterea si in communione loquamur, possunt tam monachi, quam clerici religiosi conuenire in aliquo fine, & scopo talis status; nam vtrique possunt intendere vitam pure contemplatiuam, vt notauit D. Thom. 2. 2. quæst. 189. articulo 9. ad secundum, & consequenter possunt etiam in multis mediis conuenire, vt in exercitio orationis, ac psalmodie, & hoc modo sunt nunc in Ecclesia religiones contemplatiuæ, non tantum monachorum, sed etiam clericorum.

V. Prima conuenientia inter monachalem, & clericalem religionem.

Prima conuenientia inter eos de religiones eminibus.

VI. 1. Differencia inter eos de religiones eminibus.

Atque ita multi sentiunt clericorum, ad quos spectant ea, quæ pertinent ad diuina ministeria, ad religionem autem monachorum per se non competit, vt sint clerici, vt habetur in decretis 16. quæst. 1. Quæ differentia aſsignatur à D. Thom. inter has religiones, etiam vt præstentur vitam pure contemplatiuam, extendi tamen potest ad easdem si participet vitam actiua; nam religio, per se ordinari potest ad ministeria spiritualia, quæ circa proximos exercentur, & sunt etiam clericorum propria; & ideo talis religio dici potest per se, & ex vi sui finis esse clericorum, non autem monachorum, cum per se clerici non sint, quod significavit idem D. Thom. opuscul. 19. p. 2. cap. 2. dicens, dato quod monacho docere non licet (scilicet per se & doctrina prædicationis) non sequitur quod canonici regularibus non licet docere, cum canonici regulares inter clericos computentur, iuxta August. in sermone de communia vita clericorum. Non repugnat autem,

quod religio monachorum ad hos fines extedatur, ut eisdem locis docet D. Thom. & ex dicendis seq. constat, sed differentia quasi formaliter constituitur, tam ex parte finis primariò intenti, quam ex parte conditionis per se requisitæ in ipsis personis, scilicet status religiosi.

VII.
Differen-
cemedis.

V. **XX.**
2. **Differens.**
3. **medsigs.**

Et ex hac differentia in fine, sequitur secunda differentia in mediis, quia semper esse debet fini accomodata; nam monachorum status, sicut per se non requirit clericatum, & proprias actiones eius, ita neque illa studia, quia ad tales actiones clericales probè exercendas necessaria sunt, quibus tamè maximè indigent clericū regulares, non minus quam seculares, proportione feruata ad suum finem. Nam religio clericorum, quia per se solum vacat contemplationi, & diuino cultui in sacris mysteriis, minus sunt necessaria studia per se loquendo, quam religioni clericorum, quia ad spiritualem actionem circa proximos per se ordinatur.

VIII.

3. Differens. ex habitu.

proximos per le ordinata.

Hinc etiam differunt tertio in habitu; nam religiosi, qui clericale munus per se profinetur, clericalem etiam habitum aliquo modo retinere debent, ut habitus cum statu & vita concordet; monachi vero peculiarem habitum, seu cuculam, (hac enim omnibus communis est) fortinuntur, & ita in canonice regularibus seruatam semper fuisse colligitur ex c. mandamus 19. questione 3. vbi cucula distinguuntur ab habitu canonici regularis, & ita obseruari videmus in Hispania praesertim; nam in Italia, aliqui eorum dicuntur clericalem habitum in monachalem transformasse, ut videri posset in Trullo lib. i. c. 29. numer. 10. Idem vero obseruant aliae religiones clericorum, ut Societas I E S V, &ordo clericorum, qui Theatini vocantur, & alij, de quibus infra fiet mentio.

IX.

4. Differen.
ab austere-
tatis cor-
poris.

Ehinc oritur quartum discribemus, nimirum, vita monachorum regulariter, seu ex suo generi austerior sit, quam regularium clericorum in his quæ pertinent ad corporis tractationem, ut sunt vi-
etus, vestitus, lectus, & similia. Hoc etiam constat ex
praxi, & comparando Canonicos regulares, cum
profidentibus regulâ. S. Benedictus id affirms Bernard.
epist. 3. Et generalis ratio esse potest, quia hoc
genus vita debet esse proportionatum, & exteriori
habitui, & aliis personis clericalem statum, qui per-
se etiam sanctus, & religiosus est, profidentibus. Vi-
de D. Thom. in dicto opusculo 14. tanquam differ-
entiam certâ infer canonicos regulares & monachos
supponit, quod canonici non tenentur abstinere à
lineis indumentis, à quibus monachi abstinere te-
nentur. Similiter vsus carnium prohibetur mona-
chis, in capit. ad monachorum. qui non prohibetur
clericis regularibus aliquo iure, nec per Augustinum
regulam, nec per eorum constitutiones communica-
ter loquendo de ordinibus clericorum, quantum
nobis constare potuit. Et ob hanc rem putat aliqui
dictum esse ab Innocentio III. in dicto quod De ti-
morem. regulares canonicos sub laxiori regula mili-
tare, scilicet quantum ad ieiuniu, indumenta, & a-
lias corporis austeritates, non verò, quoad spiritua-
les actiones, & opera perfectionis. Addo verò non
oportere dictum illud Innocentij extendere ad o-
mnes religiones clericorum: nam Innocentius tan-
tum loquuntur est de regulâ, & modo viventi cano-
nicorum regularium, quæ suo tempore vigebat
status autem clericorum regularium, ut sic, non po-
stulat necessariò laxam, vel laxiorum regulam eti-
am in austeritatibus corporis, quantum ad finem suum
expediens fuerit.

X.
S. Differ.

*ex nomine
bus.*

Tandem ex his differentius, quæ ad rem aliquo modo spectant, orta est in nominibus diuerfitas. Nomen **Monachum** iuxta frequentiorem ysum distribuitur clericis regularibus, & consequenter, nec nomen **Fratrum**, quod vulgo monachis accommo-

datum est, quia secundum primitium ius, & institutionem, monachi à clericis conditio[n]e gebantur. 16. quæst. 1. per multa capita. & ideo vbi iura, præfertim odiois, comprehendere volunt omnes religiosos, vel non loquuntur de monachis, aut clericis, vel canonici regularibus, sed simpliciter de regularibus, vt Concilium Trid. fess. 25. cap. de reg. & seque[nt]ibus. quæ vox vniuersaliter elvet utro[rum] que in specie nominant, vt in Clement. i. de flas. Monachor. ibi, *Monachos velemonianos regularis*. Et cap. *cum singula* de præbendis in 6. ibi. *No al qui illa monachis, vel religiosis dicitur, &c.* Dixi autem *præfertim odiois*, quia in fauorabilibus, vel in his, que per se soli respiciunt substantiam, vel decipiunt status religiosi, ampliari solet nomen *monachorum*, vt cōprehendat etiam clericos regulares, vt confat ex a. cap. 29. pars. de postulando, & indicatur in cap. *post translationem*, de renunciatione, & notarunt Glos. Panomit. & alijs super hæciura, & Natuarrus Comment. 3. de regular. numer. 4. & 41. Augustin. Ticienensis in propugnaculo Canonici ordinis 4. p. c. 12. & loan. Trullo in ordine Canonicorum regularium lib. 1. cap. 29.

Atque ex his satis constat, quæ sit differentia inter illa duo membra, tam in re, quam in nomine. Constat etiam diuisionis sufficiens; necesse est enim omnem religionem per se ordinari aut ad ministeria clericorum, aut contentam esse operibus, & modo viuendi laicis accommodato, neque inter hec duo potest inueniri medium, ergo cum illa membra per hos fines distinguantur, sufficienter exhauiunt diuisum. Posset autem aliquis tertium membrum excoigitare religionis mixtæ, & participants utrumque finem, seu viraque operas, sed non oportet nobis ut in omnibus præter communem vitam, nā omnes religiones, quæ cogitari possunt mixtæ, illo modo appellatione monachorum veniunt, ut exseq. capite constabit.

Superest, ut de comparatione horum membrorum patua dicamus, possunt autem in antiquitate, vel in perfectione coparari. De priori comparatione iam dictum est, verisimile videri esse æqualem quod originem: nā initio Ecclesiæ vtriusque sufficientia indicia, & vestigia inueniuntur. Quod si in hoc cultu aliquarum præferatur, planè illa est religio clericorum, quia certius est collegium Apostolicum fuisse religiosam quandam communitatē, quam quod viuentibus Apostolis monachatus incepit, nam primum ex Euangelio, & ex Patrum traditione constat, secundum autem licet ex Dionysio, Philone, Euseblio, & aliis antiquis historiis fuit sufficienter fide dignum, non tamen æquè certum. Est autem eodem modo certissimum, collegium illud Apostolicum constituisse religionem clericorum, non monachorum, quia fuit illi status per primò ordinatus, ad clericorum ministeria, ut futura datum est, & tractando de Societate magis explicitabitur.

Quod si quis dicat totam Ecclesiam in suo in-
fusse veluti quandam monachalem religionem,
quando scilicet omnes fideles habebant omnia co-
munia; ita enim de illo statu Sancti loquuntur, vi-
patet ex Chrysostom. lib. 3. contra vituperato-
ritatem monachicam, & lido vir lib. 2. de officiis Eccle-
siasticis cap. 15. & aliis superius citatis, propter quod
dixit videtur Bernard. Apologia ad Guillermo
Abbatem, verius finem, suum ordinem
id est, monasticum, primum in Ecclesia fuisse, I
mo, a quo caput Ecclesia. Respondendum est, Ec-
clesiam primitiuanam, vt conditam ab Ec-
clisis, seu a clero, & vt constantem ex fidelibus
laicis, sicut habuerit quandam formam mona-
chalem, vel secundum se totam, vel pro magna pa-
rtre: nihilominus illam ortam fuisse a religione
clericis.

clericorum, scilicet Apostolorum. Si vero confide-
remus illam Ecclesiam, vt vnum corpus constans
ex Apostolis, & aliis fidelibus, si fui veluti una
perfecta religio, eminenter, ac formaliter com-
pletens clericos, & laicos, semper tamen prima,
ac precipua pars eius fuit religio clericorum. Quod
fi in ipsius Apostolis considerare quis velit, prius
fuisse religiosos professos quam clericos, nam veri-
similius est tria vota emississe viuente Christo, & in
manibus eius autem passionem, vt ex Augustino,
Thoma, & aliis Patribus in principio huius mate-
riæ tomo p̄æced. tractauimus, & moderni autho-
res grauiores frequentius sequentur: clerici autem
facti non sunt, vtque ad noctem Cœz; quantum
ex Euangelio colligitur, & ex Concilio Tridentino
fess. 22. canon. 2. Nihilominus respondemus à prin-
cipio religiosum illum statum fuisse clericalem;
nam fuit institutus, & ordinatus, ad finem prædi-
candi Euangelium, & exercendi alias actiones hie-
rarchicas, & sacerdotiales, sicut modò professio canonico-
rum regularium, etiamque à multis fuit an-
te suscepimus aliquem ordinem, semper est clericis
professio potius quam monachalis. Vnde cùm
Bernardus dicit suum ordinem suffit primum, vel
in quo ceperit Ecclesia, intelligi debet de suo ordi-
ne, non vt monachali, & conditincto à clericis,
sed secundum communem rationem status perfe-
ctionis; nam de monastico ordine in specifica pro-
prietate sumpto, potius dicitur in Concilio Mel-
densi capit. 9. fuisse ab Apostolis fundatum, seu
à nominatisimis, ac sanctissimis Patribus ex-
cultum, & in Concilio Colonensi sub Hermano-
tit. de vita monastica capite primo, dicitur, vi-
tam monasticam, non multo post Apostolica tem-
pore ceperisse, quod piè interpretandum est, id est,
non multo post initium prædicationis Apostolo-
rum.

XIV.
rum.
An verò tueretur status, ex quo incepit in Apostolis, vel per Apostolos, continua successione, sine interruptione durauerit, non ita certum est, quamvis de utroque id sit longè probabilius; nam de monachatu clarum est, à temporibus Antonij, vsque ad Bafiliū, & à Bafilio, vsque ad Augustinum, & ab Augustino, vsque ad Benedictum, & à Benedicto, vsque ad nostra tempora in Ecclesia nō defuisse. Paulò autem superius ostendit in c. 2. etiam ante Antonitam fuisse monachos, & Dionysium Areopagitam monachorum quoque mentionem fecisse, inter Dionysium autem & Antonium vix fluxerunt anni ducenti quinquaginta, & ferè in medio temporum illorum inuenimus Dionysium I. huius nominis Pontificem fuisse monachum; ergo verisimilimum est, in illis paucis annis non fuisse interrupptum monachatum.

XV. *plum monachatum.*
De religione autem clericorum in primis est cō-
stans, ab *xtate* D. Augusti nunquam in Ecclesia de-
fuisse, saltem in religione canonicorum regulariū,
vt ex perpetua traditione & antiquis historiis con-
stat. Nam quōd Augustinus clericorum religio-
nem, vel initituerit, vel restaurauerit, & receptissi-
mum est, ex *Pofidio* in vita Augustini, & ex eo-
dem Augusti in sermon. de communī vita clero-
rum, & ex aliis, quæ infrā lib. 2. cap. 8. referemus, &
ab eo tempore nunquam religionem illam fuisse
omnino extintam, constat, quia sicut nunc durat,
ita in toto superiori tempore inuenitur eius me-
moria, neque alicibi legitur aliud eius initium post
Augustinum.

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

Vnde Soto li. 2. de iustitia q. 4. art. 5. *Nascentis, inquit, clericorum Ecclesia capit in com munis vivere, in quo vita in statu nonnihil tempori adoleuit. Addit verò statim, At verò exhausto paulo plus Clericorum numero, rix illa communis vita tollatur potius, &c.* An verò hac relaxatio clericalis status coepit multo, vel breui tempore post vitam Apostolorum, non certò constat; nam etiam D. Augustinus suo tempore decrevit, non admittere ad ordinem, nisi regulares clericos; postea verò mutauit consilium, ut constat ex cap. *cerie* 12. quest. 1. Ceterum autem videatur non totum clerum cedisse ab illo statu intra illud cēpūs, sed ad summum in illo initio successu temporis factam esse clericorum diuisionem quibusdam retinentibus vitam regularem, & aliis amplectentibus laxiorē, & secularē, ut attigit August. Ficentis in propugnaculo p. 1. cap. 16. Et sufficientem eius rei fidem facit Vrbanus Papa epistola 1. dicens, *Scimus vos non ignorare, quia habentis via communis inter bonos Christianos viginti, & adhuc gratia Dei viges, & maximè inter eos, qui in sortem Dominis sunt electi, id est, Clericos, &c.* Fuit autem Vrbanus ducentesimo vigesimo quarto anno à nativitate Domini, id est, ferè ducentis annis ante Augustinum: cum ergo illi status regularium clericorum vsque ad Vrbanium integer perseverauerit, verisimile non est in reliquo breui tempore, vsque ad Augustinum fuisse extinctum, licet fortasse magna ex parte relaxatus, ac imminutus fuerit; atque ita sentiunt de hoc statu, & eius origine, ac continuatione, qui de religione Canonorum regularium accuratius scriperunt, quos partim retulimus, partim indicabimus inferius c. 9. tractando de his religionibus clericorum magis in particulari.

De altera comparatione in perfectione, nonnulli diximus tractatu præced. agendo de transitu ab una religione ad aliâ. Breuiter ergo dicendum est, in hac generalitate non posse fieri abolitum iudicium, quia hi status se habent ad inicem, tanquam excedens, & excessum; & ideo in particuli compratio pender ex multis circumstantiis. Nihilominus tamen dicere possumus religionem clericorum ex genere suo esse perfectiorem; primò, quia ex vi sui ordinis ad altiorem, & diuiniorum finem ordinatur: nempe diuinum cultum in supremis myste-ris, & ad salutem animarum, quantum est ex vi talis generis. Vnde explicatur secundò, quia in molibus illius dicitur esse perfectius ex genere, quod unum in supremo gradu illius generis, excedit unum in alterius. Ita verò est in præsenti, nam supra omnia religio clericorum perfectior fuit omni religione monachorum; talis enim fuit status religiosus, quem profesi sunt Apostoli, ut ostendimus, & constat auctem Apostolos non solum in personali gratia, & perfectione, nec solum in statu Episcopali, sed etiam in religioso statu perfectionis habuisse primitias Spiritus & perfectionis. Denique ostendimus suprà vitam mixtam ex contemplativa & actiua, esse perfectiorem quacunque implici ex genere suo, ostendimus etiam mixtione illam tanto esse perfectiorem, quanto ex virtute illo genere vita id quod perfectius est participat: hoc autem totum inuenitur in hoc statu ex vi generis ergo. Dices etiam posse inueniri in religione monachorum quæ sit mixta, sicut etiam contrario potest esse religio clericorum, quæ non mixta sed simplex. Respondeo ex superiori dis-
sis, monachatus vt sic non conueni perfec-
tione illam, in eo gradu; quod si aliquando parti-
pat aliquid de illo, est tantum secundum quid secundario, ut explicabimus capite sequenti, ho-
c huius est, vt status clericorum regularium ex
genere perfectior dicatur. Confirmant ege-
re resolutione hanc verba Ambrosij lib. 3. epist. 25.

XVII.
*Religio cleri
ie. ex genero
suo perfe-
ctor est mo-
nachatus*

ad Vercellenses §. H:z sequitur Eusebius. Hac duo, inquit, in attenore Christianorum debetione praestatoria esse quis ambigat? Clericorum officia, & Monachorum instituta. Ista ad comitatem & moralitatem disciplina, illa, ad abstinentiam affuetatam, atque patientiam. H:z velut in quodam theatro, illa in secreto: spectatur ista, illa absconditur; ideo bonus athleta ait, spectaculum facit sumus mundo, & Angelis, dignus senectus qui pectaretur ad Angelum, dum luctaretur, ut ad Ch:z isti brachium peruenies cum certare, ut in terra tam angelorum insitueres, in celo nequitiam angelorum refelleret. collectabatur enim nequitiam spirituallus. Merito mundus cum spiritibus, ut mundus imitaretur. Hac ergo vita in studio, illa in leticia; hac aduersus confessionem facili, illa aduersus carnis appetitiam. Hac iubilans, illa r: fugiens corporis voluptates. Hac gratori, illa tutor. Ha: seip: am regens; illa semper semper coerens. Vtrique tamen se abnegans, ut fiat Christi, quia perfecta dictum est. Qui ruli venire posse abnegat semetipsum. Et infra. Hac ergo dimicat, illa vero se remouet. Hac ille ebris vincit, illa reficit. Hac viuenda triumpbat, illi exaltata, huic mundus crucifigitur, vel ipsamundo; illi ignoratur, huic plura clementia, & ideo maior victoria: illi infrequentes lapsus, fauillor: cunctio.

C A P V T VIII.

Vtrum monachorum religio recte, & sufficienter dividatur in mendicantem, & puremonachalem.

I.
Exponitur
quaestio.

Constat ex vsu Ecclesiæ Monachorum nomen dupliciter accipit: pro genere scilicet, & pro specie, seu membro contento, sublationi significatu. Priori modo comprehēdit omnes religiosos fratres, quatenus eos à clericis regularibus distinximus c. præced. quos non possumus generatim melius describere, quām per professionem religiosam sub habitu monachali. Strictè vero dicuntur monachi, quos vulgo Mongi appellamus, & sic distinguunt soleni monachii simpliciter dicti, à monachis mendicantibus. Sic ergo recte dividunt monachorum status in pure monachalem, & mendicantem, quorum statuū differentia explicanda à nobis est. Ut autem in hoc certum aliquid dicere possumus, magis est vñs, & statutus Ecclesiæ considerandus, quām sola rei natura, vel possibilis institutio. Nam loquendo hoc modo de possibili, nulli seru proprietas cōsiderari potest in vno istorum statuum, quām non fit possibilis in alio, quamvis de facto in eis distinguatur, & præsertim in modo paupertatis, à quo Mēdicanūm non men sumpsum est.

II.
Differuntia
intermen-
dicantes, &
monachos
pro se, ex-
ficien-

Primo ergo, ac præcipue videntur distingui hi duo status ex fine; nam status monachalis strictè sumptus (sic enim de illo nunc semper loquemur) contemplatius est, & simplex de se in illo ordine, quod patet inductione in præcipuis ordinibus monachorum, Carthusiensibus, Benedictinis, Cisterciensibus, Chamalduensis, &c. Hoc enim fuit primum monachorum institutum, ut suprā dictum est, & sumitur ex 16. quæst. i. per totam, & ex cap. nonquam de consecrat. d. 5. ideoque monachi, qui hoc institutum simplex, & purum conseruarunt, monachorum homen, quasi per antonomasiā retinuerunt. At vero monachi mendicantes per se profitentur statutum vita mixta ex contemplatione, & spirituali actione, præsertim circa proximum; quod patet etiam inductione, nam ordines Prædicatorum, Minorum, Eremitarum, S. Augusti, & Carmelitarum, quibus hoc nomen primum tributum est, hoc genus vita profitentur, nam in choro, & diuinis officiis contemplationi vacante, quatenus vero prædicationi, doctrinæ, aut ministerio sacramen-

torum infiuntur, actionem participat. Vnde Panormit. in c. cuiusam de iudicis num. 2. Monachi (inquit) propriæ & stricte dicuntur illi, qui virante regula sicuti solarii in monasterio, nec immiscent se prædicationibus, argumento multorum capitum 16. quæst. i. Vnde subiungit, Omnes monachi possunt dici fratres, non vero enim fratres dicuntur monachi; nam mendicantes in re non accipiunt illam denominationem stricte sumpiam. Re: ergo distinguuntur Monachi & mendicantes ex fine, nam priores sunt in vita contemplativa, posteriores ad spiritualem actionem circa proximum extenduntur.

Et hinc sequitur secunda differentia magis propria, respectu mendicantium; nam monachi præter tenent paupertatem in particulari, in communione habent bona stabilita: mendicantes vero ex vi pectori sui instituti paupertatem etiam in communione amplectuntur, & utrumque est accommodatum finibus proximè declaratis. Nam monachi cum solitariis & separatis vitam, & maiorem clausuram profiteantur, non possunt commodè iuxta suum institutum è mendicato vivere; imo cum proximis non ministrant, non habent tam manifestam causam, & titulum postulandam ab ei sustentationem, & ideo merito non prohtent paupertatem in communione, ut suprā cum D. Thom. diximus. Et hac ratione monachi, quando laici erant, & possessiones non habebant vnde sustentarentur, potius labore manuum, quam elemosynis alebantur, non quia eis mendicare non licet, sed quia eorum statu non erat ita contentaneum. Mendicantes vero cū proximis inserviant, merito ex eorum elemosynis vivere possunt, & quia inter ipsos proximos vivunt, & cum eis quantum expedite conunterant, ideo satis contentaneum eorum fini est, ut mendicare valeat, & quia hoc de se Evangelicam paupertatem magis commendat, & ad perfectam humilitatem utile esse potest, ideo merito huiusmodi religiones talen institutionem habuerunt, à qua Mēdicanūm non men habuisse videntur.

Dixi autem mendicantes ex vñs, i. instituti amplecti paupertatem in communione, quia de facto non omnes mendicantes hoc obseruant, sed nonnulli habent bona stabilita: ut constat ex vñs, & ex constitutione Pij V. Dum ad vñres; quæ est 14. & aperte ex Concil. Trident. iess. 2. cap. 3. de regulari. Tamen ad propriam rationem religionis Mendicantes; videur necessarium, ut saltem in sua prima institutione hoc paupertatis genus amplexa fuerit; ut colligatur ex cap. 1. S. Confirmatus de religiosis dominibus in 6. 1. bi. Quibus ad congruam suæ rationem realius, ut possibiles habere proficit, sicut regula quæb: inter dicit, id per quæstum publicum tribuere vñt, solet incerta mendicatio. Vbi etiam significatur, Mēdicanūm nomen inde acceptum esse. Vnde Pius V. in Bulla, qua declarat Societatem esse religionem mendicantum, rationem reddit, quippe quæ ex eius instituto, & constituti: inib: Apostolica an: ho: iste confirmatus, bona fidelis, pessideneque, sed in ex iis elemosynis fid: huius legi: cōtibus, & subventionibus vñit. Indicat ergo hanc esse propriam, & necessariam conditionem ad religionem mendicantem. & ideo etiam secundum communem ius, religiones mendicantes dicuntur esse incapaces stabilium bonorum, ex testamento, vel alio simili modo, ut in superioribus vñt. est. Quædam etiam religiones dicuntur esse mendicantes ex vi sua regula, ut religio Minorum; alij non ex vi regula, sed ex constitutione, ut de Prædicatoribus loquuntur Panormitan. Decius, & alij in cap. ad nostram, de appellationibus, & ad comprehendendum utrumque membrum, non fuisse loquuti de regula, sed de instituto, quod omnia cōprehendit. Quod etiam additur est, ut exclamamus factū, seu actualem obseruantiam, nam sicut aliqua

Aliqua religio, ex priuilegio Apostolico de facto non mendicet, nec feruet hoc paupertatis genus; nihilominus si ex fundatione sua illam profitebatur, sub eodem gradu, & ordine religionum comprehenditur. Vnde in cap. I. de statu regularium in 6. §. *Sanè* supponitur posse etiam monasteria ordinum mendicantium habere propria bona, & prouentus, quod notauit Lapus allegatione 4. Felinus in cap. *in præfensa* de probatione numero 33. Calderinus consilio 17. tit. de regularibus Baldus in dicto cap. *ad nostram* de appellationibus Francus, & Gemonianus in dicto §. *confirma* 10. Quintilianus Mandolius in regulis Cancellariae, regul. 23. quæstione 3. & 4. Julius Clarus lib. 3. §. *Testamentum*. numero 29.

V. Ex his vero intelligi potest neutram ex his differentes esse omnino propriam monachorum, neque inter se esse necessariæ coniunctas. Primum pater, quia in religione clericorum potest etiam mendicantes reperi, ut de Societate Iesu diximus, ex declaratione, & approbatione sedis Apostolicae, & in eadem inueniuntur altera proprietas vitæ mixta, quam non omisit Pius V. subiungens, *Tunc qui non manus quam exstis mendicantes in ex. olenla vi- nea domini ab duobus laborant, fructusque ingentes, & salutiferos producent, ac propterea eisdem priuilegiis, indulgiis, & gratiis, & aribus mendi, antibus hancenue concisis, vti, frui, potiri, & gaudire merito posse ut et debant.* Quod autem etiam posse religio clericorum non propter mendicatatem, neque actionem ex vi sui instituti, in canonice regularibus manifestum est. Ut ergo illæ duas proprietates constituant religionem monachorum, supponendum est genus ipsum cum differentiis, quæ ex vi illius proueniunt. Et ita præfens diuinitus etiam de religione clericorum dari posset; non enim inconveniens est, præfertim in his rebus moralibus, ut genera non subalternata inter se per eadem differentias diuidi posint, quan- quis semper prout diuerso generi accommodantur, habeant etiam inter se aliquam diuersitatem, ut de hismet differentiis, seu proprietatibus constabit inferius lib. 2. de singulis religionibus in specie tra- stando.

VI. Atque eadem ratione constat, paupertatem in communi, & mendicatatem non esse de se, ac ne-cessariæ coniunctam cum actione seu vita ita; nihil enim repugnat religionem pure contemplati- um profiteri paupertatem in communi, immo & mendicatatem; nam ex sola natura rei non est repugnans, neque iure aliquo est prohibitum; immo aliqui ex Carmelitarum ordine, ut infra lib. 2. c. 10. dicam, contendunt institutum suum esse pure contemplatiuum, licet illa sit vna ex antiquioribus religionib. mendicantibus. Quamquam verius sit religionem illam, quo tempore contemplationem tantum professa est, non fuisse mendicantem, & ex quo mendicantib. annumerata est, mutata etiam aliquo modo suum institutum, & finem, & cōtemplationis actionem adiunxit. Vnde fieret de possibili verum sit, illa duo non repugnare simili coniugi, tamen ex consuetudine Ecclesiæ, ut supra dicem, n. z. religiones mendicantes mixta sunt, & in vinea Domini laborant, ut dixit Pius V. in Bulla *Societas supra citata, & conuentus supra nu. 3. data est, quia religioni solitarie, & separata, non ita est proportionata mendicantib. Facilius autem posset est conuerso dari religio mixta, & inferiens proximis, & non mendicantibus, ut inter Fratres videntur esse ordo S. Mariae à Mercede, & ordo Sanctissimæ Trinitatis, & timiles, de quibus infra lib. sequent, nam licet humilissimis religiones interdum mendicant ob necessitatem, vel humilitatem, mendicantes non sunt, quia ex vi proprii institutio non coguntur mendicare, aut stabili bona non habere.*

Hinc vero nascitur dubium de sufficientia dictæ divisionis; nam ex dictis sequitur dari in Ecclesia *obitio*, aliquas religiones *Fratrum* seu *monachorum* genera- *n. n. videri* li appellatione, quæ nec mendicantes sunt, nec *ad quasam* Monachales speciali appellatione. Respondeo ve- *divisionam* *preponit* rum esse, diuisionem in rigore non esse adæquaram; non solum spectando varietatem possibilem reli- gionum, sed etiam præxim, & vsum data est ergo il- la diuisione de præcipuis generibus religionum, & quæ in vniuersali Ecclesia magis videntur. Sunt ergo alii ordines Fratrum, qui ex proprio instituto non profitentur paupertatem in communi, & ex hoc capite mendicantes non sunt, neque etiam ad si- nem contemplationis sunt instituti, sed ad aliquam actionem, & ex hac parte deficitur à propria, & specifica ratione Monachorum. Et ordinariè & frequenter videntur instituti ad actiones misericordia corporales, ut sunt captiuorum redemptio, peregrinorum suscepitio, &c. quamvis etiam pos- sunt ad actiones spirituales instituti, & non esse mendicantes, ut dixi.

Alia difficultates ex dicta diuisione oritur, nam sequitur vnam, & eandem religionem non posse successu temporis prius esse monachicam, & postea mendicantem, vel è conuerso, quod videntur fal- sum. Sequela patet, quia si de ratione religionis mendicantis est, ut ex vi sui instituti non posset ha- bere redditus, ergo non potest eadem religio nunc esse mendicans, & postea non esse, vel è conuerso, quia si mutat institutum, non est eadem religio. Si autem idem institutum retinet, non potest ex vi illius illas velut contradictorias proprietates diuer- sibus temporibus admittere. Minor autem patet in religionibus S. Augustini, & Carmeli, de quib. infra lib. 2. ostendemus prius fuisse purè monachales, postea transisse in mendicantes. Imò etiam religio *Predicatorum*, ut in eorum gessis refertur, in sui initio bona immobilia possedit, ac proinde mendicans non fuit, non multo vero post, viuente S. Do- minico, in primo capitulo generali Bononiæ coacto constitutionem fecerunt, de seruanda in communi paupertate, & immobilibus bonis, quæ tunc habeant, renuntiarunt.

Vnde alia interrogatio insurget, cur facta tali constitutione coepit esse religio mendicans, quæ non erat, & tamen reuocata illa constitutione pro- uit in alio capitulo generali, de facto reuocata fuit, & priuilegio Sixti IV. confirmata, ut predicti Au- thores referunt; cur, inquam, per priorem profes- sionem ex non mendicante facta sit mendicans, & per posteriorem non deserit esse mendicans? quod est rationem petere illius communis sententia quæ supra n. 4. posuimus, ad religionem mendicantem sufficere, habuisse ex constitutione illam pauper- tem, quamvis iam non habeat.

Ad priorem partem respondeo, in his rebus mor- alibus, ut continuè durare censeantur, non esse querendam tantam vnitatem & immutabilitatem, quanta in naturalibus rebus inueniuntur. Vna enim, & eadem Ecclesia (ut Patres loquuntur) censetur fuisse à principio mundi usque nunc, quamvis in modo vniuersi, & gubernationis magnam diuersis temporibus, adnuerit varietatem: ergo similiter esse poterit vna & eadem religio, quamvis illas muta- tiones successu temporum accipiat. Ratio vero est, quia in his rebus ad vnitatem portissimè consideratur continua successio personarum aliquo vinculo substantiali, pro ratione talis status inter se vnitaturum, in ordine ad hunc finem, ut in Ecclesia est v- nio vera fidei in ordine ad eandem beatitudinem acquirendam, & in vnaquaq. religione est vnius per talis vota, tali modo, seu secundum talem regulam, vel constitutionis emissam in ordine ad talem finem. Quod ergo in vna vel altera constitutione fiat ali-

qua mutatio etiam in materia paupertatis non tollit identitatem religionis, sed mutatio illa accidentalis confertur. Recet autem inde colligitur, diuisionem illam religionis in mendicantem, & non mendicantem, non esse per differentias quas substantiales in tali genere; nam possunt eidem religioni pro diuersis temporibus & statibus conuenire; adiungunt autem alijs circumstantijs faciunt diuersitatem in religionibus, maximè secundum praesentem Ecclesiæ usum.

XI. Ad alteram partem responderet religioni Prædicatorum, v.g. priusquam proferetur paupertatem in communi, nihil aliud definit ad rationem religionis mendicantis; & ideo addita per constitutiones illa proprietate, propriè, ac perfectè ceperit esse vna ex mendicantibus. Cur autem postquam illam constitutionem mutauit, non deficit esse mendicatas, ratio reddi solet, quia priuilegium auferens unum non auferit aliud necessariò, iuxta leg. si domus ff. de seruitibus urbanorum prædicatorum, & cap. ex iuris ff. de authoritate & vnu pallij, & cap. pastoralis, de priuilegijs. ita responderet Latus allegat. 4. Est tamè difficultas responso, quia religionem aliquam esse vel non esse mendicantem, non consistit in priuilegijs, sed in substantia, vt sic dicam, vel professione, ac legib. talis religionis, priuilegia enim, quæ dantur mendicantibus, non faciunt illas mendicantes, sed supponunt; ergo si auferunt intrinseca cōditio, necessaria ad religionem mendicantem, etiam si alia priuilegia non auferantur, non erit mendicans, vel certè solo nomine, & priuilegiorum consortio talis poterit appellari; vel dicemus fieri quandam ampliationem (vt ita dicam) illius vocis, scilicet, vt religio, quæ semel fuit mendicans, talis semper appellatur in ordine ad vnum priuilegiorum, etiam si non talis sit, ita vt mendicans nominetur, quæ est, vel fuit mendicans, quod tamen non videtur satisfacere; nam hoc nihil aliud videtur esse, quam concedere de facto talem religionem non esse mendicantem secundum praesentem statum.

XII. Et ideo addendum videtur, semper talem religionem existimari secundum suam primævam institutionem, nam aliud solum est permisum, per modum cuiusdam dispensationis, non propter relaxationem religionis, nec mutationem in statum minus perfectum; sed quia propter iniquitatem, vel incommoditatem temporum id iudicatum est expedire hoc tempore ad maiorem perfectionem in tali instituto conseruandam. Vnde quāmuis ex dispensatione hoc licet, numquam est alienum, sed potius magis consentaneum tali instituto paupertatem in communi seruare, vbi commode fieri possit, & similiter est consonum tali statui mendicatam exercere quoties oportuerit, & hoc satis est, vt secundum praesentem statum talis religio vere, ac propriè mendicans sit.

XIII. Atq; ex his expeditus aliud dubium, quenam se religiones sub mendicantibus comprehendantur, & consequenter quot illæ sint, vnde etiam constabit quot sint religiones Monachales. Possunt autem in communi distinguere religionem mendicantem in eam qua nullum dominum bonorum, tam immobilium quam mobilium, velse mouentium, vel in communi, vel in particulari admittit; & eam, quæ licet bona immobilia, vel redditus non admittat, bona tamen mobilia, in communi habere potest. Priorum paupertatis, seu mendicatatis gradum profertur sacra Minorum religio, quæ quoad conditionem hanc potest dici primatum habere inter mendicantes, quia maximam & arctissimam paupertatem quoad bonorum dominium profertur, iuxta cap. Exiij. de verbis. signific. in 6. & Clement. Exiij. cod. tit. Aliæ vero religiones mendicantes profitentur alium gradum paupertatis, & inde quoad usum eius alia differentiae ostenduntur, quæ in superioribus tom. præced. tractando de Societate aliquid addemus. In particulari vero, quatuor numerantur principales, seu antiquiores ordines mendicantes, Prædicatorum, Minorum, Eremitarum D. Augusti, & Carmelitarum, cap. viii. co. §. Sæc. de religiosis dominibus in 6. & in constitutionibus Pij V. statim citandis, de quibus lib. 2. in particulari dicturi sumus. Postea vero aliud additum sunt monachorum mendicantium, scil. ordo eorum qui Serviti dicuntur, seu serui S. Marii, & ordo Minorum S. Francisci à Paula, & ordo S. Hieronymi Iesuitorum. Hos enim omnes mendicantes esse Pius V. declarauit sua constitutione 35. Romanus Pontifex, vbi solum dicit, se velle ordinem seruorum Beate Mariæ quatuor mendicantibus annumerari, & in constitutione 48. Apostolice fiduci. & 49. Romanus Pontifex annumerat alios duos ordines. Ex ordim. autem clericorum postea declarauit Societatem Iesu esse mendicantem, in bulla eiusdem Societatis, Dam. ind. sej. Potest autem notari differentia in ratione quam reddit; nam de alijs solum dicit dari honestam rationem, cum mendicantibus annumerantur, quia actu mendicant, & quia fruuntur priuilegijs mendicantium. De Societate autem ratione reddit; Tum quia bona stabilitas posside enequit fiduci. & elemosynis, fideliumq; largitionis, & jubuentum. viuit: tum quia non minus quam ceteri mendicantes in celenda vincere Domini assidue laborant, fructuq; ingenui & salutiferos producent, ac propriece sij de priuilegijs, indutis, &c.

XIV. Vnde quod dubitari solet, an minores ordines mendicantes tam verè ac propriè mendicantes sint, scilicet antiquiores, in Societate nullam questionem posse dicitur; nam vt infra tract. seq. videbimus, non solum ex constitutionibus, sed etiam ex prima regula Pontifici Paulo III. in principio presentata; & ab eodem approbata, hoc genus paupertatis profertur, & solenni voto promittit, & quod in angulari est, alio speciali voto confirmat, quod sibi professores faciunt numquam consentiendo quantum in ipsis est, vt haec paupertas minutatur. Quocirca Societas non tunc coepit esse mendicans, quod à Pio V. fauorem illum accepit, sed cum primum in suo instituto approbata fuit. Ut enim religio aliqua sit mendicans, in sua substantia (vt sic dicam) solum requiritur, vt in eius instituto approbato paupertas, & mendicitas includatur, vt in Societate inueniatur: subsequens vero approbatio, quæ in specie fit, magis est quædam solemnis & expressa declaratio illius proprietatis, & quæsi specifica differentia talis religionis. Vnde quoad suum esse non ideo Societas est vna ex mendicantibus religionibus, quia Pius V. ita declarauit, sed quia ipsa talis erat, ideo Pius V. talem esse declarauit, simul dignam esse, vt omnia mendicantium priuilegia ei concederentur, quod magna ex parte factum iam erat, & ipse compleuit.

XV. De alijs vero nouis ordinibus fratrum mendicantium plenum iudicium sibi non possum, quia de eorum institutis, de modo profertur paupertas, Quod de tem mihi non satis constat. Et ad veram religio, innamorem mendicantem, non satis est actu mendicari, sed etiam nisi ex vi instituti à Sede Apostolica approbati, talis mendicatio paupertas obseruetur, vel saltem obseruanda sit. scil. n. 11. De illis autem religionibus, solum dicuntur in prædictis bullis, quod mendicant, an vero hoc sit ex vi instituti, vel saltem ita sit consuetudine approbata, & confirmata præscriptum, quæ pro regula habeatur, ibi non dicitur. Neq; etiam ad veram religionem mendicantem in rigore sufficit gaudere omnibus priuilegijs mendicantium, scilicet non sufficit

ficit ad veritatem religionis gaudere priuilegiis religiorum, nisi res ipsa & substantia supponatur. Quia vero Pius V. in dictis bullis, non tantum dat priuilegium & nomen, sed etiam addit; *Ipso* (vide-licet ordines) *vere mendicantes esse, & sub mendicantium ordinibus esse, & comprehendendis debere.* Ideo credendum est eos, vel ex vi suarum institutionum habuisse hanc paupertatem, vel certe ex tunc approbatos, & confirmatos fuisse ad illam mendicitatem profun-tem.

XVI. Reliqui ergo ordines, extra praedictos, mendicantes non sunt, inter eos vero, ut dixi, quidam sunt proprii monachi, secundum speciale appellationem. Alij vero, nec mendicantes sunt, nec proprii monachi, sed actiui, vel Crucigeri possunt appellari. Monachorum subinde varij sunt ordines, seu religiones, ex quibus antiquior est D. Basilius, sub qua omnes monachos comprehendimus: in occidente vero primum locum tenet religio S. Benedicti. Nam sicut fortasse prius D. Augustinus religionem Monachorum instituerit, illa tamen nunc saltem in monachi statu non subsistit, & ideo illam pratermittimus, & sub mendicantium Augustiniana familia eam collocamus. Nonnullae vero religiones monachales, qua sub regula Augustini militant, ut Praemonstratensis, & S. Hieronymi in Hispania, recentiores sunt, ut infra videbimus, quam religio S. Benedicti, imo, & quam aliae plures religiones Monachorum, qua ex eiusdem Benedicti instituto exorta sunt, praesertim Chamaclensium, Cisterciensium, & Cluniacensium, de quibus in sequenti libro dicemus. Praeter hos vero existat in Ecclesia insignis ordo monachorum Carthusiensium, qui antiquorum Anachoretarum vitam & rigorem imitatur, non tamen sub aliqua ex antiquis regulis, sed sub proprio viuendi modo ab eius fundatore invenio, de quo pauca etiam in sequenti lib. cap. 4. attingam. Similiter etiam aliorum ordinum fratribus, qui nec mendicantes, nec tantum monachi sunt, varijs sunt religiones, qua minus viuionales, minusque propagant in Ecclesia inueniuntur. Inter eos vero duarum in nostra Hispania celebriores, feliciter religio Sanctissimae Trinitatis, & religio S. Marthae a Mercede, de quibus etiam in particulari dicemus.

C A P V T I X.

Quot sunt ordines clericorum regularium.

I. PRIMUM diuidere possumus statum Clericorum regularium in eum, qui simpliciter religiosus est, vel tantum secundum quid. Non desunt enim, qui existimant, clericos illos, qui in principio Ecclesia etiam usque ad tempora Augustini vitam communem agabant cum Episcopis in Ecclesijs cathedralibus, solam paupertatem obseruasse: alia tamen vota non omisisse, & ideo non simpliciter, sed secundum quid religiosos fuisse; nam D. August. in duobus sermonibus de vita communii Clericorum, & Concil. Aquisgranensi sub Ludouico, cap. 112. & 113. vbi iedem sermones referuntur, tantum hanc conditionem vita communis quoad paupertatem Clericorum cum August. in monasterio viuentibus seruandam proponit. Deinde nihil aliud a suis clericis Augustinus exigit, nisi quod imitentur vitam, quam fideles, Apostolorum tempore, obserabant, ut Act. 4. & 5. resurter. Constat autem non omnes, qui in communione viuebant, fuisse religiosos, nam etiam coniugati, vel omnes, vel plures, vitam illam communem profitebantur, ut ex generali narratione, & ex speciali facto Ananiae & Saphire colligimus.

Vero utramen licet non repugnet hoc genus vitae

in congregacione tam laicorum, quam clericorum *Oppositum* seruari, tamen quod aliquando fuerit, & praesertim *obstandit*. sub Augustini institutione, nec constat, nec verisimile est. Quod patet ex doctrina D. Tho. & iuribus cap. 7. adductis, & ex cap. præter. 32. dist. vbi clericorum communiter viuentes religiosi clericorum appellantur, & cap. præsens. 20. q. 3. in fine ibi. *Non putamus Canonicos religiosos id est regulares ut Glossa exponit* à Sandorum mon. a. *borum vita, & conserto sciuntos*: id est, alienos à vero religionis statu. Praeterea, quia licet in dictis sermonibus Augustinus solam paupertatem commendet, & proprietatem reprehendat, non tamen alia vota excludit. Quin potius eorum integrum obseruantiam supponere videtur, & quia in paupertate graui lapsus contigerat, pro ea pugnat: ibi enim non tradit regulam aut institutionem integrum, sed concionatur, & solam materiam paupertatis commendandam, & proprietatem propulsandam, veluti in argumentum illorum sermonum assumpit. In eisdem tamen domum suam *Monasterium clericorum* vocat, eosq; suæ regulæ obseruandi obligatos fuisse supponit. Quare verisimile non est, eos clericos non multo magis continentiam ex voto obseruasse, quam ipse Augustinus tanta circumspetione seruari, ut nec fororem secum habere permetteret, dicebat enim: *Quoniam cum foro meo funes, soriates mea non sunt*, ut Posidonius cap. 26. in eius vita refert, vnde in cap. 11. ait in monasterio Augustini seruas Dei seruasse *propositorum continuitatem paupertatis profunda*. Ex quibus Beatus Augustinus ab alijs Ecclesijs rogatus, decem venerabiles viros continentes, & doctissimos dedit. Vnde etiam constat, illius *obedientia* specialiter subiectos fuisse, quod etiam supposita communii, & continentia vita in eadem congregacione, per se evidens est, quia fine obedientia subiungere non posse. Et ob hanc rationem existimo hoc genus vita semiregularis (ut sic dicam) non posse habere locum in congregacione clericorum, si paupertatem obseruerit, nam multo magis in eis postulatur castitas, velco ipso quod clerici sunt, obedientia vero saltem ex eo quod in congregacione, seu in communitate viuere supponuntur, vnde faciliter posset cogitari hic imperfectus status ex defectu paupertatis, si congregatio aliqua clericorum castitate, & obedientiam seruaret, proprium vero non omnino abiiceret; nullam tamen nobis constat huiusmodi esse, vel aliquando fuisse.

Ex alio vero capite contingere potest, ut congregatio aliqua clericorum regularium viuentium *Duplex al-* propria religio non sit, scilicet ex defectu votorum, *ter modus* quia nimurum, vel non emituntur, sed solum ex *clericorum* quadam societate, vel conuentione humana, aut *secundum* statutis ab ea prouenientibus seruantur ea, quia à *quid reli-* religiosis ex voto seruari solent; vel si sunt vota, *gatorum*, non includunt obligationem ad permanendum in tali statu, sed supponunt potius libertatem relinquenti illum, solumque obligant sub conditione, quandiu ibi perseverare libuerit. Prioris modi di- *III.* cuntur esse nonnulla congregaciones in Italia, praesertim Romæ, que religiosos habent viuendi modos, & perfectos atque illustres viros ex se producunt, ad presentem autem tractatum non spectant, qui propriæ religiones non sunt.

Posterioris modi censetur esse congregatio sancti Georgij in Alga, quæ initium Venetiis habuit, & ab Eugenio IV. instituta dicitur, sed ab eo potius illustrata fuit, iam enim à Gregorio XII. fuerat confirmatus ille viuendi modus, quem Laurentius Iustinianus eo iam tempore vitas, & doctrina multum commendauerat. Pius autem V. suo motu proprio 75. *lubricum pugileus* huiusmodi congregatio- *IV.* nibus, & nominatum huic Sancti Georgij præcepit, aut solennia vota sub aliqua regula approbata *modus* *emitt-*

emittere; aut talem viuendi modum dimittere. Adhuc tamen extat in Lusitania congregatio religiosa sub appellatione S. Ioannis Euangelistæ, quæ eundem vitæ modum absque votis solennibus retinet. Huiusmodi autem clerici in rigore regulares non sunt, & ita in ipsis bullis Pontificalibus, in quibus varia præiugia eis conceduntur, *Canonici facultates* appellantur. Magis autem ad religionem accedunt, quam qui nulla vota emittunt; nam quandiu in tali congregatione perseverant, suntque membrarius, obedientiam, paupertatem, &c. ex voto seruare tenentur. Vnde pro tunc, quoad corum obligationes de illis iudicandum est, eadem proportione, quæ de ceteris religiosis. An vero hic modus libertatis in huiusmodi communitatibus, seu congregationibus expediat, ad nos iudicare non pertinet, certum tamen est, id ex se malum non esse, esto non sit maxime perfectum ex parte personarum se offerentium Deo, (negare enim non possumus, quin vinculum perpetuum saltem ex parte videntis perfectius sit, tuum ad constitendum statum, tum ad consecrandam personam Deo.) Nihilominus ille etiam modus viuendi & vouchendi, non solum honestus est, sed etiam ad perfectionem asequendam potest esse validè utilis, & sua peculiaria commoda liberius seruendi Deo, & maiori voluntate sustinendi, & superandi difficultates, quæ in perseverantia vita religiosa occurruunt, habere potest. Deniq; ad Ecclesiæ splendorem, & pulchritudinem ac perfectionem pertinet tota hæc varietas, non solum in religionibus, sed etiam in modis viuendi religiosis, qui ad perfectionem iuvant; non est enim minor sed multo maior varietas in hominum ingenij, sed proponitibus, & ad suavitatem diuina prouidentia pertinet omnes congruerent vocare, quos vult ad perfectionem aliquo modo perducere.

V.
2. *Divisio in Canonicos & regulares, & Presbiteros & Simpliciores.*

Præterea clericorum religio vera ac propria, tri- busq; substantialibus votis de se perpetuis firma- ta, diuidi potest in religionem Canonicorum, & Presbyterorum simplicium, vt sic dicam. Hæc diui- sio constat ex vñ Ecclesiæ. Est enim celebris, & antiquissima religio Canonicorum regularium, de qua an sit vñ vel multiplex, postea videbimus: cer- tum est autem esse religionem clericorum & Presby- terorum, tamen dum specialiter Canonici appel- lantur, aliquo modo dignitatis, vel excellentiæ no- men participare videntur, & in eo distingui a cleri- cis regularibus, qui Canonici regulares nec sunt, nec appellantur. Nam quod sint plures huiusmodi constat sufficenter exemplo Societatis Iesu, quæ est religio clericorum & presbyterorum, vt loquuntur Pontifices, & Concilium Trident. infrāq; ostendemus in tract. sequenti; & tamen Canonici regu- lares dici non possunt, q; enim appellatis neq; in iure, neq; in vñ habet fundamentum, & ideo cre- dendum est, neq; in re ipfa, vel in conditionibus talis religionis illud habere. Idemq; est de alijs (quas infrā commemorabimus) religionibus clericorum, quos nunc simplices appellantur, vt a Canonicis regu- laribus eos distinguam.

VI.
Quid nomi- ne Canonici

re; nam si primam originem & vñm huius vocis ne Canonici Cænônicus spectemus, nihil aliud in principio signi- ficasse videtur, quam clericorum sub regula viuen- tem & communem vitam, Apofolorum more, cum alijs in Ecclesiastico collegio obseruantem, vt notauit Couarr. in Clement. Si furiosus p. i. in prin- cipio, & Nauar. Comment. 3. de regul. num. 2. & 3. Nam canon Graecæ regulam significat, vnde Canonicus dictus est clericus regularem vitam sequens. Cum enim in principio Ecclesiæ, vel omnes fideles, vel saltem omnes clerici communem vitam profi- terentur, successu temporis multi etiam clericos

rum reliqua vita communè cooperant priuatim vi- uere, & proprium habere, qui autem priorem fla- tum retinuerunt, vt à communè clericorum turba distinguerentur, Canonici dicti sunt. Ac verisimile est illos fuisse ab Episcopis proximè apud seren- tos, & ad principalia ministeria, & confilia Ecclesiastica fuisse assumpitos, ac subinde in communib; clericorum confessibus digniora loca habuisse. Postea vero ipsi etiam Canonici vitam illam com- munem relinquere cooperant, & proprias cano- nias, & præbendas inter se diuidere, *Canonorum nihilominus retento nomine*, & ideo illi Canonici, qui in religiosa, & communè vita permanerunt, canonici regulares dicti sunt, non propter ambitionem, vel ignorantiā, vt calumniatus est Ludo- uicus Viues, sed propter necessitatem determinan- di ambiguitatem vocis *Canonici*, in qua non vnde imposita sit, sed ad quid tandem significandum sit translatâ, oportet expendere; iam enim absolute sumpta non significat regularem, aut religiosum, sed quemcunq; habentem canonicatum seu cano- niam. Est autem *canonia* spirituale ius, ratione cuius aliquis habet itallum in choro alicuius Ecclesiæ, & locum in Capitulo, vt colligitur ex cap. dñct. de præbendis, & notari Innocentius & Doctores in cap. Cū M. de constitutionibus. Vt ergo deter- minetur significatio ad Canonicos vitam religiosam retinentes, merito cum additione appellantur re- gulares.

Hinc autem intelligitur Canonicum etiam regularis sit, officium & spirituale ius Canonici re- tene, hoc enim cum substantiali statu Canonicis re- tene, non repugnat. Distinguitur ergo a clericis regulari, quia qui simplex clericus regularis est, canoniam non habet, etiamq; religionem habeat. Siue enim inter seculares dantur clerici, qui non sunt Cano- nici, ita inter regulares possunt Canonici distingui à simplicibus clericis religiosis. Dices, elo hoc lo- cum habeat in Canonice collatio cum clericis se- cularibus, non tamen cum regularibus, nam hæc ex vi professionis sua habent statum in choro, & votum in Capitulo, si alia conditiones reat, antiquitatis, & similes concurrant, & eodem titulo ha- bent ius ad congruam portionem, seu fuitatio- nem ex bonis monasteriis, seu Ecclesiæ; ergo eisipso habent canoniam, quatenus in tali statu esse pos- test, quid enim aliud esse potest canoniam in statu re- gulari.

Respondeo in primis obiectiōnem hanc nullam habere locum respectu clericorum regularium so- cietatis Iesu; nam illi nec statum in choro ha- bunt, quia illud munus chori ex vi sui instituti non con- profitentur, neque etiam habent propriæ locum in arce Capitulo, quia ordinariæ non per Capitulum, sed per vicem S. Prælatos suos gubernantur, nec electiones Præla- torum habent præter vnius Generalis, nec con- ventualia Capitula celebrant, nec in communib; seculares certa habent antiquitatis, vel honoris loca, vnde nec vestigium, neque vmbra canonici- catus, seu canonice participant. Quid etiam alio dñe- nam Canonici regulares ad diuinum cultum in di- uinis mysterijs & officijs principiæ destinantur, & hæc creditur fuisse prima eorum institutio, vt fu- præ diximus, id est que eorum institutio optimè con- gruit, vt & statum habeant in choro, & vocem in Capitulo, per quod solet eorum Ecclesiæ, vel mona- sterium gubernari. Religiosi autem Societatis ad Ecclesiastica ministeria, in ordine ad futurum am- marum destinantur, & ideo licet per se & ex vi in- instituti clerici sint, non tamen ad munus Canonico- rum per se ordinantur, id est nec stallum in choro habent, nec Canonici regulares dicuntur, sed tan- tum clerici.

Alij

Cap. IX. Quot sunt ordines clericorum regularium.

311

Alij vero religiosi clerici, qui vita tantum contemplativae vacant, & ad sacra ministeria diuini cultus primarii instituuntur, fortasse possunt nomine Canonorum regularium comprehendiri, propter obiectiōnem factam, nam regulariter omnes habent, & certas sedes in choro iuxta suum gradum & dignitatem, & vocem in suo Capitulo. Vnde in iure clerici regulares, dici solent Canonici regulares, & è conuerso, vt colligitur ex capitulo 15. quest. 2. addita expositione Gratiani ibidem in §. hoc autem. nam ubi in texu dicitur, *ne quis* *facerdotum vel clericorum, more secularium iudicium pro impensis patrovini munera andat accipere*, ipse exponit intelligendum esse de clericis, qui canonicam vitam profesi regulariter se victuros proposuerunt. Idem colligitur ex cap. decimis 16. quest. 1. ibi. *A monachis sine clericis communiter viuentibus nulla ratio est, vires, ant Episcopi, aut persona quibusdam de laboribus, seu nutrimentu suu proprio extorquere debent.* Vbi clerici communiter viuentes dicuntur Canonici regulares, non enim constat tempore Paschalis II. cuius fuit illud decretum, id est, anno 1100. alium clericorum ordinem fuisse, vnde in capitulo in omnibus de consecrat. distinet. 5. Canonici regulariter dicuntur, id est, regulares clerici, (ita enim legendum & exponentium existimo) quibus iniungitur, vt *anthoni* ē, id est, regulariter viuant, in quibus locis sermo est de clericis communiter, & religiosè viuentibus, & ad seruūtūm alicuius Ecclesie deputari; omnes ergo illi sine inconvenienti possunt nomine Canonorum regularium comprehendiri.

X. Quia vero, vt infra videbimus, præter Societatem sunt nunc in Ecclesia aliquæ religiones clericorum, quæ hoc nomen Canonorum regularium non usurpant, possimus differentiam aliquam inter has religiones assignare. Canoni enim regulares dicuntur illi tantum, qui alicui Ecclesia cathedrali, vel collegiatae deputati sunt. Alij vero, quorum Ecclesia non habet hanc dignitatem, sed est aut Parochialis, aut omnino simplex, non sunt proprii Canonici regulares, sed simpliciter clerici religiosi. Sicut enim in Ecclesijs secularibus est illa distinctio iuxta varios gradus dignitatis, ita in regularibus inueniatur. Ecclesia enim cathedralis dicitur, qua fedem habet Episcopalem; conitatur autem plures huiusmodi Ecclesijs canonicos regulares habere, etiam nostris temporibus. Collegialis autem Ecclesia dicitur, quæ dignitatem Ecclesia cathedrali aliquo modo participat, cuius Superior verè Prælatus est participans iurisdictionem Episcopalem, cuiusmodi sunt etiam multæ Ecclesiæ regulares. Canonicatus autem propriofolam inueniuntur in Ecclesijs cathedralibus vel collegiatis, vt constat ex vsu, & modo loquendi tam iuriis, quam vulgari, ergo conuenienter dicimus omnes illos, & solos regulares clericos, qui huiusmodi Ecclesijs deputantur, dici Canonicos regulares.

Obijcies, omnes Ecclesijs regulares esse collegiatae, ac proinde potius hinc sequi, omnes clericos regulares ministerio Ecclesiæ deputatos esse etiam Canonicos regulares. Antecedens parer ex Panormitanio in cap. nobis de iure patronat. num. 8. & insinuatur in cap. ne pro de electione. & in cap. de statu monach. quæ ipse refert, & idem sumitur ex his quæ tractant Innocent. in cap. postulati. de iure patronat. & Felic. incap. acc. dentes de prescripcionibus. Respondetur, alter sumi nomen Ecclesiæ collegiatae ab his Authoribus, quam in praesenti sumatur. Ibi etiam Ecclesiæ collegiatae vocant omnes illam, quæ insinuata est, vt in ea sit clericorum, vel etiam monachorum collegium, seu conuentus, à quo gubernetur, vel seruatur, & vocatur etiam

conuentualis (quamvis hac vox ex vsu monachis accommodata sit) atque hoc modo omnis Ecclesia cathedralis est collegialis, licet non conuertatur, & sic etiam dantur Ecclesiæ collegiales secularium clericorum in quibus nec canonici, nec dignitates, sed inferiora beneficia esse censentur. Alio ve- 4. *Modus.* rò modo vocatur *collegialis Ecclesia*, quasi per antonomasiam, illa que licet cathedralis non sit, habet speciale dignitatem & honorem, in quo superat inferiores Ecclesiæ etiam conuentuales, & de his videtur loqui Glossa; in cap. statutum, de rescriptis, verb. *Cathedralium* vbi has vocat *Ecclesiæ collegiatae honorabiles*. Videtur autem earum dignitas per hoc rectè explicari, quod aliquam iurisdictionem habent Superioris rationis, & Abbas, vel Prior, aut quoconque alio nomine vocetur earum caput, dignitatem habet, & iurisdictionem, quasi Episcopalem. Hoc igitur modo non omnis Ecclesia regularis est propriæ collegialis, & ideo necesse non est, vt omnes regulares clerici sint Canonici regulares. Potuit etiam hoc nomen sumi ex origine, & ideo non accommodari illis clericis regularibus, qui eandem originem non habent, vt in sequenti puncto explicabimus.

Posse ergo vltius Canonici regulares distinguui in Canonicos Ecclesijs cathedralium, & *subd' iuris* non cathedralium; hos enim duos ordines illorum *Canonicorum* reperiri, & *vsu ipso*, & iure, a historijs constat, *rum regulat* in Hispania habemus Ecclesiæ Casaraugustanam, Tarragonensem, & Pamplonensem, & Oesomensem; quarum Canonici sunt regulares; & extra Hispaniam per totum orbem sunt plures huiusmodi Ecclesiæ, vt latè refert Trullus lib. i. ordinis canoniconum cap. 30. vbi latè ostendit huiusmodi Canonicos cathedralium Ecclesijs esse verè religiosos, & eiusdem ordinis cum alijs Canonicis regularibus, qui in monasterijs, seu Ecclesijs collegiatis degunt, quia eandem professionem sub eadem Augustini regula faciunt, & eundem substantialem habitum religionis portant, solumq; in accidentalibus, majori; aut minori obseruantia differunt. Imò si originem & antiquitatem spectemus, præcipue videtur incepisse ille ordo in Ecclesijs cathedralibus, & ibi *Canonorum* nomen accepisse, quod ad omnes postea deriuatum est, etiam si extra Ecclesiæ cathedraliem in priuata Ecclesia, vel monasterio profiteantur.

Reliqui ergo clerici regulares, qui illud institutum non profitentur, sed propriam & peculiarem habent institutionem, quæ per se non postulat, vel cathedralem Ecclesiæ, vel aliquam aliam specialem dignitatem habentem, in rigore non comprehenduntur. sub illo nomine, neque habent, vnde illi singuntur. lud participant, vt satis declaratum est. Potestque hoc deservire ad intelligenda iura, quæ de Canonici regularibus loquuntur, nam ex vi verborum, & in rigore, non pertinet ad alios clericos regulares, nisi disponant de re, qua solum fundatur in religioso statu clericali, quatenus talis est, vel contrariant fauorem religionis, vsic. Si autem contrariant licentiam vita laxioris, non sunt extendenda nec applicanda ad omnes clericos regulares, nisi quatenus vniuersius instituto accommodata fuerint.

Tandem potest clericorum religio diuidi in mendicantem, & non mendicantem. Item in pure contemplatiuum, & mixtam ex contemplatiua & actua. Societas enim, quæ sub hoc genere continetur, mendicans est, & mixta: alia vero religiones clericorum non profitentur mendicitatem, aut proximorum ministeriis ex instituto vacant, vt ex his, quæ in particulari tract. seq. lib. i. cap. 5. dicimus, constabit.

CAP V T

C A P V T X.

*Virum religiones Monialium à religionibus
virorum, vel etiam inter se di-
stincta sint?*

I.
Proposito
tractando in
reliquo
libro.

Vltima generalis diuisionis religionum esse potest, in religionem virorum & foeminarum; utramque enim possessionem in Ecclesia esse constat, & habere inter se distinctionem aliquam. Quoniam ergo de religionibus virorum in communisatis distinctionem, de Monialibus nonnulla dicere necesse est. Et quoniam ferè omnia, quæ ad statum religionis pertinet, in eis cum proportione locum habent, & in particulari religiones foeminarum tamquam accessorium quid ad religiones virorum reducuntur, ideo vñq; ad finem libri percurrentem breuiter omnia, quæ ad statum religiosum pertinent, illa monialibus accommodando, & proportionem, quam seruent ad virorum religiones explicando, simulque totam illarum varietatem, & distinctionem insinuabimus, ita ut nihil amplius de illis dicere necesse sit.

II.
Foeminas
Deo conse-
cratas, &
in diuinum ha-
bitantes
etiam sive
ostenduntur:

Primo igitur certum est à principio nascentis Ecclesie fuisse consuetudinem consecrandi Deo foeminas, tam virgines, quam viduas per votum continentia, ut latè in superiori tomo ostendimus, tractando de voto castitatis. Deinde certum est, antiquissimum esse morem congregandi in separatis domibus, seu monasteriis foeminas Deo consecratas, & viam perfectionis sectantes. De temporibus enim Apostolorum fertur Iphigeniam ab Apostolo Matthæo ad Deum conuerlant, & sacro velamine consecratam monasterium Virginum habuisse; sed est res incerta authoritatis, sicut libri Abdæ de Apostolicis institutis, unde sumpta est. Probabilior est historia, quam de B. Virgine Martha referit Ecclesia, quod Maſilie in loco à viris remotissimo cum aliquot honestissimis foeminas in perpetua virginitate, summa cum laude usque ad mortem vixerit. Philo etiam in lib. de vita contemplativa, non solum viros, sed etiam foeminas indicat fuisse vitam illam contemplatiuam sequuntas, quam per totum illum librum describit. Post illa vero tempora legimus Sanctum Pachomium virginum monasterium, iuxta suum habuisse & gubernasse, à forore eius erectum, ut refert Baroniūs ex antiquis historiis, & ex regulis eiusdem Pachomij colligitur. Chrysostom. hom. 8. in Matthæum cùm de Monachis Egypti sermonem habuisset, subdit, *Arque hec non in viris solum, verum etiam in foeminae splende: conspicias, & infrā. Communio enim illi, ac viri adue: sūt diabolus pugna est contra huius mundi potestates, nec viam tenuitudo sexu hūi congruens impares facit, non enim natura corporis, sed voluntate animi exercentur ista prælia, propterea lepe in his insimul acie fortius viris foeminae decesserunt, ac trepides insigebus clauerunt. Non ita varia astrorum chorūs, vel res fulget, ut Aegypti eremus innumeris monachorum, ac virginum distinguuntur atque illustrat habitaculo. Similia commemorat D. Hieronym. epistol. 48. ad Sabianum, dicens: *Moris est in Aegypti & Syria monasteriū, ut tam virgo, quam vidua, quæ se Deo vœuerint, & seculo renuntiantes, omnes diuinitas seculi concularint, crinam monasteriorum matribus offerant descendendum: non in vello posita contra Apostoli voluntatem incessura capite, sed ligato pariter, ac velato. Idemque Hieron. epistola 16. ad Principiam, refert eandem consuetudinem incepisse Romæ tempore Athanafij, vnde Augustinus de moribus Ecclesiæ cap. 31. Hac est (inquit) etiam vita foeminarum Deo sollicitè castaque seruientium, quæ habitaculo segregata, ac remota à viri quam longissime de-**

cit, pia tantum illis charitate iunguntur, &c. & in Hispania, & eodem tempore fuisse iam vñlum religiosorum virginum, constat ex Concilio Eliberitano tempore Sylvestri celebrato, canone 12. quoniam non confestet eo tempore in propriis & separatis monasteriis vixisse, nam in parentum domibus, falemiliis viuientes habitare permittebantur, ut ex eodem Concilio colligitur canon. 27. & ex Concilio Carthaginensi 3. can. 33.

Qualis autem vita institutio, & professio, à principio fuerit in huiusmodi foeminiis Deo dicatis, incertum est, an scilicet fuerit per proprium religionis statum cum omnibus votis, quæ sunt de substan- III.
Quæ in
statu
religio-
sorum
foeminae
tia eius, an vero fuerit per solum votum castitatis, scilicet nunc à multis sit. Item, an semper suu- pserint hunc statum in propriis monasteriis, & contentudo ari in priuatis domibus. Eademque incertitudo est de habitu, ac viuendi modis; verisimiliter tamen est varius fuisse modus illius status, non solum in diuersis temporibus, aut locis, sed etiam in eisdem, sicut nunc sunt in Ecclesia. Nam quod aliquæ effent simplex tantum votum castitatis emitentes, ex 1. ad Timoth. 5. intelligimus, & multi putant huiusmodi fuisse quatuor illas virginis filias Philippi, de quibus Actorum 21. mentio fit; nam eas semper virgines perseverasse indicat Eusebius lib. 13. historiæ, c. 25. vbi de vna specialiter refert ex Polycrate, Spiritus sancti afflatus per sancte virginis instituisse, & Ephesi mortem obiisse, ex quibus verbis colligi potest instituisse vitam integræ ac perfectæ religiofam. Quod etiam consecratio illa omnem aliquando fuerit, ut inhabilem redderet perfonam ad matrimonium in superioribus cap. 2. dictum est, aut ignorari, huius consuetudinis inicium, aut certe esse valde antiquum.

Præterea, quoad modum habitationis, ostendimus etiam in eodem cap. 2. num. 7. interdum fuisse in priuata domo, interdum in monasterio, & conuenienti consimili, & ita veriusque modi viuendi, deinde cit mentionem Hieronymus; nam epistola 22. de virginibus loquuntur videatur, quæ in propriis domibus habitabant; in epist. autem 27. refert monasteria sororum, seu monialia à S. Paula adiuncta. Indicat vero non fuisse monasteria omnino clausa, Nam in die (inquit) dominico ad Ecclesiam procedebant, excusis habitabant letere, & vnumquidque agens matrem propriam sequebatur. Augustinus vero lib. 1. de moribus Ecclesiæ cap. 31. etiam exactam claustram seruatam esse indicat, dicens: *Ad quas siue in nullis acceſſus est, neque ipsorum, quoniam grauissimorum & prebenditissimum seum nisi usque ad refibulum necessariae præbendi quibus indigent grata. Et saltem has foeminas quæ in Monasterio includebantur, integrè ac rigorè statum religiosum habuisse, non solum castitatem, sed etiam paupertatem, & obedientiam continebant, ex eisdem Patribus manifestum est, & innocent. II. in Concilio Romano tandem statutum, ut Sanctimoniales, non nisi in Cenobij, seu communibus monasterijs viuant, ut habetur in cap. permisam. 18. q. 2. Olim enim quando Ecclesia non concedebatur tanta pax, & securitas proprie perleaciones, aut tyrannidem Principium in delium, non poterant commode tot monasteria foeminarum adificari. Cum primum vero facultas, & occasio data est, hic mos tamquam longè auctor ad virginitatem seruandam, ita prævaluit, ut solus ille retentus sit, & per Pontifices, & Concilia approbat, ut patet cap. definitus, & cap. in nullo, cap. monasteria, cap. in decima 18. q. 2. & alijs, de religiosis domibus, & de statu monachorum usque ad Concilium Trident. fest. 25.*

Ex his ergo satis constat in generali, origo, & ratione necessitas huius status quoad foeminas, ut autem fuisse de illius varietate, & de peculiaribus conditionibus.

bus monialium dicamus, aduertendum est monasteria monialium ordinarię, & ferę ab initio fuisse annexa, & subordinata monasterijs monachorum, vt vindicat exemplum supr̄ allatum de monasterio virginum sancti Pachomij, & significat Augustinus supr̄, dicens de monialibus, *Lenscio corpus exercens atque sustentans, vestisque ipsi, asperatibus tradunt, ab iis in uicem, quod vestitū opus est, reuertentes, & in Concilio Hispaniensi II. cap. 11. statutum est, ut monasteria virginum monachorum administracione ac prefidio gubernentur.* habetur in cap. in decima 18. quæst. 2. & notauit Parnouti p. 1. consiliorum confil. 8. Ex illo tamen capite constat illam gubernationem ita fuisse monachis commissam, vt præcipue, & maximè ab Episcopo penderet; nam is monachus, qui ab Abbatia monasterio monialium præponeretur, iudicio sui Episcopi comprobandus erat, vi ibidem dicitur, & ita etiam in monasterijs monialium locum habebat, quod ex Concilio Arelatensi refert Gratianus in cap. monasteria, 18. quæst. 2. scilicet, ut monasteria & monachorum disciplina ad eum pertineant Episcopum, in cuius territorio sunt constituta. Nam hoc etiam de monasterijs monialium verum erat, regulariter autem videtur fuisse cum subordinatione, quatenus monialium monasteria erant proximè subiecta monasteriis monachorum, omnis vero tandem erant sub cura, & potestate Episcoporum; tum quia ex generali regula, omnes Ecclesia, & loca sacra in vnaquaque diecesis constituta, sunt Episcopo talis diecesis subiecta, nisi præbent exempla, cap. contramorem. d. 100. cap. omnes Basiliæ 16. q. 7. cap. cum venerabil. & cap. ce. odo ch. de religiosis dominis: tum etiam quia per multa decreta, ita in specie cautum est 18. q. 2. ferd per totam.

Hinc ergo colligimus primò, quod sicut accessoriū sequuntur naturam principalis, ita religiones monialium sequuntur religiones virorum, & iuxta illarum distinctionem suo modo differunt, seu variantur, idèo non oportet de illis speciale tractationem instituere, nisi quoad ea tantum, quæ, vel ratione sexus eis propria sunt, vel specialiter sunt in iure de illis statuta. Cætera vero, quæ, vel de religiosis in communī, vel de aliqua religione particulari dicuntur, ad religiosas in communī, vel in particulari applicanda sunt. Solum ergo sunt nonnulla obseruanda. Primum est quoad finem religionis, maiorem diueritatem inueniri in religionibus virorum, quam feminarum.

Nam in primis in feminis non habet locum distinctione religionis in religionem laicorum & clericorum, quia hoc posterius membrum non habet locum in feminis, & ideo omnes religiones feminarum imitantur potius religiones laicorum. Unde etiam est, ut religio mixta, ex contemplatione, & actione spirituali, quæ versat in ministerijs erga proximos, non habeat locum in religionibus feminarum, quia femina non solum in capacibus sunt ordinum, sed etiam docendi munus ad eas per se non pertinet, iuxta doctrinam Apostoli 1. Corint. 14. Regulariter ergo monialium religiones viram profertur contemplatiuum, & monasticam, & ita in proprio gradu monachorum, ferè omnes monachæ continentur; nam si quid actiones participant, ordinariè solum est quoad laborem manuum, quæ operatio etiam proprijs monachis viris, & maximè contemplatiis, communis fuit, etque moraliter necessaria hominibus aliqua exhortatione corporis indigentibus. Aliud vero actionis genus, quod consistit in vsu operum corporalis misericordiæ, non est ita accommodatum religioni feminarum, ut scilicet tamquam propriis finis, & scopus eius assumatur, quia licet hum-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

iusti modi opera commodissimè possint per feminas exerceri, iuxta illud Pauli 1. ad Corinth. 5. *Vidua eligetur in operibus boni, testimonium habens.* Et infra, *Si hospitio recepit, si sanctorum pedes lauit, si tribulacionem patientibus subministravit, &c. licet hoc, inquam, ita sit, tamen quia haec opera non possunt circa proximos exercere sine exitu extra claustrum, qui regulariter non expedit feminis religiosis, ideo non est illle finis accommodatus tali religioni, ac propterea licet religiosis feminæ inter se debeat haec opera perfectissimè exercere, non tamen propriè illum habent pro fine religionis sua, sed est veluti conditio necessariò concomitans omnem religiosam communitatem.*

Hoc tamen non obstat quominus in monialium institutis sit varietas cum aliqua proportione ad religiones virorum. Nam in primis inter proprias monachales, quadam profertur regulam S. Benedicti, sub proprio eius nomine & accommodata habitu; alia Cisterciensis ordinis obedientiam præstant sub nomine & insigniis D. Bernardi. Sunt etiam, præfertim in Hispania, nonnulla monasteria Sanctimonialium monachis D. Hieronymi subiecta, & consequenter eorum institutum imitantia. Ordo autem Carthusiensium non habet forores sibi subiectas, vel quia modus viuendi, & clausura, ac solitudo illius religionis non patitur curam feminarum, vel quia modus ille viuendi non potest conuenienter feminis accommodari. Non solum autem monachorum ordines, sed etiam quatuor antiquiores ordines mendicantes, sua habent propria monasteria monialium, quæ nomine mendicantium comprehenduntur, ut in terminis tractat, & definit Lapis allegat. 4. & colligitur ex cap. vnico. §. sane de statu regulari. in 6. vbi quadam monasteria monialium dicuntur esse ordinum non mendicantium; supponitur ergo alia esse mendicantium ordinum. Et idem sentit Gloss. in Clement. vnica de regulari. verbi quilibet. & ibi Bonifacius n. 56. Cardinalis q. 7. Qui consequenter aiunt, distinctiones iuris circa mendicantes, comprehendere huiusmodi moniales seruata proportione. Nec obiitio & refers, quod in professione vita mixta ex ministeriis spiritualibus non possint feminæ viris assimilari, quia satis est, quod in aliis conditionibus v. canes remo naquaque religio monialium illam mendicantem imitetur cui adiungitur, & primò quidem ac præcipue profertur regulam eius, & obedientiam: deinde habitum eius, & mores, seu constitutiones imitantur, & præcipue paupertatem, à qua mendicantium nomen sumptum est. Præterea dicuntur Quidam ad esse aliqua monasteria monialium subiecta Canonici regularibus, quas necesse est regulam S. Augustini profiteri, & fortasse peculiari modo imitantur asilientiam in choro, & curam circa oblationem, & ministeria diuina. Sicut etiam nonnulla monasteria monialium inueniuntur sub ordinibus militaris, & cum insignibus, & habitu earum, quamvis finis ordinis militaris sexu femineo omnino repugnare videatur, quia vero omnes religiones militares partim ex clericis vel monachis constant, quoad eam partem possunt moniales illud vitæ genus suo modo participare, idque satis est, ut sub absoluta appellatione talis religionis comprehendatur.

Denique in hoc puncto aduertendum est, plurima monasteria monialium esse nunc immediate subiecta Episcopis; postquam enim monachii exempti fuerunt à iurisdictione Episcoporum monasteria monialium quæ permanerunt subiecta monachis, consequenter etiam fuerunt à iurisdictione E. quam regula Episcoporum exempta; multa vero manserunt immemoriam appromediæ subiecta Episcopis, vel, quia à principio fiteri, ita fundata fuerunt, vel quia priuilegio, aut alio iusto

VIII.
Diuisio, seu
varietas mo
nialium pro
varietate
Girorum re
gularium.

IX.

iusto titulo id consequuntur sunt. hoc tamen non obstat, quominus talia monasteria regulam aliquam approbatam profiteri debeant. Quod enim statutum est in c. vltimo. de religiosis domibus, & c. vii. coedem titulo in 6. vi nulla religio instituatur, nisi sub regula à Sede Apostolica approbata, etiam in monasteriis monialium omnino seruandum est, & prius statutum fuerat ab Innocentio II. in c. *per nicolam. 18. q. 2. vbi* decernit abolendam esse de restabilem consuetudinem quarundam mulierum, quæ licet approbatam regulam non profiteantur, *Sanctimoniales* appellari volunt. Vnde in cap. *indemnatis* *supradicta*, de electione in 6. in hoc sensu supponi videtur, moniales, quæ verè tales sunt, id est, vera religiose, debere viuere sub aliqua de religiis approbatis. Non est enim necesse, ut sub obedientia Prælatorum regularium viuant: nam vt dixi, multæ sunt ordinarijs, & sacerdularibus Prælatis immediatæ subiectæ. Necessarium verò est, ut aliquam monachorum regulam profiteantur, quia nulla est regula à Sede Apostolica pro solis monialibus, vel pro illis principaliter approbata; & ideo necesse est, ut secundum aliquam ex approbatis regulis religiosorum profiteantur, sive sint subiectæ ipsi monachis, sive Episcopis. Sicut enim olim monachi erant subiecti Episcopis, non obstante professione sua regula, ita etiam nunc esse possunt monasteria monialium.

X. Quapropter si quipiam velut erigere monasterium monialium, & non sub aliqua regula approbata, necessarium erit, ut ratio, & modus viuendi in tali congregatione per Summum Pontificem specialiter approbetur, alioqui esse poterit honesta quædam mulierum congregatione, non tamen vera religio, seu religiosa professio, iuxta dictum cap. *vnicum*, de religiosis dominibus in 6. cum notariis ibi per Ioannem Andream, & per Panorm. prima parte *Confessorum. cont. 55.* Non ergo sufficiet tunc approbatio Episcopis, haec enim necessaria quidem est, ut monasterium de novo in die ecclesi erigatur, iuxta capitulum de *monachis*, cum sequentibus 18. q. 2. Et olim sufficiebat ad nouum etiam viuendi modum instituendum; nunc autem necesse est, ut modus ipse viuendi, vel sit iuxta aliquam regulam approbatam à sede Apostolica, vel specialiter ab eadem sece approbatus sit.

XI. Atq; ex his inferuntur duo. Vnum, idem esse iustum, & dicum de origine, & antiquitate religionum monialium, tam in generali, quam in particulari, quod antiquitate de religionibus virorum, proportione seruatum. Nam vt ex dictis in nu. 2. constat, monialium religio simul cum religione virorum exorta est, & cum singulis ferè monachorum authoribus, virginum etiam conuentus incepereunt, sicut de Pachomio, & alijs diximus, & S. Basilius inter suas regulas habet animaduertiones ad Canonicos, & ad Canonicas, id est, regulares, & S. Augustinus fertur fundare primum feminarum monasterium in Africa in ciuitate Thegallit. De S. Dominico adhuc viuente legimus monasterium feminarum Romæ instituisse. D. etiam Franciscus simul cum regula fratrum suorum, regulam sororum S. Clarae instituit, quam Gregorius IX. approbavit, posteaq; Vrbanus V. moderatus est, & ad meliorem ordinem, & feminis magis accommodatum reduxit. De alijs vero religionib. tam monachorum, quam mendicantium, non ita certò constat, quidam cooperint habere monasteria feminarum sibi subiecta, vel suam regulam proficiencia. Verisimile tamen est, idem esse in ceteris obseruantur, simulq; incepisse, quamvis sub eadem religione viroru, varia etiam instituta monialium esse contingat, ut religio Minorum præter religionem S. Clarae, habet etiam sibi subiectam religionem Conceptionis, quæ diuersam regulam

proficitur, & sic de alijs, de quibus sigillatim dicere operofum est, & nobis non necessarium. Alterum *l. 1. cap. 10.* illatum longiorem petit explicacionem sequenti ita cap. tradendam.

C A P V T XI.

De receptione, ac nouitiatu monialium, earumq; professione cum ceremonia veli.

Præter consecutarum præcedent cap. num. II. possum, sequitur etiam ex dictis in eodem capite, omnia quæ in discurso huius operis de statu religioso dicta sunt, cum proportione eis ad moniales applicanda. Nam in primis consideranda est ea cum receptione, in qua obseruandum in primis est quod iura statuunt, vt non fiat nisi intra numerum conscriptum monialium quæ ex redditibus, vel ex *injunctis* consuetis elemosynis commode sustentari possunt, iuxta cap. *vnicum* §. *l. ante*, de statu regulari, & decretum Concilij Trident. *l. 5. cap. 3.* de regulari, ac tandem constitut. Pij V. *cir. a. p. 1572. & t.* quod intelligendum est, nisi monialis fecum affectat dorem ex qua possit commode sustentari, nam illa dos potest inter elemosynas, vel polmolum etiam intra redditus monasterij computari. Hinc vero nascitur dubium quod hic præcipue controverti solet, & spectat ad simonia virtutem, an scilicet committitur in tali receptione, eo quod non fiat sine dote in pactum deducta, nec sine alijs certis expensis; sed hoc punctum latè & in particuli tomo præced. tractatum est. Tractari etiam hic potest, de autoritate recipiendi aliquam in moniam, apud quem sit, de quo etiam videnda sunt eodem tomo dicta de receptione nouitiorum, & cum proportione in presenti applicanda. Communis verò vsus iuri & rationi consentaneus est, vt haec potestas sit in ipso conuentu monialium, simul tamen requiratur Prælati licentia seu consensus. Nam quatenus illa receptione est ad communem rationem, & societatem cum monialibus, ratio possit, ut ipse voluntari illam admittant, quatenus verò illa receptione est aliquo modo actus iurisdictionis, oportet ut Prælati apud quem est propria iurisdictione, concurrat, de quo videri possunt Abbas in cap. *noscius*, de his quæ sunt à maiori parte Capituli. Felinus in cap. *quoniam*, de simonia. Lapis al. legat. 31.

Interrogari præterea potest, quæ conditions ex parte personæ recipienda, spectant, vel per tractulanda fint: in quo primum necessaria sunt *ad monia*, quæ in communione de statu religioso dicti mus tomo præcedente. Deinde hic addendum est, tamen non solum virgines, sed etiam viduas in eundem *monialium* conuentum recipi posse. Hoc confitit *vidua* ex v. Ecclesiæ, quem esse antiquissimum confitit, nam in monasterio illo virginum, quod in Africa Augustinus institut, foroem viduam illi proficit, & Beata Brislida cùm esset vidua, monialium ordinem instituit, quarum fuit Abbessia, licet ipse virginis essent. Præterea in cap. *vidua* 20. q. 1. de vidua dicitur, si velit religionem proficeri, admitti posse, & debere, recepto habitu religione convenienti. idem constat ex cap. *vidua* 1. & 3. & cap. *vidua*. cum sequentibus 27. q. 1. Sunt verò nonnulla antiqua decreta, quæ huic affectioni repugnare videntur, de quibus statim agemus. Dices ergo, etiam femina illicet corrupta potest promittantem admitti poterit, vt inter virgines monialis sit quia culpa præcedens non videtur obstat, si virginitas integrata necessaria non sit. Respondere alioqui, huicmodi feminas hac macula, vel mortal laborantes, non esse admittendas in conuentu virginum, de quo videri potest Francus in cap. *vnico* de

de religios. domibus in 6. Sed hoc intelligendum est secundum decentiam, & conuenientem honestatem, non secundum incapacitatem, aut absolutam prohibitionem, nulla enim in iure co mmuni inuenitur, nisi in proprijs monasterij constitutibus habeatur. Quocirca, si lapsus fuerit publicus & infamis, talis feminam, quamvis postea conseruatur in conforto virginum, admittenda non est, id est, idemque pro huiusmodi feminis inuenta est specialis religio, quæ dicitur *Mulierum penitentia*, aut Sanctæ Maria Magdalena, cuius plura sunt in Hispania monasteria, que regulam S. Augustini propter dicuntur, & sub cura, & obedientia Prædicatorum viuunt. Si autem lapsus sit occultus, & non generauerit infamiam, nihil impedit per se moraliter loquendo; imo aliquando licet est publicus, si semel tantum ex quadam fragilitate accidisset, posset tot alij circumstantijs personæ, generis, & emendationis honestari, aut compenari, & sine inconvenienti talis persona admitti posset. Itaque hoc in huiusmodi casibus maximè pendet ex prudenti arbitrio. Idemque dicendum est, de alijs conditionib. ex parte talis personæ requisitis, ut quod & corpore, & animo sit apta ad religiosam, & communem vitam, iuxta monasterij, & ordinis regulam, ut dicitur in Concilio Trident. session. 25. de regular. c. 17.

III. Post receptionem, necessaria est integri anni probatio, ita in monialibus sicut in monachis, & cum ijsdem circumstantijs, nec in hoc occurrit aliquid speciale. Pari etiam modo post expletam probationem aut danda est profatio, aut dimittendam nouitiam, iuxta legem positam à Tridentino supra cap. 16. quæ utriusque sexui communis est, ut constat ex cursu totius tituli de regularibus, & specialiter ex principio capituli 15. Neque obstat, articula nouitios masculini generis, nam regulari est, ut sub masculino femininum comprehendatur, quando materia communis est.

IV. Circa professionem autem ea omnia seruanda sunt, quæ tractat. 7. sunt explicata, & substantia, ut generalia sunt. Vbi etiam diximus specialiter attendendum esse in professione monialium, ut plena voluntate, & omnino spontanea fiat, quod antiquis canonibus cautum est, cap. pueri 20. q. 1. Maximè vero hoc innouauit Concilium Trident. supra cap. 16. 17. & 18. nam ob eam causam in 16. statuit, ut ante professionem ex bonis nouitias monasterio nihil tribuatur præter victimum, & vestitum pro anno probationis, Ne hac occasione discedere quas. Vnde à Congregatione Cardinalium declaratum est, etiam dotem non esse monasterio tribuendam ante professionem, sed in deposito reponendam. Quod per se intelligendum existimo; nam si necessitas, vel aliqua maior commoditas ipsiusmet nouitiae intercederet, & iudicium, alicentia Episcopi interueniret, posset, ut opinor, nos recipi a monasterio, data certa cautione, & securitate illam integrè, & sine difficultate restituendi, si nouitiae velit abire, ita enim satissim intentioni Concilii. Quod vterius in cap. illo 17. circa hoc disponit, ut Episcopus ante professionem, virginis voluntatem exploret, ut pia, & omnino spontanea sit. Ac tandem in 18. cap. censuram addit contra eos, qui feminas ad statum religiosum assūendum cogunt, vel assūmere volentes impediunt, iuxta cap. vlt. 32. q. 2. quæ tom. de censuris, & tractatu septimo. lib. 6. supra est à nobis explicata. Sicut autem ex parte nouitiae voluntas requiritur, ita etiam ex parte monasterij, simul cum Abbatissâ, sicut de receptione dictum est; nam est eadem, vel maior ratio, ut ex dictis fieri. Ex parte autem Prælati non solum consensus necessarius est, sed etiam in manibus eius debet profatio fieri, & ab eo acceptari, quia solum apud Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

ipsum est propria iurisdictio, ex cap. statuimus 20. quæst. 2.

Est autem hoc solenne, & obseruatum in fœminis, ut cum profertur, velum recipient, & olim etiam solebant virgines consecrari. Vnde multiplex distingui solet velum monialium, quoddam dicit potest velum receptionis, quod nouitijis à principio datur, & solet esse album. Aliud dicitur velum professionis, quod ingrum est (quamvis olim aliqua varietas in hoc fuisse videatur) & hoc datur solennem professionem emitentibus cuiuscumque statutis, vel conditionis sint. Meminit illius Hieronymus epist. 8. ad Demetriadem de seruanda virginitate, dicens. *Scio quod ad imprecazionem Ponificis flammam virginale sanctum operari caput.* Vbi Marcius Victorinus dicit *flammeum appellari velum rubrum, quo nuper nuptæ uti solebant, & in Epitaphio Plauli, alias epist. 27. de Paula dicit Hieronymus, Christi flammæ referuas, Scholium vero addit, flammeum vocari indumentum flammæ coloris, quo mulieres præsternit virgines caput tegebat.* Sed quidquid sit de antiqua, aut prima voci expositio, constat, & ex subiecta materia, & ex adiuncto adiectu virginali Hieronymum loqui de velo monialium, propter quod etiam dicit solitum esse impoñi ad Episcopi imprecazionem. Vnde videtur Hieronymus ad spirituales nuptias, & nouas Christi sponsas vocabulum illud transtulisse: nec propterea dicere oportet monialium velum tempore Hieronymi rubrum fuisse, quia non est attendendum ad originem, vel erymologiam vocis, sed ad rem ad quam significandam translata est. Vnde idem Hieronymus epist. 12. ad Gaudentium. *Solent (inquit) cum futuram virginem sponderi, pulla tunica tam inaurata, & furio operis palio, id est, fusco, seu nigro.* Epistola vero 48. ad Sabinianum faciens mentionem idem Hieronymus eiusdem consuetudinis ait: *Mors est in Aegypti & Syria monasteriis, ut tam virgo, quam vidua, que se Deo ruerint, & seculo renuntiantes omnes delicias seculi colligant, crinem monasteriorum matrib. offerant defecundum, non intento posse contra apostoli voluntatem incisuræ capite, sed ligato pariter ac velato.* & infra de moniali loquens ait: *Christi flammam confucrata est, & se in monasterio vulturam sponderat, &c.* Vnde constat aperte loqui de velo professionis, & docere viduas, & virginibus fuisse commune.

Est autem aliud velum quod dicitur consecrata. Vnde. Solent enim Sanctimoniales solenniter consecrari nonnullis benedictionibus, & cæremonijs, quæ habentur in Pontificali Romano, & explicantur à D. Tho. in 4. d. 38. q. 1. art. 5. Palud. ibi. q. 5. art. 3. & latè ab Antonio 3. p. tit. 2. c. 2. Velum ergo, quod nisi, quod speciali benedictione tunc imponitur, dicitur velum consecrationis, quod plures habet prærogatus, vna est quod solis virginibus dari potest, ut dicunt etiæ autores docent, & habent expresse in capitulo deuotio 20. quæst. 1. vbi Gelasius Papa inquit, *viduas velare Pontifici, ut nullus attinet, quod etiam habet Concilium Triburiente cap. 25. & Concilium Rothomagensis canone 9. apud Luonem p. 7. decreti c. 52.* Hac enim decretu non sunt ita intelligenda, ut nullum velum viduus imponi possit, ac si illæ essent incapaces professionis religiosæ; hoc enim alijs decretis repugnat, ut patet ex dictis, & ex ca. vlt. 20. q. 1. & ex multis alijs 27. q. 1. Sunt ergo illa decreta intelligentia de velo consecrationis.

Vnde D. Thom. supra, *Viduæ (inquit) datur aliquod velum, non tam cum illa solennitate, cum qua datur virginibus.* Idem ferè ibi Soto articul. 1. & Sylvest. verb. *etiam per Consecratio virginam.* Vnde à fortiori constat factum hoc, minas extra matrimonium corruptas, nulla ratione posse hoc velum recipere. Quod adeò verum datur, est, ut etiam si per violentiam, & sine propria culpa corrupta sit virgo, consecrationis velo ornari

nari non posse, iuxta decretum Leonis Papæ epistola 87. ad Episcopos Mauritanie cap. 2. statuentis cum his fœminis eam esse feruandam moderacionem; *Verneque in viduarum diuiciantur gradum, neque in sacram, & per se uirginum numerocensantur.* Quod non ita est intelligendum, vt pro illis speciale velum instituendum sit, sed quod in aliis prærogatiis & honoribus præferri possent viduæ & virginibus æquiparari, non tamen in consecratione. Cuius rationem instituat in fratre cap. 5. & habetur 32. q. 5. cap. illa, dicens, *illa autem famula Dei, qua integratam pudorū appressione barbarica persiderunt, laudabiles erunt humilitate, & verecundia, si se incontaminatis non audient comparare virginibus, quamvis enim omni peccatum ex voluntate nesciatur, & potuerit corruptione carnem inuita non polluere, nimis tamen hoc illi obiret, si quod posuerit, animo non amittere dolani se, vel corpora perdidisse.* Quod exponens D. Thom. citato loco ad 4. dicit, quamvis illæ quæ per violentiam corrumpuntur, si nullo modo contentiantur, virginitatis gloria non perdant, quia tamen valde difficile est, quod in tali delectatione aliquis complacientis motus non insurgat, ideo Ecclesia, quæ de interioribus non iudicat, huiusmodi sic corruptas inter virgines non velat. Est etiam illa quasi quædā irregularitas, quæ licet sine peccato contrahatur, impedit talem consecrationem. Vnde D. Aug. lib. de bono coniugali c. 18. *Etiam si violentia corruptio virginum baptisatum antecedit (ait) non possit etiam post baptisatum inter Dei virginem consecrari.* Verum est Augustinus simpliciter loqui de fœmina quæ catechumenæ fuit viriata, & non addere expressè, etiam si violenter viriata sit, loquitur tamen generaliter de catechumenæ viriata, etiam sine culpa. Ratio vero est, quia in consecratione virginum non spectatur aut culpa præcesserit, sed an virginitas etiam corporalis, seu materialis substat, quia per consecrationem ipsum significatur, & speciali honore afficitur, & per illam repræsentatur integritas Ecclesiæ triumphantis, vt dixit Glossa in cap. acutus 16. dist.

VIII.
An corrupta virginata virgo possit velum hoc accipere.

Sed quæri hic solet, si fœmina sit in publica fama, & possessione virginitatis, occultè autem sit corrupta, posset consecrationis velum accipere. nā D. Th. suprà ad 5. absolutè negat, *quia propter vitandum (inquit) scandalum non debet Ecclesia sacramentum vel sacramentalia variari.* Dicit tamen querendum esse remedium ad vitandum scandalum, & infamiam, quale est, vt accidentalibus, & publicis solennitatibus reterentur, quæ sunt de substanciali consecrationis, mutentur, quam mutationem censet sufficienter fieri mutato nomine *virginatus* in nomen *castitatis*. Cuius ratio esse videtur, quia alias forma talis consecrationis continetur mendacium. Idem sequitur Angelus verb. *conferatio virginum* n. 3. & Syluester ibi n. 2. Hoc vero non placet Paludano in 4. d. 38. q. 5. art. 3. conclus. 7. quem sequitur Antonius 3. p. cit. 2. cap. 2. in principio, quia illa fictio continet mendacium in ipso facto, quod non minus clarum est, quæ in verbo, sed hoc non admodum virget, quia illud non est mendacium formale, sed materialis disimulatio, vel occultatio; nam id quod sit habet suū proprium usum licitum, & bonum, & potest habere significacionem veram, scilicet sanctificationis, & oblationis illius personæ, quæ ad diuinum cultum, & ad perpetuam cōtinentiam ex tunc Deo dicatur; alia vero falsa significatio quæ ab aliis concipi potest, non est intenta, & ideo non interuenit mendacium.

IX.
Quare non dubito, quin ille modus à D. Thom. relatus sit licitus; & potius dubito an sit sufficiens remedium, vel necessarium: sufficiens, inquam: nam eo ipso, quod virginatus nomen in nomen castitatis mutetur, generabit suspicionem, &

scandalum apud audientes, præferim mediocriter intelligentes, qui licet regulariter pauciores sint, infamiam tamen apud ipsos est maioris momenti. Necessarium autem non videtur, quia licet quia verba possunt legitimū sensum habere. Vnus, quicquid enim censetur hoc in eo fōr in quo operatur, sic enim reus sine mendacio negat delictum occultum, quod verē commisit, & Iudex per sententiam verē declarat innocentem eum, quem oculū scit nocentem, si in iudicio nō probatur. Imò Scriptura diuina Luc. 2. & alibi ita loquitur, *per trem vocet eum, qui communiter talis reputatur, licet non sit ergo familiariter sine mendacio potest appellari virgo,* quæ talis est in communione existimatio, non obstante contraria scientia occulta, quia omnes intelligent humanum sermonem esse ex humana scientia, & existimatione, & non semper ex ipso.

Quocirca probable existimo, in casu omnino occulto posse huiusmodi fœminam accipere velum consecrationis. Quod ita declaro, nam duplex obligatio ex hoc defectu occulto oriri potest, vel in Episcopo ad non consecrandam fœminam, vel in ipsa fœmina, ut non se ingratuerit consecratione. Quod priorem, si Episcopus solum habeat notitiam lapsum, per confessionem sacramentalē, cerum el, nec debere nec posse negare consecrationem fœminæ petenti, quia violaret sigillum. Si autem sciat extra sacramentum per secretam revelationem ipsius fœminæ, non censeo teneri ad expellendam illam, seu negandam consecrationem, quod tenent Summa Confessorum, & Syluester. Ipsi tamen dicunt posse Episcopum dispensare, unde recte sequitur non teneri ad actum oppositum. Veritatem, si ipsi supponunt iuris prohibitionem, cum illud ius commune sit, oportet, vt ostendam, ubi data sit Episcopo facultas dispensandi in hac veluti irregularitate, fortasse dicent potestare eius ordinari satis esse ob necessitatem vitandi scandalum. Mihī tamen videtur tunc non esse necessariam dispensationem, sed ius ipsum commune non obligare Episcopum ad iudicandum de re occultā, vel ad operandum ex scientia adeo priuata, & occulta, præferim cum periculo scandali. Item quia in illo actu nullum est mendacium, vt declaratum est, & alioquin non sit aliqua irreuerentia tali consecrationi, seu benedictioni, quia talis persona non obstante precedentem lapsum, potest esse capax illius in ordinem ad perpetuam cōtinentiam futuram, ne etiam obiecta sanctitati illius status, aut consecrationi aliarum virginum, quia bona fama, & communis existimatio impedit omne incommode, ergo non est cur credamus hanc prohibitionem potissimum esse cum tanto rigore. Nihilominus tamen non videtur teneri Episcopus ad consecrandam huiusmodi fœminam, quia potest se excusare ab illo munere, vel alio colore illam non admittere ad professionem. Quod quidem est verum per se loquendo, & ex lege iustitiae, nihilominus in iudicione auertat huiusmodi fœminam ab statu perfecto, maximè, quando ipsa confidenter ei aperit conscientiam suam in remedium, non in obstaculum. Quando autem Episcopus alia via habet similem notitiam moraliter certam, iam non efficiere talem personam ad velum virginum, semper tamen deberet id facere consulendo famam illius quærum potuerit.

At vero loquendo ex parte ipsius fœminæ, censent multi teneri ad non petendum statum, servari etiam si ipsa sola norit delictum, sicut tenetur irreverentia per se, & auctoritate.

gularis non petere ordines, etiam si solus sciat irregularem, imò addunt Sylvester, & Raimundus; quod licet virgo consecrata sit, si postea occultissime labatur, tenerur abstinerere ab his actibus, qui secundum consuetudinem monasterij solent per solas virginem consecratas exerceri. Sed est onus intolerabile, ac proinde incredibile, præsertim cum nec possit satis ostendere expressum præcepsum, nec fit res tam necessaria, aut tanti momenti, ut propter eam vitandam obliganda fuerit feminam ad se infamandum. Imò etiam quamus occultus lapsus hanc professionem præcedat, non censeo obligandam feminam ad se priuandum illo statu, non solum quando sine infamia id vitare non potest, quod censeo certum, sed etiam absque infamia possit aliud statum, aut modum vivendi accipere. Probatur prior pars, quia etiam censuram occultam non tenetur homo feruare, quando non potest id facere sine graui infamia. Secunda autem pars fit in primis verisimilis, quia non tenetur quis se priuare tanto bono spirituali, quantum est status perfectionis propter crimen occultum. Ratio vero à priori omnium est, quia iura non imponuntur hoc impedimentum tanquam peccatum, vel irregularitate ipso iure incurrendam, sed præcipiunt Prælati, ne consecrarent feminam corruptam; igitur, quando res occulta est, non tenetur ipsa feminam se abstinerere, sed potest in exteriori foro ita se gerere, sicut in communione opinione habetur. Et hoc plane supponunt D. Th. & alii auctores, qui dicunt posse consecrari mutato nomine *virginatus in castitatem*.

XII. *Secunda prærogativa huius veli consecrationis, quod ex vi sua institutionis est (ut sic dicam) votum virginem, modo à nobis explicato, cui consequenter est alia adiuncta, quod tale velum a solis Episcopis dari potest, iuxta cap. *Denuo 20. quest. 1.* quod communiter ad hoc legatur, ut patet ex *Paludano, Sylvestr. & alijs. ibi vero non dicitur expresse, sed indeinde, seu pafſiū dicitur, ut virginis non veletur nisi intra certa quædam tempora, de quibus infra. Adduntur vero postea haec verba, *Viduas autem velare Pontificum nullus accedit, quæ intelliguntur de velo coherationis; ergo supponit illa prohibito ad equum ministerium huius velationis esse Episcopum.* In alijs etiam decretis ubi cunctis fitmento ministri huius consecrationis, solus nominatur Episcopus. Et in *Pontificali Romano in ritu illius consecrationis idem supponitur.* Ac deniq; est communis sententia, cuius rationem assignat D. Th. loco supra citato, quia haec consecratio est spiritualis quadam deponitio cum Christo, per quam representatur deponitio ipsius Christi cum Ecclesia, quoad illius incorruptionem, & ideo *solis Episcopis (inquit) cui cura Ecclesiæ committitur, virgines deponit velando, non sibi, sed Christo, quia sibi par anympha.* Potest autem haec consecratio committi presbytero per *Summum Pontificem, non tamen censetur commissa per solam iurisdictionem Episcopalem, quia est actus ordinis, & non tantum iurisdictionis, unde neq; Episcopus electus, & confirmatus, & nondum consecratus potest illum exercere, & à fortiori non possunt Provinciales religiom, vel alij similes inferiores Prælati, habentes iurisdictionem Episcopalem, nisi speciali priuilegio Pontificio hoc eis concessum sit, sicut nonnullis Abbatibus datum est.* Episcopus autem non habet potestatem committendi hoc munus *Presbytero, quia non potest ei committere actus ordinis Pontificalis, iuxta cap. *Tertia, pra. aqua de consecratione Ecclesiæ.****

XIII. *Præterea non potest hoc velum dari, nisi definitus temporibus & statu à iure statutis. Prior pars habetur in dicto cap. *denuo 20. q. 1.* vbi prohibentur virginis consecrari, nisi in die Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.*

Epiphanius, aut in albis paschalibus, id est, intra hebdomadam Pascha, ut Gloss. exponit, quamus alia litera habeat in sabbato Pascha. Vel etiam in natalitijs Apostolorum, vel etiam, nisi periculum mortis immineat, quia tunc, quocumque die velari possunt, ut ibidem dicitur. In Concilio autem Lateranensi sub *Alexandro III.* prout habetur in cap. 1. de temporib. ordin. concessum est, ut omnibus Dominicis diebus licet virginis consecrare, & consuetudo hoc extendit ad alias solemnes festiuitates, ut aduertit *Turrecremata* in dicto cap. *denuo 4.* & ita in hoc consuenda est, & seruanda consuetudo. Altera pars de *estate virginis consecranda* magnam habuit in Ecclesia varietatem; nam in Concilio Romano sub *Sylvestr. cap. 10.* significatur non esse *sacrandam virginem* vixque ad *estate septuaginta duorum annorum*, in quibus suam castitatem probauerit. *Quarta de* *estate cui datur via de decreta.* Gregorius autem lib. 3. epist. 11. hexagenariam voluit esse virginem consecrandam; Concilium vero *Agathense* cap. 19. ante annum quadragesimum prohibet velari. In Concilio *Carthaginensi III.* cap. 4. solum postulatur *etas 25. annorum*, habetur in cap. *suuen- cula*, cum sequent. z. q. 1. In Concilio autem *Mile- uitano* cap. 26. & Concilio *Africano* cap. 93. adiutum est, propter virginitatem necessitatem licitum esse in minori *estate virginem velare.* Circa qua *De quo vela* decreta obseruandum est aliud esse loqui de velo *huc decreta* professionis, & aliud de velo consecrationis. Nam *procedantur*. prius semper dari potuit in minori *estate*, ut constat ex antiquis exemplis, & historijs, ac Patribus supra citatis, & ex Conc. *Triburensi* apud Burchard. li. 8. c. 10. & 98. & Conc. *Carthag. IV.* cap. 10. 4. Ex quia verisimile non est, ad professionem virginitatis postulasse aliquando Pontifices decretipat, aut scilicet atatem, qualis est septuaginta, vel hexagenaria; loquuntur ergo illa antiqua decreta de velo consecrationis, & fortassis aliqua ex illis loquuntur de his feminis quae benedicebantur, ut essent *Abbatissæ*, vel vi haberent in Ecclesia aliquod ministerium, de quo statim num. sequenti dicetur. Ad professionem autem, & velum eius admitti poterant in minori *estate* duodecim, vel quatuordecim annorum, & nunc anno 16. *statu*, ut tom. *præcedenti dictum est ex decreto Concilij Tridentini*, quod circa consecrationem virginum nihil innovauit, & ideo vbi post professionem consecratio fuerit in *vsu*, circa illam antiqua iura seruanda sunt.

Addunt denique nonnulli Doctores, quamus consecratio virginum sacramentum non sit, *conferat* *an conferat* *gratiam*, & remittere venialia pecca- *gratiam vel* *ta ad modum sacramentalium.* Sed quod de gratia *remissionem* *venialium* *dicitur, non est intelligendum ex opere operato, *hac conser-* *ve per se notum est, alioqui esse sacramentum, ne-* *tratio.* que etiam ex speciali priuilegio, quia nullum habet fundatum; ex merito autem operantis poterit per illud opus augeri gratia, sicut per alia bona opera, nihil tamen in hoc habet speciale, & ita est intelligendum D. Thom. loco citato ad 2. Quod vero spectat ad remissionem venialium peccatorum, videri possunt dicta in 4. tom. 3. partis disputat. 12. sectione 2. vbi etiam negauimus fieri hunc effectum ex opere operato. Quod maiori ratione de hac cōsecratione negari potest, quia communiter non solet haec consecratio numerari inter ea sacramentalia, quibus effectus ille tribuitur. Est autem aduertendum, velum hoc consecrationis dari posse, vel in ipsa professione religionis, vel post illam; nam sine illa clarum est dari non posse, cum non intercedat nec supponatur spiritualis deponitio cum Christo. Quando ergo simul concurrit haec solemnitas cum professione ratione professio- nis, quæ est nobilissimus actus, participabit aliquā*

maiorē vim obtinendi gratiam, vel remissionem penarum iuxta dicta in superiori tomo. Quando verò sola consecratio separatim datur virginī iam professae, non est tanta ratio, vel fundamentum aliquius extraordinarij effectus, quia in illo actu non est tanta excellentia perfectionis, & sola significatio non sufficit, cum non sit sacramentum.

XV.

*Velum con-
secrationis
duplex.*

Ultimò est circa hoc obseruandum, hoc velum consecrationis posse distingui in velum commune, de quo haec tenus diximus, & velum prælationis, quod Abbatissis cum speciali benedictione dabatur, quānus iam hoc non sit in vsu; nam licet Abbatissæ benedicantur, non datur eis speciale velum, vt notant Anton. dict. cap. 2. & Turrecremata suprà num. 11. ac denique velum, quod vocant ordinacionis. Aliquando enim Concilia ita loquuntur de ordinatione feminarū, vt patet ex cap. *Sanctimonialis* 20. q. 1. addita *Glossa*, quæ textum illum explicat de velo ordinationis iuxta capitulum *Diagoniss.* m 27. q. 1. quod sic habet, *Diaconissam non debere ante annos quadragesima ordinari*, vbi tamen *Glossa* exponit *Diagonissam*, id est, *Abbarissam*, & ita tacitè exponit de velo prælationis. Probabile autem est nonnullas ex virginibus sacris solitas fuisse deputari ad legendum Euangelium in choro, & alia familia ministraria, & illas fuisse vocatas Diaconissas, & earum benedictionem lato modo fuisse vocaram ordinacionem. iam verò hoc non est in vsu, sed in ipsa consecratione virginum datur hæc facultas, nec aliud velum expectatur.

C A P V T XII.

*De obseruantia monialium tam quoad substantialia
vota, quam quoad subiectionem erga pre-
lates & regulam.*

I.

*Circa pa-
uperium
monialium
vma obser-
vantia.*

Post professionem, & velationem, sequitur religiosa obseruancia, & obligatio, in qua moniales suo modo æquarantur monachis, in substantiis votis religionis, habent tamen hanc obligationem suo statui, & sexui accommodatam. Vnde vel in materia talium votorum, vel in his, quæ conducunt ad eorum obseruationem, nonnulla habent sibi propria, quæ partim ad aliquam relaxationem, partim ad maiorem rigorem & obseruantiam pertinent. Et primò circa paupertatem duo obseruari possunt, primum est, licet aliquibus religionibus virorum consultior sit paupertas, non tantum priuans dominio honorum in particulari, sed etiam in communi, monialibus autem id non expedire, quia non potest earum honestas, & clausura tam integrè & perfèctè seruari, nisi ab ipso monasterio habeant vita necessaria. Vnde cum religio S. Claræ in principio instituta fuerit sub obseruancia illius paupertatis, paulò post Inuocat. III. in ea dispensauit permittendo potius quam præcipiendo, vt non seruaretur, postea verò Urbanus V. omnino seruari voluit regulam absque tali paupertate, & Pius V. suo motu proprio *8. circa pastoralis.* & Gregor. XIII. motu *13. Dei curis.* omnibus modis prouidere studuerunt, vt monasteria monialium habeant vnde sustententur, ita vt si eleemosynis indigant, potius Prælatorum prouidentia quam earum solitudine & postulatione habeantur, & quoniam experientia ostendit hoc esse difficillimum, & quæcumque alium mendicitaris modum esse periculosum, ideo simpliciter cōsultius est monasterijs monialium habere communes redditus, quam paupertatem in communī profiteri. Aliqui excipiunt moniales Capucinas, quas aiunt non posse habere bona stabilita, vt videri potest in Itidoro Molconio in lib. 1. de Ecclesia militante p. 4. cap. 4. Veruntamen

non habet fundamentum in Concilio Trid. *sef. 25.* de regulari. cap. 2. non solum excipit domos fratrum Capucinorum & Obseruantia, vnde quantum est est vi Concilij, sine dubio possunt habere bona stabilita; & si fortasse illi præiuglio renunciare volum, indigent, vt exigitimo, Summi Pontificis approbatione, quia post moderationem Urbani non inueniunt illud genus paupertatis approbatum pro se minis à Sede Apostolica.

Vnde etiam sequitur aliud quod obseruandum esse dicimus, pertinetque ad vsum paupertatis *alio* particulari. Obseruit in consuetudo etiā inter monachinas satis reformatas, vt liceat singulis recipere singulis annis aliquos moderatos redditus, quib. ad res sibi necessarias vti possint. Hoc in inde introductum videtur, quod monasteria regulariter non habent redditus sufficiētes, quib. omnia necessaria ad viētum, & vestitum tempore salutis, & agnitionis omnibus prouideant, neq; etiam monialibus datur tempus, vt suo labore manuum possint huiusmodi defectum suppleret, & ideo ad vivanda maiora incommoda, vel pericula, huiusmodi facultas eis permittitur. Tenentur nihilominus ea vni seruando necessarias regulas paupertatis, ita vt ille vni seruans proprietarius non sit, sed dependens à Superiori, & eius arbitrio obseruande etiam, quæ circa hoc disponuntur à Conc. Trident. *sef. 25. c. 2.* de regularibus, quæ in superioribus fusius explicata sunt.

Secundò circa castitatem solum occurrit notandum, ratione illius præceptum esse strictiore clausuram monialibus quam monachis, de qua copiose *at* supra tract. *præced. lib. 1. ca. 8. disputatur* est. *Dein. 10. d. 10.* de cum decentia ornatus omnibus religiosis *com. 10. q. 10.* mendetur, maximè necessaria est feminis, & præfertim Deo conseruatis, vt latè prosequitur Hieron. ad Demetriadem, & ad Eustochium epistol. 3. & 21. & sepè alias Bafilius, & Ambrofius in libris de virginibus. Non inuenio autem specialia præcepta circa hanc materiam eis imposita iure communi, præterea, quæ vel ex natura rei consequentur ex taliter, vel ea quæ de religiosis, aut perlönis Ecclesiasticis loquuntur, quæ maiori ratione eas obligant, quia inter personas Ecclesiasticas computantur, & sub nomine regularium, vel religiosorum comprehenduntur, maximè in his, quæ ad substantiam, vel decentiam religionis pertinent. Priori modo, hoc est, spectata natura rei, dictum est à Concilio Carthaginensi IV. c. 11. & habetur d. 23. c. 24. *Sanctimonialis* in *go cām ad consecrationem suo Episcopo offiūrū, in talibus vestibus applicetur, qualibus semper vñat et profūmū & sanctissimū apīt.* Posteriori autem, hoc est, spectatis iuribus circa personas religiosas, in Clement. *ad tendentes.* de statu monachorum prohibentur, vt vestibus sericis, & virgatis, &c. vbi *Glosa* aduertit, prohiberi monialibus cum sua proportione, quæ clericis prohibita sunt Clement. *quoniam.* de vita & honestate clericorum, & cap. 1. & ultimo 21. quæstione 4.

Dubitat autem specialiter illa *Glossa*, an liceat monialibus nutritre comam, quia in illo textu *Cor. 11. 14. 15.* dicitur, vt non vntur comatis, & cornu. *ad mon. 1. ad mon. 2. Timotheum 2.* Vnde videtur solum eis prohiberi, illa copulativa, seu illa fucata compositione crinitum, non verò simpliciter habere comam, si honestè & occultè deferatur, atque ita senserunt aliqui lais. *spiriti.* Dicta tamen *Glossa* oppositum sensit, & dicit esse consuetudine receptum, vt Moniales tondentur, & deformato capite Deo vñant potius quam crines poliendo humani generis holi deserviant, quod magis ibi probat Panormitanum, 11. argumento cap. *duo sunt 12. quæstione 1.* Idem Abbas in cap. *sig. 2.* de vita & honestate clericorum.

Obijā

Obiici vero potest cap. *voratus*, de conuersione coniugatorum; vbi dicitur, *Nullus vñstrum mulierem aliquam tonsurare presumat*, & cap. *quacunque*. d. 30. anathema dicit in mulierem qua religionis obtenuit comam sibi amputauerit, & in Greco ad literam est. *Ob eam, quæ ex stimatur pietatis exercitatio, quæ verba propriæ videntur conuenire feminis religiosis.* Sed hæc obiectione si valida esset, probare illicitum esse monialibus se condere, quod incredibile est, cum sit res per se honestissima, supposita relatione, qua in monialibus futura est, imò etiam sit optimum signum, vel medium ad ostendendum contemptum seculi, & proprii ornatus, ac pulchritudinis, & ita legimus Beatisimam Claram, cum initio conuersione sua ad sanctam Mariam de Portiuncula fessinasserit, ut mundo nuntium remitteret, ibi crimes capitum deposuisse simul cum ornatis seculari. Idemque tanquam opus maximè laudabile vñ receptum est. Iura ergo citata intelligenda videntur de feminis coniugatis, quæ religionis obtenuit condenserunt, præfertim contra virorum voluntatem, quod significatur in illis verbis *tanquam reponens ius subiectionis*; nam coma dicitur data mulieri in signum subiectionis, & ita exponunt ibi *Glossa*, & *Panormit.* Quamvis autem hoc lecat, nō tamén inueniuntur esse præceptum in iure, & ideo conuersudo vel regula vbi fuerit, seruanda est, vbi autem non fuerit, non erit contra religionem commam capitum retinere; et tamén illi conterarium eis abutit, vel capillos contorquendo, vel etiam ad vanam ostentationem absque veli oportento eos deferendo.

VI. *Obiici* circa obedientiam monialium, tres obligations præcipue notandas sunt, prima est ad suos Prelatos, sive sit Episcopus, sive aliquis regularis iuxta vñiuersique monasterij profissionem; nullum enim esse potest, quod alicui Prelato non subfuit, quia feminæ non sunt capaces iurisdictionis Ecclesiastice, & hæc obligatio non fundatur tantum in voto obedientiæ, sed etiam in propria iurisdictione spirituali, & ita in ea cum proportione locum habent omnia, quæ de obedientia religiosorū in communi diximus. Non repugnat autem alia quod monasterium monialium esse exemptum, & immediate subiectum Summo Pontifici, quia hoc ex ipsius voluntate, & priuilegiis pendet. Rarum tamen hoc est, quia raro expedire, & tunc necessarium est, ut Pontifex alicui vices suas coninittat, qui in rebus necessariis iurisdictionem exercet circa moniales, præfertim in foro interiori, quia magis necessarius est. Fertur etiam moniales, quæ dicuntur *Sancta Brigidæ*, quamvis habeant religiosos, qui in earum Ecclesiæ diuina officia & sacramenta ad ministrant, nihilominus non habere Prelatum sibi superiorē, sed potius Abbatissam habere in omnibus prælationibus, verumtamen de illo instituto mihi non satis constat, necessarium tamē existimo, vel ut Summus Pontifex illi specialiter prouideat, sicutem per præficia, vel certè, quod verisimilium est, talia monasteria subiecta. Ordinario est debet, ut ab illo gubernentur in his, quæ à iurisdictione pendent, quamvis in ordinaria administratione externarum rerum Abbatissa habeat superioritatem etiam in religiosos, qui solum esse videntur tanquam Capellani monialium, & incrementum mihi est, an religiosi ipsi qui sacerdotes sunt, Abbatissa obedientiam promittant.

VII. Altera obligatio monialium est ad obediendum Abbatissæ, hæc enim obligatio necessaria est ad regimē, & bonum ordinem monasterij. Dubitari autem solet, quanta sit hæc obligatio, & è conuerso quanta sit potestas Abbatissæ, ad præcipiendū monialibus, quidam enim existimant non posse eas in conscientia obligare præfertim sub mortali, quod

indicit Soto in 4.d. 20. q. 1. art. 4. quia foemina non est capax potestatis spiritualis, sine qua non viderur posse tale præceptum imponi. Alij vero tribunt illi hanc potestatem etiam cum proprietate, & rigore iurisdictionis, quia Abbatissa est capax eius, sicut per delegationem iuxta cap. *dilecta*, de maiestate, & obedientia. Prælati autem religionum, vel Episcopos aut Pontifex, videntur hanc iurisdictionem commissive Abbatissæ, tanquam necessariam ad regimē monasterij.

VIII. Vera tamen resolutio est, distinguendam esse pō- 1. *Pronunt.* testatem dominatiuam & iurisdictionis, de quibus *statum, mo-* suprà non semel dictum est. Abbatissa ergo non ha- *niales non* bet propriam iurisdictionem spiritualem, ut et cō- *subdi turp-* munis sententia Theologorum D. Th. in 4.d. 19. q. 1. art. 1. quæstioncula 3. & 4. & dist. 25. q. 2. art. 1. q. 1. ad *Abbatissa*, 2. *Palud.* d. 19. q. 2. art. 1. Sot. *Suprà, Sylvest.* & aliorum *Summissarum* verbo *Abbatissa*, à quibus non dis- sentienti Canonizit, in dicto cap. *dilecta*, & confen- tient alijs, quos retuli in 5. tom. 3. p. disp. 2. sect. 2. vbi varia etiam iura retuli, & explicui dictum c. *dilecta*. Vnde fit non posse Abbatissam, nec totum monia- lium conuentum propriam legem cōdere, vel præ- ceptum ferre, per quod conseruatur actus in pro- pria specie virtutis specialis, nam hoc est proprium potestatis iurisdictionis. Fit etiā, ut monialis trans- grediens præceptum Abbatissæ in materia tempe- rantia v.g. non pēccet specialiter contra virtutem temperantia, si opus de se alio qui non fit illi virtuti contrarium. Et idem est in reliquis actibus, & virtutibus, quia talis est transgressio qualis oī obligatio, obligatio autem, quæ non prouenit ex potesta- te iurisdictionis, nō constituitur in particulari spe- cie virtutis, ut ex materia de legibus suppono, & in superioribus tactum est.

Secundò vero dicendum est, habere Abbatissam potestatem dominatiuam, hoc est, potestatem ad- ministrandi, & regendi monasterium, ac personas & bona eius, ut idem authores docent. Ratione ergo huius potestatis potest præcipere monialibus, & illas tenentur in conscientia obediere ex vi voti obe- dientiæ, quod Sot. non negat, neque alij authores. Meniales enim primitum obediunt Abbatissæ, seu Priorissæ, ut constat ex formulis profitendis ergo si Abbatissa ita præcipiat, ut fidem datam exigat, obligabit in conscientia, vel, si modus loquèdi magis placet, votum ipsum obediunt obligabit posita tali iusione, quæ est quasi applicatio materiæ voti, in quo cadem est ratio potestatis, & obligationis in foemina, quæ in viro, & quod hoc procedunt omnia suprà dicta de subiectione religiosorum.

Ad hanc autem actuali obligacionem necessaria- riū in primis est ex parte rei præcepta materia ho- *Quid regi-* nestæ, & capax talis obligacionis, & quod sit secun- *datu* & *tertiu* dū regulam iuxta superius dicta. Deinde necesa- *hanc pot-* rium est ex parte Abbatissæ, ut sit in suo munere cō- *statum ab-* uenienter electa, & confirmata, iuxta superius dicta *basissa obli-* gationis, ut sit in electione Prelati tract. præced. lib. 2. quæ in Ab- *gat in con-* batissa cum proportione locum habent: Non est ta- *scientia*. men necesse, ut sit benedicta, nisi vbi iuxta regulā, vel conseruandam necessarium fuerit, iuxta Clem. atendentes, de statu monach. de qua re videri possunt ibi *Glossa* & *Doctores*, & *Summissæ* verbo *Abbatissa*. Denique necessarium est, ut hæc facultas iuxta re- ligionis vñsum, & moderationem ad operandum, seu obligandum applicetur, quod constat ex prin- cipiis suprà positis.

XI. Ultima obligatio monialium est ad seruandam suam regulam & constitutiones; nam hæc omnia *Notatio vñ-* ad obedientiæ reuocantur. Qualis autem, & quanta *imaticia* sit hæc obligatio, iuxta vñiuersique monasterij, obseruandæ *regularium*, seu religionis morē, & constitutiones, & iuxta prin- *status* cipia superius posita iudicandum est. Omnes au- tem obseruare debent, ut saltem mensibus singulis : um.

Confiteantur, & sacrosanctam Eucharistiam suscipiant iuxta Concilium Trident. sess. 25. cap. 10. de regulari. Non tamē ponit preceptum, nec iubet imponi, sed solum Episcopos, & Superiores admonet, ut in constitutionibus monialium eas admoneant de hac sacramentorum frequentia. & idem intelligendum est de obseruantia audiendi quotidie Missam, nam pēr se maximē decet religiosum statum, ut in particulari notauit Antoninus 3. p. tit. 16. cap. 7. §. 2. Idemque de aliis religiosis obseruantiis iudicium

est. Et quamvis fortasse statuta non obligent ad culpam, per Praelatos compelli posunt moniales ad eorum obseruantiam, cuius ipse pecularem curam habere debent in visitationibus suis, que ab Episcopis facienda sunt in monasteriis fibi subiectis; in exemptis vero, à proprijs, seu regularibus Praelatis; exceptis his, quæ ad claustram pertinent, nam iuxta Concil. Trident. sess. 25. cap. 5. de regulari. hoc in vniuersum est Episcopis commisum.

INDEX CAPITVM LIBRI SECUNDI.

De varietate religionum in particulari.

- Cap. I. **Q**uæ fuerit professio monachorum Orientis, eorum precipue qui sub regula Basilij militarunt.
- II. **Q**uæ fuerit religionis S. Benedicti institutio, & progressio.
- III. **Q**uæ religiones monachorum ex Benedictina ortæ sint, & an sint ab illa distinetæ.
- IV. **A**n ordo Carthusiensis sit perfecta monachorum religio.
- V. **A**n religio S. Hieronymi, aut alia monachalis, sub regula S. Augustini militet.
- VI. **A**n religio prædicatorum una sit ex mendicantibus; quamque originem, & institutionem habuerit.
- VII. **A**n religio Minorum una sit ex mendicantibus; & quam originem & institutionem habuerit.
- VIII. **D**e origine ordinis Eremitarum S. Augustini, & an unus sit ex mendicantibus.
- IX. **A**n religio Eremitarum S. Augustini que hodie extat in Ecclesia, sit eadem ipsa, an solo nomine cum primis illis Augustinianis?
- X. **A**n sacer ordo Carmelitarum unus ex mendicantibus sit, quamque originem & institutionem habuerit.

LIBER